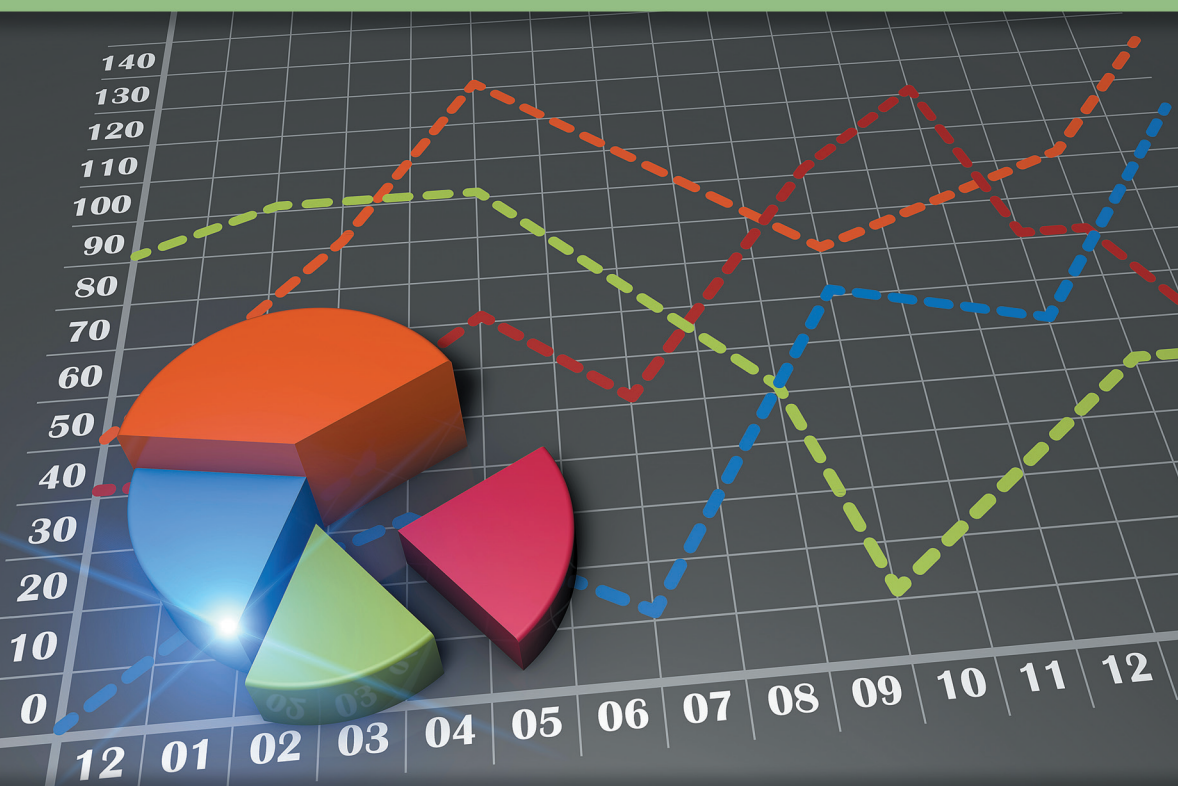

Λογιστικά θέματα εμπορικής επιχείρησης

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΑΞΟΝΑΣ 3

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΟΜΟΣ Α΄

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

**ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΟΜΟΣ Α΄**

Copyright: ΕΣΕΕ, Αθήνα 2014

ISBN: 978-618-5126-01-8

ISBN SET: 978-618-5126-03-2

Διορθώσεις: Γιώργος Σαμουρέλης

Σχεδίαση εξωφύλλου: Λ. Πεδιώτη

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Δημιουργική ομάδα ΣΥΝΘΕΣΗ

Παραγωγή, εκτύπωση, βιβλιοδεσία: ΣΥΝΘΕΣΗ

Ζωσδόχου Πηγής 55-57, 106 81 Αθήνα

Τηλ.: 210 38 39 711, 210 38 39 714

www.synthesi-print.gr, info@synthesi-print.gr

Σχήμα: 17 x 24

Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου

Μητροπόλεως 42, 105 63 Αθήνα

Τηλ.: 210.32.59.200 Fax: 210.32.59.209

www.esee.gr, e-mail: info@esee.gr, administrator@esee.gr

Απαγορεύεται κάθε ολική ή μερική αναπαραγωγή του έργου
με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Κεντρική διάθεση: ΕΣΕΕ, Μητροπόλεως 42

ΕΡΜΕΙΟΝ 2 - Προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης για το ανθρώπινο δυναμικό των εμπορικών επιχειρήσεων

ΕΡΜΕΙΟΝ 2
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΑΞΙΟΝΑΣ 3 – 50 ΩΡΩΝ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

**ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΟΜΟΣ Α΄**

Αθήνα 2014

Πρόλογος 1^{ns} έκδοσης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί τμήμα του Έργου «ΕΡΜΕΙΟΝ» Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου, στο πλαίσιο της Κατηγορίας Πράξεων 2.5.1.α «Ανάπτυξη των ΙΔΒΕ και λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης» του ΕΠΕΑΕΚ II. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) κατά 80% και από Εθνικούς πόρους κατά 20%.

Στόχος του προγράμματος είναι η αναβάθμιση των γνώσεων εμπόρων επιχειρηματιών, στελεχών εμπορικών επιχειρήσεων αλλά και κάθε άλλου που ενδιαφέρεται για τον σημαντικό αυτόν τομέα της οικονομίας, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επίδοσης των επιχειρήσεών τους.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος καλύπτει μια μεγάλη σειρά θεμάτων συγκροτώντας τις εξής δώδεκα εκπαιδευτικές ενότητες: «Χρηματοοικονομική Διαχείριση Εμπορικών Επιχειρήσεων», «Πώς να Δημιουργήσετε μια Επιτυχημένη Εμπορική Επιχείρηση», «Επιτυχημένες Πωλήσεις στις Εμπορικές Επιχειρήσεις», «Τεχνικές Διαπραγματεύσεων στις Αγορές - Πωλήσεις των Εμπορικών Επιχειρήσεων», «Η/Υ και Νέες Τεχνολογίες στις Εμπορικές Επιχειρήσεις», «Αγγλική Εμπορική Ορολογία», «Στελέχωση και Διαχείριση του Ανθρώπινου Δυναμικού της Εμπορικής Επιχείρησης», «Λογιστικά Θέματα Εμπορικής Επιχείρησης», «Φορολογικά Θέματα Εμπορικής Επιχείρησης για μη Ειδικούς», «Διεθνοποίηση Εμπορικών Επιχειρήσεων, Διαχείριση Αποθήκης Εμπορικών Επιχειρήσεων», «Διοίκηση της Μικρής Οικογενειακής Εμπορικής Επιχείρησης».

Το εγχειρίδιο της παρούσας ενότητας «Λογιστικά Θέματα Εμπορικής Επιχείρησης» συνδυάζεται με την ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα ΕΡΜΕΙΟΝ και συνοδεύεται από αντίστοιχο Οδηγό Εκπαιδευτή. Τα παρόν εκπαιδευτικά υλικά εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του Υποέργου 3: «ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ» του Προγράμματος «ΕΡΜΕΙΟΝ», ανάδοχος του οποίου ήταν η ένωση φορέων «Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιώς» - Allweb Solutions SA, με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Ιωσήφ Χασσίδ. Την ευθύνη ανάπτυξης του υλικού της συγκεκριμένης Ενότητας εκ μέρους του αναδόχου, έχει η κ. Βαρβάρα Ασημακοπούλου και ο κ. Μιχάλης Γιαννουλέας. Την επιμέλεια των κειμένων και το συντονισμό του συγγραφικού έργου είχε ο κ. Δημήτρης Μπάλιος.

Την Κεντρική Ομάδα Έργου του Προγράμματος «ΕΡΜΕΙΟΝ» συγκροτούν οι κ.κ.: Δημήτρης Πρίφτης, Γιώργος Παχούλας, Παναγιώτα Λέντζα, Σταυρούλα Χα-

ριτοπούλου, Δήμητρα Γούναρη, Γιώργος Θεοφιλόπουλος, Αντώνης Κόνσολας, Ανδρέας Χατζόπουλος, Δημήτρης Λάμπρου. Επιστημονική υπεύθυνη του έργου είναι η κ. Βάλια Αρανίτου, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Την παρακολούθηση του έργου, εκ μέρους του Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε.Ε., έχει ο κ. Γιώργος Καρανίκας. Ο πρόεδρος της Ε.Σ.Ε.Ε. κ. Δημήτρης Αρμενάκης συνέβαλε σημαντικά στην πορεία του έργου, παρακολουθώντας στενά και υποστηρίζοντας θερμά το σύνολο των επιμέρους σταδίων της υλοποίησής του.

Αθήνα 2008

Πρόλογος 2^{ns} έκδοσης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου «ΕΡΜΕΙΟΝ - Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου» (MIS: 1 14681, Κατηγορία Πράξεων 2.5.1.α «Ανάπτυξη των ΙΔΒΕ και λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης» του ΕΠΕΑΕΚ II). Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε κατά 80% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και κατά 20% από Εθνικούς πόρους. Το σύνολο του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου «ΕΡΜΕΙΟΝ - Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου» καλύπτει μια μεγάλη σειρά θεμάτων που αφορούν κρίσιμες λειτουργίες μιας εμπορικής επιχείρησης (συνολικά 12 ενότητες / τίτλοι Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης).

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιείται στο πλαίσιο των Πράξεων «ΕΡΜΕΙΟΝ 2 - Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης για το ανθρώπινο δυναμικό των εμπορικών επιχειρήσεων (Α.Π.7 – Α.Π.8 – Α.Π.9)», οι οποίες είναι ενταγμένες στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (κωδικό ΟΠΣ: 277690, 277700 και 277701 αντίστοιχα) και συγχρηματοδοτούνται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ).

Σκοπός του «ΕΡΜΕΙΟΝ 2» είναι η υλοποίηση Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης για τους εμπόρους επιχειρηματίες (εργοδότες και αυτοαπασχολούμενους), τους εργαζόμενους στις εμπορικές επιχειρήσεις και λοιπούς ενδιαφερόμενους (π.χ. υποψήφιοι νέοι επιχειρηματίες), που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα της εργασίας τους, να βελτιώσουν την απόδοσή τους και να παρέχουν υπηρεσίες υψηλότερης ποιότητας στους καταναλωτές και πελάτες τους.

Το εκπαιδευτικό υλικό της παρούσας έκδοσης, αν και βασισμένο στο αντίστοιχο υλικό του «ΕΡΜΕΙΟΝ - Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου», μετασχηματίστηκε από την Ένωση «ΚΟΡΥΜΒΟΣ Α.Ε - ΕΚΠΑ/ΕΛΚΕ», με Επιστημονικό Υπεύθυνο τον Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Παναγιώτη Πετράκη και Υπεύθυνο Διδακτικού Σχεδιασμού τον Ομότιμο Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Διονύσιο Αναπολιτάνο, και εντάχθηκε στον Θεματικό Άξονα 3 του «ΕΡΜΕΙΟΝ 2», ο οποίος περιλαμβάνει Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης διάρκειας 50 ωρών.

Το εγχειρίδιο της παρούσας Ενότητας «Λογιστικά θέματα εμπορικής επιχείρησης Ι» συνδυάζεται με ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα και ηλεκτρονικό

εκπαιδευτικό υλικό. Το εγχειρίδιο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 3: «Εκπόνηση και Προσαρμογή Εκπαιδευτικού Υλικού και Ηλεκτρονικών Εργαλείων Εκπαίδευσης», με επιστημονικό υπεύθυνο τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γεώργιο Γκότση. Την επιμέλεια των κειμένων είχε ο κ. Γιώργος Σαμουρέλης.

Αθήνα 2014

Γενικά

Αυτό που κυρίως ενδιαφέρει σε σχέση με το περιεχόμενο της Ενότητας «Λογιστικά θέματα εμπορικής επιχείρησης» είναι να συνειδητοποιήσει ο εκπαιδευόμενος ποιες είναι οι ενέργειες ή οι δράσεις τις οποίες ακολουθεί ο λογιστής της επιχείρησης κατά τη διάρκεια του λογιστικού κυκλώματος (ή λογιστικής διαδικασίας), να κατανοήσει δηλαδή τη διάρθρωση και αναδιάρθρωση της επιχείρησής του με βάση τη λογιστική προσέγγιση και, κατ' επέκταση, να αντιληφθεί καλύτερα την κατάσταση της επιχείρησής του και την επίδραση ενός λογιστικού γεγονότος σε αυτή.

Μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου αυτού οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν:

- Πρώτον, ότι οι λογιστικές διαδικασίες βασίζονται σε συγκεκριμένους κανόνες και συγκεκριμένες αρχές που πρέπει να τηρούνται για να εξάγονται αξιόπιστα αποτελέσματα και συμπεράσματα, που θα βοηθήσουν όλους τους ενδιαφερόμενους να πάρουν τις καταλληλότερες αποφάσεις.
- Δεύτερον, ότι κάθε επιχείρηση έχει μια συγκεκριμένη διάρθρωση που αποτυπώνεται με τους λογαριασμούς του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Η γνώση αυτών των λογαριασμών και της δομής μιας επιχείρησης, όπως αυτή εκφράζεται από τον Ισολογισμό, ή της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης, όπως αυτή εκφράζεται από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση της επιχείρησης και, κατ' επέκταση, η ανάλυσή τους, μπορεί να βοηθήσει σε αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των απειλών της επιχείρησης ή σε ουσιαστικότερη εκμετάλλευση των δυνατών της σημείων.
- Τρίτον, ότι κάθε επιχείρηση υποχρεούται, με βάση τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, να τηρεί συγκεκριμένα λογιστικά βιβλία και συγκεκριμένη λογιστική διαδικασία. Γίνεται αντιληπτό ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό για έναν επιχειρηματία να γνωρίζει αυτές τις υποχρεώσεις καθώς και τη λογιστική διαδικασία, όχι μόνο για να μπορεί να συνεννοείται και να επικοινωνεί με το λογιστή, αλλά και για να μπορεί να αντιλαμβάνεται, σε γενικές γραμμές, την κατάσταση σε περιπτώσεις π.χ. αντιδικίας με τις φορολογικές αρχές.

Όλα αυτά, βέβαια, δεν αφορούν μόνο τους επίδοξους επιχειρηματίες. Αφορούν στον ίδιο βαθμό και έναν επιχειρηματία με κάποια χρόνια στον κλάδο. Στις περιπτώσεις π.χ. μετάταξης μιας επιχείρησης από μία κατηγορία βιβλίων σε μία

άλλη, δημιουργούνται διαφορετικές υποχρεώσεις και διαφορετική, σε κάποιο βαθμό, προσέγγιση της λογιστικής διαδικασίας. Η γνώση των μεταβολών που θα προκύψουν μειώνουν την αβεβαιότητα και ανασφάλεια του επιχειρηματία, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο τις πιθανότητες συνέχισης των επιτυχιών του.

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	15
1.1 Η έννοια της επιχειρηματικότητας	15
1.1.1 Ορισμός και γνωρίσματα της επιχειρηματικότητας	15
1.1.2 Οι επιχειρηματικές λειτουργίες	16
1.1.3 Λήψη των αποφάσεων και συντονισμός των πόρων	17
1.1.4 Καινοτομίες και δημιουργική μίμηση	18
1.1.5 Αξιοποίηση γνώσεων και πληροφοριών	19
1.1.6 Ανάλυση κινδύνων	19
1.1.7 Τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία	20
1.2 Λογιστική και επιχείρηση	21
1.2.1 Ορισμός της λογιστικής	21
1.2.2 Ποιοτικά χαρακτηριστικά της λογιστικής	21
1.2.3 Αντικειμενικός σκοπός της λογιστικής	21
1.2.4 Χρήστες λογιστικών πληροφοριών	22
1.2.5 Εργασίες λογιστή	22
1.2.6 Χρησιμότητα της λογιστικής διαδικασίας	22

Κεφάλαιο 2: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΓΛΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

2.1 Οι βασικές αρχές του ΕΓΛΣ	25
2.1.1 Η αρχή της αυτονομίας	25
2.1.2 Η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων	26
2.1.3 Η αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές	26
2.2 Γενικές αρχές τήρησης των λογαριασμών	27
2.3 Διάρθρωση του σχεδίου λογαριασμών	27
2.3.1 Ομάδες λογαριασμών	27
2.3.2 Κωδικοποίηση και ταξινόμηση των λογαριασμών	29
2.3.3 Υποχρεωτικοί - προαιρετικοί λογαριασμοί	30
2.4 Γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές	30
2.4.1 Εισαγωγή στις λογιστικές αρχές	30
2.4.2 Λογιστικές αρχές και παραδείγματα-ερωτήσεις	32

Κεφάλαιο 3: ΕΝΙΑΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (ΕΓΛΣ) ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	39
3.1 Εισαγωγή στις οικονομικές καταστάσεις	39

3.1.1	Λογιστική (έννοια και κλάδοι).....	39
3.1.2	Εισαγωγή στις οικονομικές καταστάσεις	41
3.1.3	Ισολογισμός.....	42
3.1.4	Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	44
3.2	Ομάδα 1 ^η : Πάγιο ενεργητικό	46
3.2.1	Εισαγωγή στο πάγιο ενεργητικό	46
3.2.2	Κόστος κτήσης	50
3.2.3	Αποσβέσεις	50
3.2.4	Υπεραξία	55
3.2.5	Μητρώο Πάγιων Στοιχείων	57
3.3	Ομάδα 2 ^η : Αποθέματα	58
3.3.1	Το περιεχόμενο και η έννοια της 2 ^{ης} ομάδας	58
3.3.2	Κατηγορίες αποθεμάτων	59
3.3.3	Απογραφή αποθεμάτων	60
3.3.4	Μέθοδοι υπολογισμού τιμής κτήσης	61
3.4	Ομάδα 3 ^η : Απαιτήσεις και διαθέσιμα	64
3.4.1	Το περιεχόμενο και η έννοια της 3 ^{ης} ομάδας	64
3.4.2	Απαιτήσεις	64
3.4.3	Χρεόγραφα	67
3.4.4	Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού	67
3.4.5	Χρηματικά διαθέσιμα	68

Κεφάλαιο 4: ΕΘΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

	ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	69
4.1	Ομάδα 4 ^η : Καθαρή θέση και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	69
4.1.1	Ορισμοί	69
4.1.2	Καθαρή θέση	70
4.1.3	Προβλέψεις	72
4.1.4	Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	73
4.2	Ομάδα 5 ^η : Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	74
4.2.1	Προμηθευτές	74
4.2.2	Γραμμάτια πληρωτέα	74
4.2.3	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μάθετε:

1. Τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την έννοια της επιχειρηματικότητας.
2. Για τη λογιστική και τη χρησιμότητά της στη διοίκηση των εμπορικών επιχειρήσεων.

1.1 Η έννοια της επιχειρηματικότητας

1.1.1 Ορισμός και γνωρίσματα της επιχειρηματικότητας

Η επιχειρηματικότητα είναι μια πολύ σημαντική ιδιότητα που, συνήθως, χαρακτηρίζει τον πραγματικό επιχειρηματία. Ο όρος προέρχεται από το ρήμα «επιχειρώ», που σημαίνει «προσπαθώ να πετύχω κάτι σε αβέβαιες συνθήκες, χωρίς δηλαδή να είμαι εκ των προτέρων βέβαιος για το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας». Συνεπώς, με τον όρο επιχειρηματικότητα περιγράφεται το σύνολο των ικανοτήτων που εκδηλώνει ο «επιχειρών» στη διάρκεια της προσπάθειάς του.

Σύμφωνα με τα λεξικά, Επιχειρηματικότητα, στο πλαίσιο της οικονομικής ζωής, είναι «το σύνολο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, την εισαγωγή νέων προϊόντων και τεχνολογιών και την αναζήτηση νέων επιχειρηματικών ευκαιριών». Με την έννοια αυτή, η Επιχειρηματικότητα εμφανίζεται και αναπτύσσεται σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, από τους οποίους το εμπόριο είναι από τους πλέον σημαντικούς.

Οποσδήποτε, επιχειρηματικότητα δεν εκδηλώνεται από τα άτομα μόνο στα πλαίσια της οικονομικής τους δράσης. Στην καθημερινή ζωή, όλοι σχεδόν οι άνθρωποι μπορούν να επιδείξουν επιχειρηματικές ικανότητες, δηλαδή επιχειρηματικότητα, δραστηριοποιούμενοι σε διάφορες καταστάσεις.

Πράγματι, επιχειρηματικότητα εκδηλώνουμε όταν αποφασίζουμε:

- πού θα αγοράσουμε ή θα φτιάξουμε το σπίτι μας

- πώς θα βρούμε τα απαραίτητα κεφάλαια γι' αυτό
- πώς θα μετακινηθούμε για να πάμε στη δουλειά μας
- πώς θα ξοδέψουμε τα χρήματά μας
- πού θα κάνουμε διακοπές το καλοκαίρι.

Αποφασίζοντας για όλα αυτά, στην πραγματικότητα επιλέγουμε μεταξύ εναλλακτικών λύσεων, εκείνες που με τη μικρότερη θυσία ή κόστος θα μας προσφέρουν το καλύτερο αποτέλεσμα.

Η επιχειρηματικότητα, δηλαδή, είναι ένας τρόπος σκέψης και δράσης που χρησιμοποιείται από όλους τους ανθρώπους προκειμένου να κάνουν τις επιλογές της ζωής τους, από τις κορυφαίες μέχρι τις πιο καθημερινές. Είναι μια πρακτική ζωής, η οποία χρησιμοποιώντας τη λογική και αναδεικνύοντας το όφελος και το κόστος (δηλαδή, τα υπέρ και τα κατά) της κάθε εναλλακτικής δυνατότητας ή ευκαιρίας, οδηγεί τους ανθρώπους στη λήψη αποφάσεων.

Στις αποφάσεις αυτές εμπεριέχονται τόσο το στοιχείο της επιλογής και της χρήσης των περιορισμένων μέσων που βρίσκονται στη διάθεσή τους όσο και το στοιχείο της οργάνωσης και ρύθμισης των ενεργειών, ώστε να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Επομένως, τα βασικά γνωρίσματα της επιχειρηματικότητας είναι η λήψη αποφάσεων για δημιουργική δράση των ατόμων, τα οποία στηριγμένα στη γνώση και τη λογική επιδιώκουν χρήσιμα αποτελέσματα, σύμφωνα με τις επιδιώξεις τους.

Η επιχειρηματικότητα συνδέεται, πάνω απ' όλα, με την αναζήτηση επιχειρηματικών ευκαιριών.

«Με την επιχειρηματικότητα αναδεικνύονται, δημιουργούνται και αξιοποιούνται ευκαιρίες κέρδους, που υπάρχουν σε ένα αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον και προέρχονται από την άριστη οργάνωση των παραγωγικών πόρων, από τις καινοτομίες, από τη δημιουργική μίμηση και από την αξιοποίηση ειδικών γνώσεων».

Με τον τρόπο αυτό μπορούν να δημιουργηθούν:

- νέοι κλάδοι παραγωγής
- νέα προϊόντα και υπηρεσίες
- νέες θέσεις εργασίας
- νέος πλούτος για το άτομο και την κοινωνία.

Για τη συμβολή του αυτή στην οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της ευημερίας, ο επιχειρηματίας αμείβεται με το κέρδος, δηλαδή τη θετική διαφορά ανάμεσα στα συνολικά έσοδα και τα συνολικά έξοδα της επιχείρησης.

1.1.2 Οι επιχειρηματικές λειτουργίες

Από τον τελευταίο ορισμό που δώσαμε προκύπτουν και οι βασικές λειτουργίες του επιχειρηματία. Αυτές είναι:

- Η λήψη αποφάσεων και ο συντονισμός των παραγωγικών πόρων

- Η καινοτομική δράση ή η δημιουργική μίμηση
- Η αξιοποίηση γνώσεων και πληροφοριών
- Η ανάληψη κινδύνων.

1.1.3 Λήψη των αποφάσεων και συντονισμός των πόρων

Όταν λέμε ότι ένας επιχειρηματίας παίρνει αποφάσεις, προσπαθούμε να αποδώσουμε με μία φράση μια περίπλοκη και πολυδιάστατη λειτουργία που περιλαμβάνει πολλές επί μέρους αποφάσεις για όλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν το ξεκίνημα και την επιτυχημένη πορεία μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο επιχειρηματίας αποφασίζει κατ' αρχάς για το ποιες επιχειρηματικές ευκαιρίες θα αξιοποιήσει, ανάμεσα σε διάφορες εναλλακτικές που πιθανόν έχει εντοπίσει.

Στη συνέχεια πρέπει να αποφασίσει για το πόσους και τι είδους παραγωγικούς πόρους και συντελεστές, (ανθρώπινο δυναμικό, εγκαταστάσεις, πηγές προμήθειας εμπορευμάτων προς μεταπώληση, πρώτες ύλες, κεφάλαιο, πληροφορίες, μεθόδους), θα χρησιμοποιήσει για να εκμεταλλευτεί αποδοτικά την επιχειρηματική ιδέα ή ευκαιρία.

Ύστερα, πρέπει να αποφασίσει για το πώς θα συνδυάσει και θα συντονίσει πόρους και συντελεστές παραγωγής.

Μετά, πρέπει να πάρει αποφάσεις για τον τρόπο με τον οποίο θα ξεπεράσει τα διάφορα εμπόδια που μπορεί να μπαίνουν μπροστά του.

Παράλληλα, αποφασίζει για το οργανωτικό σχήμα και τη μορφή της επιχείρησης που ταιριάζει καλύτερα στις δυνατότητές του.

Όμως, οι αποφάσεις δεν σταματούν εδώ! Είναι ακόμα υποχρεωμένος να αποφασίσει σε ποιο τύπο πελατείας θα απευθυνθεί για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θα προσφέρει.

Μέσα από ποια κανάλια της αγοράς θα προωθήσει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του ώστε να φτάσουν εκεί που θέλει.

Τέλος, πρέπει να αποφασίσει για την τιμολογιακή πολιτική της επιχείρησής του (δηλαδή, σε τι τιμές θα πουλάει στους καταναλωτές) και, ίσως, για την πολιτική πληρωμών (δηλαδή, πώς θα πληρώνει τους εργαζόμενους και τους προμηθευτές).

Όλες αυτές οι αποφάσεις αποβλέπουν στην αποτελεσματικότερη πραγμάτωση της επιχειρηματικής ιδέας, στο να προσφερθεί δηλαδή στην αγορά ένα προϊόν ή υπηρεσία με όρους ποσότητας, ποιότητας και τιμής που θα το κάνει αποδεκτό από τους καταναλωτές, θα ικανοποιήσει συγκεκριμένες ανάγκες τους και θα βοηθήσει την επιχείρηση και τον επιχειρηματία να αναπτυχθεί και να πετύχει τους στόχους του.

Είναι φανερό, ότι όσο πιο σωστές είναι οι αποφάσεις που θα πάρει ο επιχειρηματίας τόσο πιο επιτυχημένο θα είναι το αποτέλεσμα των προσπαθειών του.

1.1.4 Καινοτομίες και δημιουργική μίμηση

Όταν μια επιχείρηση προσφέρει στους καταναλωτές ένα εντελώς νέο προϊόν ή υπηρεσία που δεν έχει μέχρι εκείνη τη στιγμή ξαναεμφανιστεί στην αγορά, λέμε ότι η επιχείρηση ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΙ.

Όταν το προϊόν ή η υπηρεσία που προσφέρεται είναι μια βελτιωμένη μορφή ενός προϊόντος ή υπηρεσίας, που ήδη κυκλοφορεί επιτυχημένα στην αγορά από άλλες επιχειρήσεις, τότε λέμε ότι η επιχείρηση και ο επιχειρηματίας μιμούνται δημιουργικά.

Η έννοια της καινοτομίας έχει έναν ευρύ χαρακτήρα και μπορεί να αναφέρεται:

Στο ίδιο το προϊόν ή την υπηρεσία, που έρχεται να καλύψει εξ αρχής ή με πληρέστερο τρόπο μια ανάγκη, όπως έγινε με την εμφάνιση των αποξηραμένων δημητριακών, παλαιότερα, και την κινητή τηλεφωνία, πιο πρόσφατα.

Μπορεί να αφορά ακόμα, στη μέθοδο παραγωγής, στους τρόπους διακίνησης εμπορευμάτων ή στην οργάνωση μιας επιχείρησης, ώστε να μειωθεί το κόστος και να φτάσει το προϊόν ή η υπηρεσία σε πλατύτερα στρώματα καταναλωτών, αυξάνοντας έτσι τη συνολική ευημερία. Παραδείγματα τέτοιων καινοτόμων παρεμβάσεων αποτελεί η εισαγωγή, στη δεκαετία του 1970, του προσωπικού υπολογιστή, ως μετεξέλιξη των μεγάλων επιχειρηματικών υπολογιστών, που τους έκανε προσιτούς σε εκατομμύρια νοικοκυριά.

Τέλος, η καινοτομία μπορεί να αναφέρεται στο άνοιγμα ή τη δημιουργία νέων αγορών για υφιστάμενα προϊόντα, όπως έγινε στην περίπτωση της κατάκτησης της παγκόσμιας αγοράς από ορισμένα οικολογικά προϊόντα καινοτομικών επιχειρήσεων, ακόμα και ελληνικών.

Με εξαίρεση την περίπτωση των νέων αγορών, οι καινοτομίες οφείλονται συνήθως σε τεχνολογικές ή επιστημονικές εφευρέσεις που γίνονται από τον ίδιο τον επιχειρηματία ή, πράγμα που είναι συνηθέστερο στην εποχή μας, από τα αρμόδια Τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης.

Από την άλλη μεριά, η δημιουργική μίμηση ενός προϊόντος ή υπηρεσίας από μια επιχείρηση μπορεί κυρίως να αναφέρεται:

- στη βελτίωση της ποιότητας
- στη βελτίωση της συσκευασίας και
- στη βελτίωση της εξυπηρέτησης προς τον πελάτη.

Στη δημιουργική μίμηση οφείλουμε τη μεγάλη ποικιλία των προϊόντων και υπηρεσιών που βρίσκουμε σήμερα στην αγορά και που ικανοποιούν, βασικά, την ίδια ανάγκη. Και στη δημιουργική μίμηση στηρίχθηκε, σε σημαντικό βαθμό, αυτό που αποκαλούμε ιαπωνικό οικονομικό θαύμα κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα και σήμερα επαναλαμβάνεται από την Κίνα, αλλά και από άλλες χώρες.

1.1.5 Αξιοποίηση γνώσεων και πληροφοριών

Η επιχειρηματική αυτή λειτουργία αξιοποιεί γνώσεις και πληροφορίες προκειμένου να εκμεταλλευτεί επιχειρηματικές ευκαιρίες στο πλαίσιο της αγοράς. Αυτό μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

Από τη μία πλευρά, ο επιχειρηματίας χρησιμοποιεί τις ειδικές γνώσεις ή πληροφορίες που μπορεί να διαθέτει ή να αποκτή, π.χ. μέσω εφευρέσεων, έρευνας, νέων μεθόδων κ.λπ., για να προσφέρει προϊόντα ή υπηρεσίες στην αγορά μέσω μιας επιχείρησης, διευρύνοντας με τον τρόπο αυτό το συνολικό απόθεμα γνώσεων και το επίπεδο ευημερίας των καταναλωτών, αφού τους δίνει τη δυνατότητα να βρουν και να προμηθευτούν καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα.

Η παραγωγή συνθετικών ινών για την κατασκευή ενδυμάτων που έχει αντικαταστήσει το βαμβάκι είναι μία κλασική περίπτωση, όπως επίσης και η δημιουργία της Google, της προηγμένης αυτής μηχανής του διαδικτύου, που διέυρυνε σημαντικά το πεδίο έρευνας των χρηστών και μείωσε δραστικά το χρόνο αναζήτησης.

Από την άλλη πλευρά, ο επιχειρηματίας είναι δυνατόν να αξιοποιήσει και την άγνοια ή την ελλιπή πληροφόρηση που ενδέχεται να υπάρχει μεταξύ αυτών που εμπλέκονται στη λειτουργία της αγοράς. Αυτό συμβαίνει γιατί η αγορά είναι ένας μηχανισμός που στην πραγματικότητα δεν λειτουργεί πάντα τέλεια.

Έτσι, ένας επιχειρηματίας που «βλέπει» έγκαιρα μια ευκαιρία εκεί που όλοι οι άλλοι δε βλέπουν τίποτα, μπορεί να ξεκινήσει μια κερδοφόρα επιχείρηση. Η δημιουργία του ίδιου του διαδικτύου ήταν μια τέτοια περίπτωση. Ο εντοπισμός νέων πηγών προμήθειας ανταγωνιστικών προϊόντων σε χώρες της Άπω Ανατολής αποτελεί ένα ακόμα παρόμοιο παράδειγμα.

1.1.6 Ανάλυση κινδύνων

As δούμε την τέταρτη βασική επιχειρηματική λειτουργία, την ανάλυση κινδύνων. Η έννοια αυτή είναι συνυφασμένη με την επιχειρηματικότητα, γιατί στην οικονομική ζωή, με τα εκατομμύρια των ατομικών ή συλλογικών παραγόντων να την επηρεάζουν καθημερινά, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με απόλυτη σιγουριά ποια θα είναι η εξέλιξή της.

Γι' αυτό λέμε ότι το «παιχνίδι» της αγοράς χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας και όποιος αποφασίζει να εμπλακεί σε αυτό θα πρέπει, τουλάχιστον, να μπορεί να αναγνωρίζει τους κινδύνους.

Ανάλογα με την προέλευσή τους, οι επιχειρηματικοί κίνδυνοι διακρίνονται σε:

- Ενδογενείς, που απορρέουν από τις αποφάσεις του επιχειρηματία.
- Εξωγενείς, που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης.

Ανάλογα με τη φύση τους, από την άλλη μεριά, οι κίνδυνοι μπορούν να διακριθούν σε:

- Προβλέψιμους, δηλαδή εκείνους που η πιθανότητα επέλευσής τους και το ύψος τους μπορεί να υπολογιστεί και, άρα, να ασφαλιστεί.
- Απρόβλεπτους, δηλαδή εκείνους που η πιθανότητα επέλευσής τους είναι άγνωστη και δεν μπορεί να υπολογιστεί και να ασφαλιστεί.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι κάθε επιχειρηματίας οφείλει να συνειδητοποιήσει ότι, στην πραγματικότητα, συμμετέχει σε ένα αβέβαιο «παιχνίδι» στο οποίο αναλαμβάνει ο ίδιος ακέραια την ευθύνη όλων των επιχειρηματικών κινδύνων.

1.1.7 Τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία

Διάφορες μελέτες, στην Ελλάδα άλλα και διεθνώς, έχουν εντοπίσει τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των επιχειρηματιών τα οποία, αν και σπάνια μπορούν όλα να βρεθούν συγκεντρωμένα στο ίδιο άτομο, αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη επιχειρηματική καριέρα. Αυτά είναι:

- Η θέληση για επιτυχία
- Η διάθεση για ανάληψη κινδύνου
- Η εργατικότητα και η επιμονή
- Οι ηγετικές αλλά και οι ομαδικές ικανότητες
- Η ικανότητα ρεαλιστικού προγραμματισμού
- Η ικανότητα προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών
- Η υπευθυνότητα και η εντιμότητα
- Η προσαρμοστικότητα
- Η οργανωτική και διοικητική ικανότητα
- Η ικανότητα επικοινωνίας.

Κάποια από τα παραπάνω, όπως π.χ. η θέληση για επιτυχία, η διάθεση για ανάληψη κινδύνου και οι ηγετικές ικανότητες, αποτελούν χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου τα οποία διαμορφώνονται, κάτω από την επίδραση του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του.

Άλλα χαρακτηριστικά όμως, όπως η εργατικότητα, η ικανότητα προγραμματισμού και η οργανωτική, διοικητική και επικοινωνιακή ικανότητα, είναι αποτελέσματα κυρίως του εκπαιδευτικού συστήματος. Από εδώ απορρέει και η μεγάλη σημασία που έχει για την εμφάνιση νέων επιχειρηματιών η κατάλληλη εκπαίδευση καθώς και η συμπλήρωση και ανανέωσή της μέσα από προγράμματα διά βίου κατάρτισης, όπως το ΕΡΜΕΙΟΝ.

1.2 Λογιστική και επιχείρηση

1.2.1 Ορισμός της λογιστικής

Λογιστική είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την παροχή οικονομικών πληροφοριών οι οποίες αναφέρονται στις οικονομικές μονάδες, με σκοπό να βοηθήσει τους επιχειρηματίες και τους ενδιαφερόμενους για τις μονάδες αυτές να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις.

1.2.2 Ποιοτικά χαρακτηριστικά της λογιστικής

Η λογιστική επιδιώκει να καλύψει τις πληροφοριακές ανάγκες ενός ευρύτατου κύκλου προσώπων. Οι ενδιαφερόμενοι, ενδεχομένως να έχουν διαφορετικά ή ακόμα και αντίθετα συμφέροντα και συνεπώς διαφορετικές ανάγκες για λογιστικά πληροφοριακά στοιχεία. Παρ' όλα αυτά, η λογιστική επιδιώκει να ικανοποιήσει όλους ανεξαιρέτως τους ενδιαφερόμενους και παρέχει τις κατάλληλες λογιστικές πληροφορίες χωρίς διαφορές ή προτιμήσεις.

Επιπλέον, θεωρείται ότι οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, άρα και ο επιχειρηματίας, έχουν γνώση των βασικών κανόνων και διαδικασιών που διέπουν το λογιστικό σύστημα, του οποίου οι λογιστικές καταστάσεις μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν το τελικό προϊόν. Η λογιστική πληροφορία προκειμένου να είναι χρήσιμη στη διαδικασία λήψης αποφάσεων πρέπει να συγκεντρώνει τα παρακάτω ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- να είναι σχετική (με το αντικείμενο που αφορά η απόφαση)
- να είναι κατανοητή
- να είναι αξιόπιστη
- να είναι ολοκληρωμένη
- να είναι αντικειμενική
- να παρέχεται εγκαίρως
- να είναι συγκρίσιμη (με αντίστοιχα στοιχεία άλλων επιχειρήσεων).

1.2.3 Αντικειμενικός σκοπός της λογιστικής

Ο αντικειμενικός σκοπός της λογιστικής προκύπτει από τον ορισμό της και είναι:

«Η παροχή πληροφοριών στη διοίκηση της επιχείρησης για την αποτελεσματική λειτουργία, τον έλεγχο και τη διαχείριση της επιχείρησης, καθώς επίσης και η παροχή πληροφοριών σε πρόσωπα ή φορείς που βρίσκονται εκτός της επιχείρησης, για τη λήψη ορθών οικονομικών αποφάσεων πάνω σε θέματα επενδύσεων, χορηγήσεων κ.λπ.».

1.2.4 Χρήστες λογιστικών πληροφοριών

Οι χρήστες των λογιστικών πληροφοριών κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες:

A. Χρήστες που βρίσκονται εντός της επιχείρησης, δηλ. η διοίκηση και τα στελέχη της.

B. Χρήστες που βρίσκονται εκτός της επιχείρησης, π.χ. σημερινοί και πιθανοί μελλοντικοί φορείς του κεφαλαίου (εταίροι και μέτοχοι), πιστωτικά ιδρύματα, και άλλοι πιστωτές, ομολογιούχοι σημερινοί και μελλοντικοί, συνδικαλιστικές οργανώσεις και εργαζόμενοι, πελάτες, προμηθευτές, ανταγωνιστές, χρηματοοικονομικοί αναλυτές, κρατικοί φορείς.

1.2.5 Εργασίες λογιστή

Η συγκέντρωση των λογιστικών στοιχείων, η επεξεργασία τους, η καταγραφή και η παρουσίασή τους με τη μορφή της λογιστικής πληροφορίας είναι εργασίες που πραγματοποιεί ο λογιστής μιας επιχείρησης.

Συνοπτικά, οι σημαντικότερες εργασίες του λογιστή αφορούν:

A. Την καταγραφή των συναλλαγών στα έντυπα, όπως είναι τα τιμολόγια και οι αποδείξεις παροχής υπηρεσιών, και στη συνέχεια την καταχώρησή τους στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.

B. Την κατάρτιση λογιστικών καταστάσεων, δηλαδή την απεικόνιση της οικονομικής θέσης της επιχείρησης και των αποτελεσμάτων από τις δραστηριότητές της.

Γ. Τη διαδικασία ελέγχου, δηλαδή την εξέταση λογιστικών βιβλίων και λογιστικών καταστάσεων για τη διαπίστωση και τη διόρθωση πιθανών λαθών και παραλείψεων.

Δ. Την κατάρτιση προϋπολογισμών.

E. Την κοστολόγηση, δηλαδή την παρουσίαση λεπτομερών αρχείων για τη δι-αμόρφωση του κόστους παραγωγής και εμπορίας των αγαθών όπως είναι οι πρώτες ύλες, η εργασία, τα ενοίκια, τα ασφάλιστρα και άλλα στοιχεία κόστους.

1.2.6 Χρησιμότητα της λογιστικής διαδικασίας

Η εφαρμογή της λογιστικής διαδικασίας και η κατανόησή της από τη διοίκηση της επιχείρησης έχει πολλαπλά οφέλη για τον επιχειρηματία.

Πρώτον, ο επιχειρηματίας αντιλαμβάνεται καλύτερα τη λειτουργία της επιχείρησής του. Η γνώση της αναλυτικής διάρθρωσης μιας επιχείρησης διευκολύνει την εμπάθυνση σε διάφορους τομείς και τμήματά της καθώς όσο μεγαλύτερη είναι η επιχείρηση, τόσο περισσότερο περίπλοκη και χρονοβόρα είναι η παρακολούθηση της αποτελεσματικής ή μη λειτουργίας της.

Δεύτερον, και σημαντικότερο, αποτέλεσμα της γνώσης της λογιστικής διαδικασίας είναι η κατανόηση και ανάλυση των καταστάσεων που παράγει το λογιστήριο της επιχείρησης και αφορούν τον ισολογισμό, δηλαδή την περιουσία της επιχείρησης, αλλά και τα οικονομικά της αποτελέσματα.

Η αντίληψη και γνώση του πώς η επιχείρηση πέτυχε τα συγκεκριμένα αποτελέσματα αλλά και του πώς δημιουργήθηκε η συγκεκριμένη διάρθρωση των αποτελεσμάτων, μπορούν να οδηγήσουν στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τα δυνατά και αδύνατα σημεία της επιχείρησης και άρα για τις διάφορες επιχειρηματικές επιλογές της διοίκησης.

Οι επιλογές μπορούν να αφορούν νέες επενδύσεις αλλά και την τιμολογιακή πολιτική ή την αναδιάρθρωση με στόχο την αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης.

Τρίτον, η γνώση της λογιστικής διαδικασίας δίνει, εν μέρει, τη δυνατότητα στον επιχειρηματία να ελέγχει τις διαδικασίες μέσα στην επιχείρηση, είτε αυτές συνδέονται με διάφορα τμήματα της επιχείρησης είτε με το ίδιο το λογιστήριο. Δίνει δηλαδή τη δυνατότητα μιας μορφής εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος τυπικά πραγματοποιείται από έναν ειδικό υπάλληλο της επιχείρησης, τον εσωτερικό ελεγκτή.

Ταυτόχρονα, ο επιχειρηματίας μπορεί να παρακολουθεί και τον εξωτερικό έλεγχο της επιχείρησής του, ο οποίος πραγματοποιείται περιοδικά από ανεξάρτητους λογιστές και χρησιμοποιείται για μια επιπρόσθετη επιβεβαίωση ότι οι λογιστικές καταστάσεις συντάχθηκαν με βάση τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές.

Τι να συγκρατήσετε από αυτό το κεφάλαιο:

- Η επιχειρηματικότητα είναι μια πολύ σημαντική ιδιότητα που, συνήθως, χαρακτηρίζει τον πραγματικό επιχειρηματία.
- Με την επιχειρηματικότητα αναδεικνύονται, δημιουργούνται και αξιοποιούνται ευκαιρίες κέρδους, που υπάρχουν σε ένα αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον και προέρχονται από την άριστη οργάνωση των παραγωγικών πόρων, τις καινοτομίες, τη δημιουργική μίμηση και την αξιοποίηση ειδικών γνώσεων.
- Λογιστική είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την παροχή οικονομικών πληροφοριών οι οποίες αναφέρονται στις οικονομικές μονάδες, με σκοπό να βοηθήσει τους επιχειρηματίες και τους ενδιαφερόμενους για τις μονάδες αυτές να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΓΛΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μάθετε:

1. Τις βασικές αρχές του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.
2. Τη διάρθρωση του σχεδίου των λογαριασμών του ΕΓΛΣ.
3. Τις βασικές λογιστικές αρχές.

2.1 Οι βασικές αρχές του ΕΓΛΣ

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι βασικές αρχές του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου που σε συντομογραφία αναφέρεται με τα 4 αρχικά γράμματα, ΕΓΛΣ. Τη θεωρητική παρουσίαση αυτών των αρχών, όπου θα δούμε τον ορισμό και τη χρησιμότητά τους, θα συνοδέψει η συνοπτική διάρθρωση του σχεδίου λογαριασμών του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, η οποία αναλυτικά θα παρουσιαστεί σε επόμενο κεφάλαιο.

Οι βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται το ΕΓΛΣ είναι τρεις:

- η αρχή της αυτονομίας,
- η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων και
- η αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές.

2.1.1 Η αρχή της αυτονομίας

Η πρώτη αρχή, αυτή της αυτονομίας, συνδέεται με το ότι το σχέδιο λογαριασμών κατανέμεται σε τρία μέρη, καθένα από τα οποία αποτελεί ιδιαίτερο και ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Οι λογαριασμοί χωρίζονται σε λογαριασμούς γενικής λογιστικής, σε λογαριασμούς αναλυτικής λογιστικής και σε λογαριασμούς τάξης.

Οι λογαριασμοί του καθενός από τα μέρη αυτά συνδέονται και συλλειτουργούν μεταξύ τους, χωρίς να επηρεάζουν λογιστικά τους λογαριασμούς των άλλων δύο μερών.

Παράλληλα, το σχέδιο λογαριασμών του ΕΓΛΣ χωρίζεται και σε ομάδες. Συγκεκριμένα, το σχέδιο λογαριασμών περιλαμβάνει δέκα (10) ομάδες, σε κάθε μία από τις οποίες αντιστοιχούν οι αραβικοί αριθμοί από 1 έως 9 και το 0. Οι ομάδες 1-8 καλύπτουν τις ανάγκες της γενικής λογιστικής, η ομάδα 9 καλύπτει τις ανάγκες της αναλυτικής λογιστικής εκμετάλλευσης και η ομάδα 0 καλύπτει τις ανάγκες των λογαριασμών τάξης.

Σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας, η αναλυτική λογιστική λειτουργεί ανεξάρτητα από τη γενική, σε λογαριασμούς που αναπτύσσονται στην ομάδα 9, συνδέονται δε και συλλειτουργούν μεταξύ τους στο ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα της ομάδας αυτής.

Οι λογαριασμοί τάξης, που αναπτύσσονται στη δέκατη (0) ομάδα, επίσης λειτουργούν σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα.

2.1.2 Η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων

Σύμφωνα με την αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης και παρακολούθησης των αγορών, των εξόδων και των εσόδων, τα αντίστοιχα κονδύλια καταχωρούνται σε λογαριασμούς αποθεμάτων, εξόδων, εσόδων και έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων, οι οποίοι ανοίγονται και λειτουργούν με κριτήριο το είδος.

Επιπλέον, οι λογαριασμοί που διέπονται από αυτήν την αρχή δέχονται μόνο χρεοπιστώσεις και αντιλογισμούς, θέματα τα οποία θα αναπτυχθούν σε επόμενα κεφάλαια.

2.1.3 Η αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές

Η τρίτη αρχή είναι αυτή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές. Ο λογαριασμός της γενικής εκμετάλλευσης καταρτίζεται έπειτα από μεταφορά σε αυτόν της αξίας των αποθεμάτων που έχουν πουληθεί, των οργανικών εξόδων και των οργανικών εσόδων, έτσι ώστε από την ανάλυσή του να προκύπτει το αποτέλεσμα από την κίνηση των λογαριασμών εκμετάλλευσης της οικονομικής μονάδας.

Το πλεονέκτημα αυτής της αρχής είναι ότι εμφανίζεται μέσα από το λογαριασμό η συνολική κίνηση της εκμετάλλευσης της επιχείρησης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, συνήθως ενός έτους.

2.2 Γενικές αρχές τήρησης των λογαριασμών

Σε αυτό το σημείο, είναι χρήσιμη η παρουσίαση των γενικών αρχών τήρησης των λογαριασμών. Οι αρχές αυτές συνδέονται με την απαραίτητη ύπαρξη παραστατικού για την ενημέρωση λογαριασμού της επιχείρησης, με την αρίθμηση αυτού του παραστατικού και την περιγραφή του γεγονότος που αφορά και, τέλος, με την ενημέρωση καρτελών για κάποιους από τους αναλυτικούς λογαριασμούς. Πιο συγκεκριμένα:

1. Για την ενημέρωση των λογαριασμών ισχύει η βασική αρχή της ύπαρξης παραστατικού, δηλαδή δικαιολογητικού το οποίο αποτελεί αποδεικτικό πραγματοποίησης του εξόδου, του εσόδου, της είσπραξης ή πληρωμής, όπως π.χ. τιμολογίου, πιστωτικού σημειώματος, δελτίου λιανικής πώλησης, απόδειξης παροχής υπηρεσιών ή απόδειξης επαγγελματικής δαπάνης, που προβλέπεται σε κάθε περίπτωση. Με βάση τα δικαιολογητικά αυτά λογιστικοποιούνται τα έξοδα και τα έσοδα, μεταφέρονται δηλαδή στα βιβλία της επιχείρησης τα αντίστοιχα ποσά που αντιστοιχούν στα λογιστικά γεγονότα.

2. Στους αναλυτικούς λογαριασμούς της τελευταίας βαθμίδας καταχωρούνται και τα εξής, τουλάχιστον, στοιχεία:

α. Ο αύξων αριθμός του παραστατικού με το οποίο γίνεται η λογιστικοποίηση και καταχώριση στο λογαριασμό αυτό του σχετικού ποσού.

β. Σύντομη αιτιολογία για κάθε εγγραφή, δηλαδή για κάθε ποσό που καταχωρείται στη χρέωση ή την πίστωση του λογαριασμού.

3. Για τους αναλυτικούς λογαριασμούς της τελευταίας βαθμίδας της γενικής λογιστικής και των λογαριασμών τάξης είναι υποχρεωτική η τήρηση αναλυτικών μερίδων σε καρτέλες ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

2.3 Διάρθρωση του σχεδίου λογαριασμών

Η διάρθρωση του σχεδίου των λογαριασμών αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα. Πρώτον, αυτό των ομάδων λογαριασμών, δεύτερον, αυτό της κωδικοποίησης και ταξινόμησης των λογαριασμών και τρίτον, αυτό των υποχρεωτικών και των προαιρετικών λογαριασμών.

2.3.1 Ομάδες λογαριασμών

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο σημείο του κεφαλαίου, το σχέδιο λογαριασμών περιλαμβάνει δέκα ομάδες, σε κάθε μία από τις οποίες αντιστοιχούν οι αραβικοί αριθμοί 1-9 και 0.

Οι ομάδες 1-8 καλύπτουν τις ανάγκες της γενικής λογιστικής, η ομάδα 9 καλύπτει τις ανάγκες της αναλυτικής λογιστικής εκμετάλλευσης και η ομάδα 0 καλύπτει τις ανάγκες των λογαριασμών τάξης.

Από τις ομάδες 1-8, οι 1-5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του ισολογισμού, και οι 6-8 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς αποτελέσματος.

Στις ομάδες 1-3 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί ενεργητικού, στις ομάδες 4-5 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί παθητικού, στην ομάδα 6 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί οργανικών εξόδων κατ' είδος, στην ομάδα 7 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί οργανικών εσόδων κατ' είδος, στην ομάδα 8 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί γενικής εκμετάλλευσης, έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων, αποτελεσμάτων χρήσης, αποτελεσμάτων προς διάθεση και ο λογαριασμός του ισολογισμού. Κατά τα γνωστά, στην ομάδα 9 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί της αναλυτικής λογιστικής εκμετάλλευσης και στην ομάδα 0 περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί τάξης.

Πιο συγκεκριμένα:

Στην 1η ομάδα λογαριασμών του ΕΓΛΣ συναντούμε τους λογαριασμούς του παγίου ενεργητικού, κατά βάση, δηλαδή, το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια, με την ίδια περίπου μορφή, στην επιχείρηση.

Η 2η ομάδα λογαριασμών του ΕΓΛΣ απαρτίζεται από τα αποθέματα τα οποία μπορεί να προέρχονται είτε από την προηγούμενη χρήση είτε από νέα αγορά είτε από ιδιοπαραγωγή.

Στην 3η ομάδα, παρακολουθούνται οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα αξιόγραφα και τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας.

Η 4η ομάδα αποτελείται από την καθαρή θέση της επιχείρησης και τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ως καθαρή θέση ή καθαρή περιουσία θεωρείται το ίδιο κεφάλαιο κάθε επιχείρησης, ενώ μακροπρόθεσμες είναι οι υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά από το τέλος της επόμενης χρήσης.

Τέλος, η 5η ομάδα περιλαμβάνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, δηλαδή τις υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μέσα στην επόμενη χρήση.

Στην 6η ομάδα λογαριασμών του ΕΓΛΣ συναντούμε τους λογαριασμούς των οργανικών εξόδων, δηλαδή των εξόδων που αναφέρονται στην ομαλή οργανική λειτουργία της επιχείρησης που αφορά την ή τις κύριες δραστηριότητές της.

Αντίστοιχα, στην 7η ομάδα, συναντούμε τους λογαριασμούς των οργανικών εσόδων, δηλαδή των εσόδων που αναφέρονται στην ομαλή οργανική λειτουργία της επιχείρησης που αφορά την ή τις κύριες δραστηριότητες.

Η 8η ομάδα περιλαμβάνει τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων, δηλαδή τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα αξιόγραφα και τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία, με άλλα λόγια, τους λογαριασμούς προσδιορισμού των αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης, των μεικτών και καθαρών κερδών.

Στην 9η ομάδα λογαριασμών του ΕΓΛΣ συναντούμε τους λογαριασμούς της αναλυτικής λογιστικής που αποτελούν τη γέφυρα μεταξύ γενικής και αναλυτικής λογιστικής και χρησιμεύουν στη διαδικασία της κοστολόγησης που θα αναπτυχθεί σε επόμενο κεφάλαιο.

Η τελευταία ομάδα λογαριασμών είναι η Ο η οποία περιλαμβάνει τους λογαριασμούς τάξης με τους οποίους παρέχονται σημαντικές πληροφορίες και χρήσιμα στατιστικά στοιχεία.

Λογαριασμοί και των δέκα ομάδων θα παρουσιαστούν αναλυτικά στη συνέχεια, στο κεφάλαιο για το Εθνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

2.3.2 Κωδικοποίηση και ταξινόμηση των λογαριασμών

Οι λογαριασμοί του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου δεν διαχωρίζονται μόνο με βάση τον τίτλο, αλλά κάθε ομάδα και κάθε λογαριασμός και υπολογαριασμός έχει το δικό του κωδικό. Η κωδικοποίηση και ταξινόμηση των λογαριασμών γίνεται κατά το δεκαδικό και το εκατονταδικό σύστημα και διέπεται από τις εξής βασικές αρχές:

α. Οι λογαριασμοί κάθε ομάδας λαμβάνουν ως πρώτο αραβικό ψηφίο το ψηφίο της ομάδας, όπως π.χ. οι λογαριασμοί της πρώτης ομάδας το ψηφίο 1 που σε δεκαδικό γίνεται 10, οι λογαριασμοί της δεύτερης ομάδας το ψηφίο 2 που σε δεκάδα γίνεται 20 κ.ο.κ. Π.χ. η 2η ομάδα είναι αυτή των «Αποθεμάτων» με τον κωδικό 20.

β. Σε κάθε ομάδα σχηματίζονται πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί πάλι με το δεκαδικό σύστημα. Π.χ. στη 2η ομάδα, αυτή των αποθεμάτων, υπάρχει ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός: «Είδος αγαθού Β», που έστω ότι είναι το 1ο αγαθό της λίστας της επιχείρησης. Ο κωδικός αυτού του λογαριασμού θα είναι ο «20.01 Είδος αγαθού Β», όπου το 20 αφορά τα αποθέματα και το 01 αφορά το αγαθό Β.

γ. Κάθε πρωτοβάθμιος λογαριασμός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους οι οποίοι σχηματίζονται από τριψήφιο κωδικό και ορίζονται είτε από κάθε οικονομική μονάδα είτε από το κατά νόμο αρμόδιο όργανο. Π.χ. στη 2η ομάδα, αυτή των αποθεμάτων, υπάρχει ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός «20.01 Είδος αγαθού Β». Αυτός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους όπως ο λογαριασμός «Αγορές από το εξωτερικό» με κωδικό 20.01.108, όπου το 20 αφορά τα αποθέματα, το 01 αφορά το αγαθό Β και το 108 τις αγορές από το εξωτερικό.

δ. Κάθε δευτεροβάθμιος λογαριασμός αναπτύσσεται σε τριτοβάθμιους, τεταρτοβάθμιους και αναλυτικότερης βαθμίδας λογαριασμούς, που λαμβάνουν τριψήφιο ή περισσότερων ψηφίων κωδικό ανάλογα με την επιχείρηση και τον αριθμό των διαχωρισμών που θα κάνει. Π.χ. ομάδα 2η: Αποθέματα.

Πρωτοβάθμιος λογαριασμός: 20.01 Είδος αγαθού Β

Δευτεροβάθμιος λογαριασμός: 20.01.108 Αγορές από το εξωτερικό

Τριτοβάθμιος λογαριασμός: 20.01.108.001 Αγορές από το εξωτερικό-εντός Ε.Ε., με τον οποίο συγκεκριμενοποιείται περισσότερο η προέλευση του αποθέματος, όπου το 20 αφορά τα αποθέματα, το 01 αφορά το αγαθό Β, το 108 τις αγορές από το εξωτερικό και το 001 αφορά τον προσδιορισμό εντός ή εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3.3 Υποχρεωτικοί - προαιρετικοί λογαριασμοί

Κάθε επιχείρηση, για να είναι σύμφωνη με τους κανόνες του ΕΓΛΣ, θα πρέπει, κατά γενικό κανόνα, να εφαρμόζει το σχέδιο στη δευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια ανάπτυξή του. Δηλαδή, κατά βάση, ο κάθε λογαριασμός θα πρέπει να παρακολουθείται, ανάλογα με την ομάδα που ανήκει, με τα 2 πρώτα ψηφία, σε πρωτοβάθμιο με τα επόμενα 2 ψηφία, σε δευτεροβάθμιο με τα μεθεπόμενα τρία ψηφία, δηλαδή συνολικά επτά και σε τριτοβάθμιο με άλλα 3 ψηφία, δηλαδή συνολικά δέκα.

2.4 Γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές

2.4.1 Εισαγωγή στις λογιστικές αρχές

Επειδή η λογιστική είναι ένα σύνθετο σύστημα παροχής πληροφοριών με σημαντικό της στοιχείο την επεξεργασία αυτών των πληροφοριών, δημιουργούνται συχνά προβλήματα που προέρχονται από τη διαφορετικότητα μεταξύ των επιχειρήσεων, π.χ. ως προς το σκοπό της λειτουργίας τους και το αντικείμενο δραστηριοποίησής τους, τις μεθόδους αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και τον τρόπο παρουσίασης των δεδομένων τους. Εξαιτίας των επιλογών που απαιτούνται σε διάφορα επίπεδα της λογιστικής, τα προβλήματα που δημιουργούνται απαιτούν κανόνες και αρχές για την επεξεργασία των δεδομένων.

Αυτά τα προβλήματα θα μπορούσαν να λυθούν ευκολότερα εάν για το αποτέλεσμα της διαδικασίας επεξεργασίας των δεδομένων ενδιαφέρονταν μόνο φορείς που βρίσκονται στο εσωτερικό της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί χρήστες των πληροφοριών θα μπορούσαν από μόνοι τους να ορίσουν τους κανόνες με βάση τους οποίους θα είναι επεξεργάσιμες οι λογιστικές πληροφορίες και θα παρουσιάζονται στις λογιστικές καταστάσεις. Επειδή όμως υπάρχουν και εξωτερικοί χρήστες, όπως η Εφορία και οι επενδυτές, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται κανόνες που είναι γνωστοί και κοινά αποδεκτοί.

Οι θεμελιώδεις αυτές αρχές και κανόνες καλούνται «Γενικά Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές» ή «Βασικές Λογιστικές Αρχές» και αφορούν γενικά παραδεκτούς κανόνες, διαδικασίες και πρότυπα, δηλαδή κατευθυντήριες γραμμές που χρησιμοποιούν οι λογιστές και με βάση τις οποίες οδηγούνται στην κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι Γενικά Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές δημιουργήθηκαν μέσα από την εξέλιξη της λογιστικής επιστήμης και νομολογίας προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του οικονομικού περιβάλλοντος. Με την πάροδο του χρόνου δημιουργήθηκε η ανάγκη για ομοιόμορφη αντιμετώπιση των πρακτικών θεμάτων, για αποφυγή της σύγχυσης σε σχέση με συγκεκριμένα σημεία της λογιστικής διαδικασίας, για σωστή πληροφόρηση των χρηστών των χρηματοοικονομικών

καταστάσεων, καθώς όλοι στοχεύουν στη λήψη ορθολογικών αποφάσεων με βάση αυτές.

Βέβαια, το οικονομικό περιβάλλον αλλάζει διαρκώς και, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ιδιαίτερα γρήγορα. Για το λόγο αυτό υπάρχουν επαγγελματικές και επιστημονικές επιτροπές και οργανώσεις που όποτε κρίνουν ότι έχουν μεταβληθεί οι οικονομικές συνθήκες, τότε, αναθεωρούν, αναπροσαρμόζουν και αναδιατυπώνουν τις Γενικά Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές. Υπάρχουν δηλαδή συνθήκες εκσυγχρονισμού των κατευθυντήριων αυτών γραμμών που είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης εμπειρίας, επιστημονικής έρευνας και πρακτικής ανάγκης.

Ας δούμε ποιες είναι αυτές οι βασικές λογιστικές αρχές. Είναι συνολικά 15:

1. Η αρχή της αυτοτελούς λογιστικής οντότητας
2. Η αρχή της συνέχειας της επιχειρηματικής δραστηριότητας
3. Η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας
4. Η αρχή της χρηματικής μέτρησης
5. Η αρχή της περιοδικότητας
6. Η αρχή της αντικειμενικότητας
7. Η αρχή της πλήρους αποκάλυψης
8. Η αρχή του ιστορικού κόστους
9. Η αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων
10. Η αρχή της αναγνώρισης των εξόδων
11. Η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων για την εξαγωγή αποτελέσματος
12. Η αρχή της συντηρητικότητας
13. Η αρχή της συγκρισιμότητας
14. Η αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων
15. Η αρχή της ουσιαστικότητας των λογιστικών πληροφοριών.

Πριν αναλύσουμε και κατανοήσουμε τις βασικές λογιστικές αρχές, θα ήταν χρήσιμη η παρουσίαση των χαρακτηριστικών που πρέπει να διαθέτουν οι λογιστικές πληροφορίες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι λογιστικές πληροφορίες χρησιμοποιούνται τόσο από εσωτερικούς χρήστες πληροφοριών όσο και από εξωτερικούς, αντιλαμβανόμαστε ότι θα πρέπει να διαθέτουν ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά που θα οδηγήσουν τους ενδιαφερόμενους στην ορθολογικότερη και αποτελεσματικότερη απόφαση.

Θα πρέπει λοιπόν οι λογιστικές πληροφορίες να είναι:

1. Σχετικές, με την έννοια ότι προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες των χρηστών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
2. Ουδέτερες, με την έννοια ότι ο τρόπος που καταγράφονται οι λογιστικές πληροφορίες δεν πρέπει να ευνοεί καμία συγκεκριμένη ομάδα χρηστών, αλλά να χαρακτηρίζεται από ειλικρίνεια.
3. Κατανοητές, με την έννοια ότι οι χρήστες πρέπει να αντιλαμβάνονται πλήρως την ουσία των πληροφοριών που λαμβάνουν.
4. Αξιόπιστες, με την έννοια ότι γίνονται αποδεκτές από όλους τους χρήστες και κατ' επέκταση υπάρχει εμπιστοσύνη ως προς τη σύνταξή τους.

5. Επαρκείς, με την έννοια ότι παρέχονται εγκαίρως και είναι χρήσιμες.
6. Πλήρεις, με την έννοια ότι παρέχουν στους χρήστες όλα τα απαραίτητα στοιχεία.
7. Σημαντικές, με την έννοια ότι η χρησιμότητα που παρέχουν δικαιολογεί το κόστος απόκτησής τους.
8. Διαχρονικές, με την έννοια ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη σύγκριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης για μια χρονική περίοδο.

Για να ικανοποιηθούν τα παραπάνω χαρακτηριστικά των λογιστικών πληροφοριών, είναι σημαντική η επίδραση από την υιοθέτηση των γενικά παραδεκτών λογιστικών αρχών. Πρέπει λοιπόν να γνωρίζουμε το πλαίσιο πάνω στο οποίο έχει δομηθεί η επεξεργασία και συλλογή στοιχείων που συνδέεται με τη λογιστική διαδικασία και τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Για το σκοπό αυτό ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση κάθε λογιστικής αρχής με παραδείγματα και ερωτήσεις που θα μας βοηθήσουν στην κατανόησή τους.

2.4.2 Λογιστικές αρχές και παραδείγματα-ερωτήσεις

Η 1η αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της αυτοτελούς λογιστικής οντότητας. Αυτή η βασική λογιστική αρχή θεωρεί τη λογιστική μονάδα ως ανεξάρτητη οντότητα σε σχέση με τους φορείς της (επιχειρηματία ή επιχειρηματίες). Ως Λογιστική Μονάδα θεωρείται αυτή που έχει αυτοτελές σύστημα λογιστικών βιβλίων.

Άρα, η επιχείρηση θεωρείται ξεχωριστή οντότητα, ανεξάρτητη και με δικά της περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, οπότε η λογιστική καταχωρεί, ενημερώνει και παρουσιάζει γεγονότα που έχουν σχέση με την οικονομική μονάδα και όχι με πράξεις των φορέων της. Το επίκεντρο δηλαδή της λογιστικής διαδικασίας είναι η μονάδα, με τους ιδιοκτήτες, δηλαδή αυτούς που δημιούργησαν την επιχείρηση να θεωρούνται τρίτοι ως προς αυτή.

Ένα παράδειγμα για να κατανοήσουμε τη συγκεκριμένη αρχή είναι το εξής: Η αγορά ενός οικοπέδου από τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης για να χτίσει το εξοχικό του δεν θεωρείται γεγονός που συνδέεται με την επιχείρηση, άρα με τη λογιστική διαδικασία της οικονομικής μονάδας. Είναι λοιπόν η κίνηση του ιδιοκτήτη ανεξάρτητη από την χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησής του.

Η 2η αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της συνέχειας της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Με βάση αυτήν τη βασική λογιστική αρχή, η ζωή της επιχείρησης θα πρέπει να θεωρείται ότι ξεκινά από τη σύστασή της και τελειώνει με τη λύση και εκκαθάρισή της. Οποιοσδήποτε άλλος διαχωρισμός της διάρκειας ζωής της επιχείρησης είναι τεχνητός και αποσκοπεί στη λύση συγκεκριμένων λογιστικών προβλημάτων.

Άρα, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με βάση την παραδοχή ότι η επιχείρηση λειτουργεί και θα συνεχίσει να λειτουργεί για απροσδιό-

ριστο χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να διαχωριστεί σε υποπερίόδους. Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η συγκεκριμένη αρχή ας σκεφτούμε τι θα γινόταν με την αποτίμηση των αποθεμάτων και τον προσδιορισμό της τιμής κτήσης, αν υπήρχε η δυνατότητα να διαιρέσουμε την περίοδο από τη στιγμή αγοράς τους σε 2 επίπεδα. Θα ήταν σαν να λυόταν η επιχείρηση και να επανιδρυόταν. Αλλά η αποτίμηση των αποθεμάτων γίνεται διαφορετικά για μια επιχείρηση που «κλείνει» σε σχέση με μια επιχείρηση που λειτουργεί κανονικά. Άρα, οι πληροφορίες, εάν δεν υπήρχε η αρχή της συνέχειας της επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα μπορούσαν να χειραγωγηθούν, δηλαδή να χρησιμοποιηθούν για ίδιο όφελος.

Η επόμενη αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας. Αυτή η βασική λογιστική αρχή θεωρεί ότι η νομισματική μονάδα δεν δέχεται πληθωριστικές ή αντιπληθωριστικές πιέσεις, αλλά η αξία της παραμένει σταθερή στη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης, έχει δηλαδή σταθερή αγοραστική αξία. Η καταχώρηση ενός λογιστικού γεγονότος στα βιβλία της επιχείρησης γίνεται με βάση την αξία που έχει η νομισματική μονάδα κατά το χρόνο καταχώρησης του γεγονότος. Εννοείται ότι αυτή η μονάδα για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι σήμερα το ευρώ.

Η 4η αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της χρηματικής μέτρησης. Η βασική λογιστική αρχή της χρηματικής μέτρησης προβλέπει την καταχώρηση εκείνων μόνο των λογιστικών γεγονότων, τα οποία αποδίδονται σε χρηματικές μονάδες, καθώς επίσης και των μέσων δράσης μιας επιχείρησης και των υποχρεώσεών της. Καταχωρούνται δηλαδή αυτά τα στοιχεία που μπορούν να αποδοθούν σε χρήμα. Κατ' επέκταση, ποιοτικά χαρακτηριστικά δεν λαμβάνονται υπ' όψη στη λογιστική.

Η επόμενη αρχή είναι η αρχή της περιοδικότητας. Με βάση αυτή τη βασική λογιστική αρχή η ζωή της επιχείρησης χωρίζεται σε ίσα χρονικά διαστήματα, δηλαδή σε λογιστικές χρήσεις, με σκοπό τον ετήσιο υπολογισμό των αποτελεσμάτων της λογιστικής μονάδας και την κατάρτιση της χρηματοοικονομικής της κατάστασης. Για τις μονάδες που είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν λογιστικές καταστάσεις, έχει επικρατήσει η λογιστική περίοδος του ενός έτους, δηλαδή 12 μηνών, που στη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος, δηλαδή από 1η Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου.

Εξαίρεση από τον κανόνα της δωδεκάμηνης λογιστικής χρήσης μπορεί να αποτελέσει η πρώτη λογιστική χρήση μιας επιχείρησης, η οποία όμως δεν μπορεί να ξεπεράσει τους 24 μήνες. Η συχνότητα κατάρτισης λογιστικών καταστάσεων συνδέεται με τις πληροφοριακές ανάγκες κάθε επιχείρησης. Π.χ. οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν τις λογιστικές τους καταστάσεις κάθε 3 μήνες.

Στη συνέχεια, έχουμε την αρχή της αντικειμενικότητας. Η βασική λογιστική αρχή της αντικειμενικότητας υποχρεώνει στην αντικειμενική απόδειξη του ύψους της αξίας των μέσων δράσης και των υποχρεώσεων μιας λογιστικής μονάδας,

δηλαδή των στοιχείων του ισολογισμού μιας επιχείρησης, με την ταυτόχρονη δυνατότητα επαλήθευσης αυτού του ύψους.

Αντικειμενικά αποδεικνυόμενο ύψος αξίας θεωρείται αυτό που αποδεικνύεται με παραστατικά έγγραφα όπως τα τιμολόγια, οι αποδείξεις και τα συμβόλαια. Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων υιοθετεί αυτή την αρχή, αναφέροντας ότι δεν μπορεί να δικαιολογηθεί κανένα έξοδο αν πρώτα δεν έχει εκδοθεί το απαραίτητο παραστατικό έγγραφο το οποίο θα χρησιμοποιείται για την επαλήθευσή του.

Βέβαια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκεκριμένη αρχή ισχύει απόλυτα σε όλες τις λογιστικές διαδικασίες. Π.χ. όταν η επιχείρηση προσπαθεί να εκτιμήσει τι ποσοστό των απαιτήσεων που έχει από πελάτες δεν θα εισπραχθεί, δηλαδή το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων, ενδεχομένως θα ακολουθήσει υποκειμενικές προσεγγίσεις, λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικά χαρακτηριστικά, στην προσπάθειά της να αποτιμήσει ορθολογικά το συγκεκριμένο μέγεθος.

Να σημειωθεί ότι η αρχή της αντικειμενικότητας πολλές φορές ταυτίζεται με την αρχή του δικαιολογητικού. Σε αυτή την περίπτωση, σύμφωνα με την αρχή της αντικειμενικότητας και την αρχή του δικαιολογητικού, τα λογιστικά γεγονότα, δηλαδή όλες οι πράξεις ή κινήσεις που έχει κάνει η επιχείρηση και έχουν αλλάξει τη χρηματοοικονομική της κατάσταση, θα πρέπει να στηρίζονται σε αντικειμενικές αποδείξεις, δηλαδή σε δικαιολογητικά ή γενικότερα παραστατικά που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση, τα λογιστικά γεγονότα θα πρέπει να αποδεικνύονται με παραστατικά, άρα είναι δικαιολογημένη η ταύτιση της αρχής της αντικειμενικότητας με την αρχή του δικαιολογητικού.

As δούμε τώρα την αρχή της πλήρους αποκάλυψης. Η βασική λογιστική αρχή της πλήρους αποκάλυψης υποχρεώνει να εμφανίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία διαμορφώνουν πλήρη και σαφή εικόνα της λογιστικής μονάδας. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να είναι τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές, αλλά σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να προκύπτει η ακριβής και πραγματική κατάσταση της επιχείρησης.

Παραδείγματα τέτοιων πληροφοριών αποτελούν οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για να αποτιμηθούν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για να υπολογιστούν οι αποσβέσεις, και οι συμμετοχές που ενδεχομένως έχει η επιχείρηση σε άλλες επιχειρήσεις.

Η επόμενη αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή του ιστορικού κόστους. Η βασική λογιστική αρχή του ιστορικού λογιστικού κόστους υποχρεώνει να εμφανίζονται τα μέσα δράσης και υποχρεώσεις της επιχείρησης στην αξία απόκτησής τους. Εξάιρεση της βασικής λογιστικής αρχής αποτελεί η περίπτωση των Ανωνύμων Εταιριών και των Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης για τις οποίες η ελληνική λογιστική νομοθεσία απαιτεί την εφαρμογή της βασικής λογιστικής αρχής του ελάχιστου κόστους, δηλαδή την αποτίμηση στη χαμηλότερη αξία μεταξύ του ιστορικού και του τρέχοντος κόστους.

Σύμφωνα λοιπόν με την αρχή του ιστορικού κόστους, αν η επιχείρηση αγόρασε πριν 5 χρόνια ένα πάγιο περιουσιακό στοιχείο με τιμή κτήσης 1 εκ. ευρώ,

η τιμή με την οποία θα καταγράψει το συγκεκριμένο πάγιο περιουσιακό στοιχείο στον ισολογισμό της θα είναι η τιμή κτήσης, δηλαδή 1 εκ. ευρώ, ανεξάρτητα αν η τιμή του στοιχείου έχει μεταβληθεί, δηλαδή ανεξάρτητα αν έχει αυξηθεί ή μειωθεί η τρέχουσα αξία του στοιχείου.

Υπενθυμίζουμε βέβαια την εξαίρεση των Ανωνύμων Εταιριών και των Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης για τις οποίες η αποτίμηση θα γίνει στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της τιμής κτήσης, δηλαδή του ιστορικού κόστους, και της τρέχουσας αξίας, δηλαδή του τρέχοντος κόστους.

Επόμενη είναι η αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων. Βάσει αυτής της βασικής λογιστικής αρχής το έσοδο πραγματοποιείται όταν ικανοποιούνται οι εξής δύο προϋποθέσεις:

(1) Ο κύκλος των σχετικών διαδικασιών δημιουργίας εσόδων έχει περατωθεί ή σχεδόν περατωθεί.

(2) Έχει λάβει χώρα συναλλαγή ή ανταλλαγή.

Δηλαδή, τα έσοδα πραγματοποιούνται όταν υλοποιούνται και όχι όταν αναμένεται να πραγματοποιηθούν. Άρα, αν πουληθεί ένα προϊόν σε πελάτη, το έσοδο θα καταχωρηθεί τη χρονική στιγμή της πώλησης, άσχετα αν ο πελάτης θα πληρώσει με μετρητά ή θα αγοράσει το προϊόν με πίστωση.

Η επόμενη αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της αναγνώρισης των εξόδων. Με βάση αυτή τη βασική λογιστική αρχή για να αναγνωριστεί ένα έξοδο θα πρέπει να συνδέεται αμέσως ή εμμέσως με τη δημιουργία εσόδων. Δηλαδή, για να αναγνωριστεί ως έξοδο το κόστος απόκτησης ενός προϊόντος, θα πρέπει το προϊόν να έχει πουληθεί. Η συγκεκριμένη αρχή συνδέεται με την επόμενη αρχή που θα αναλύσουμε, την αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων για την εξαγωγή αποτελέσματος.

Η επόμενη λοιπόν αρχή είναι η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων για την εξαγωγή αποτελέσματος. Αυτή η λογιστική αρχή υποχρεώνει να συσχετίζονται τα έσοδα με τα έξοδα ώστε να προσδιοριστεί το αποτέλεσμα το οποίο πέτυχε η λογιστική μονάδα στη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης. Δηλαδή, τα έσοδα που πραγματοποιούνται σε μία χρήση, πρέπει να συσχετισθούν με τα αντίστοιχα έξοδα που έγιναν για τη δημιουργία αυτού του εσόδου.

Επιπλέον, το οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει, δηλαδή το κέρδος ή η ζημία, προσδιορίζεται λογιστικά από το συσχετισμό των εσόδων και των εξόδων, δηλαδή:

	Πωλήσεις
Μείον:	Κόστος πωληθέντων
Μείον:	Έξοδα διοίκησης
Μείον:	Έξοδα διάθεσης
Μείον:	Χρηματοοικονομικά έξοδα
Ίσον:	Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης προ φόρων
Μείον:	Φόροι
Ίσον:	Καθαρό αποτέλεσμα εκμετάλλευσης μετά φόρων.

Τα καθαρά κέρδη εκμετάλλευσης που αναλύσαμε, στο βαθμό που δεν υπάρχουν έκτακτα κέρδη ή έκτακτες ζημίες, θα αποτελούν και το καθαρό αποτέλεσμα χρήσης.

Τέλος, όσον αφορά την αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων για την εξαγωγή αποτελέσματος, θα πρέπει να αναφέρουμε, σχετικά με τα έξοδα, το στοιχείο τη ανάλωσης. Το στοιχείο της ανάλωσης κρίνεται καθοριστικό για να θεωρηθεί πραγματοποιημένο ή, όπως λέμε, δεδουλευμένο, ένα έξοδο.

Π.χ. αν η επιχείρηση νοικιάσει προπληρώνοντας για 2 μήνες και για 1.000 € ένα χώρο, με περίοδο ενοικίασης από 1/12 της παρούσας χρήσης έως 31/1 της επομένης, ποιο θα είναι το δεδουλευμένο έξοδο της παρούσας χρήσης; Αφού η επιχείρηση έχει προπληρώσει για την ενοίκιαση του χώρου, στις 31/12, οπότε και ολοκληρώνεται η παρούσα χρήση, το δεδουλευμένο έξοδο είναι αυτό που ήδη έχει πραγματοποιηθεί, δηλαδή το ενοίκιο του 1ου μήνα, άρα τα μισά από τα 1.000 €. Τα υπόλοιπα 500, που αφορούν τον Ιανουάριο, δεν έχουν πραγματοποιηθεί, είναι λοιπόν μη δεδουλευμένα, και θα καταστούν δεδουλευμένα κατά την επόμενη λογιστική χρήση και με το πέρας της 31ης Ιανουαρίου.

Η επόμενη αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της συντηρητικότητας. Πάρα πολλές φορές οι διευθυντές λογιστηρίου ή οι οικονομικοί διευθυντές βρίσκονται στο δίλημμα επιλογής μιας μεταξύ περισσοτέρων, επιστημονικών και αποδεκτών από τη νομοθεσία, μεθόδων. Στις περιπτώσεις αυτές η βασική λογιστική αρχή της συντηρητικότητας υποχρεώνει στην επιλογή εκείνης της μεθόδου που θα μας δώσει τα συντηρητικότερα αποτελέσματα, δηλαδή το Ενεργητικό στη χαμηλότερη δυνατή αξία του, το Παθητικό στην υψηλότερη δυνατή αξία του, τα έσοδα στη χαμηλότερη δυνατή αξία τους και τα έξοδα στην υψηλότερη δυνατή αξία τους.

Η αρχή αυτή διαμορφώθηκε ιστορικά από την πίεση των πιστωτών και άλλων ομάδων που χρησιμοποιούν τις πληροφορίες των λογιστικών καταστάσεων για να αποφευχθεί τυχόν ζημία τους από το γεγονός ότι οι πληροφορίες στις οποίες στηρίχθηκαν αντανάκλυσαν αισιόδοξες προβλέψεις του επιχειρηματία.

Η επόμενη αρχή είναι η αρχή της συγκρισιμότητας. Η εφαρμογή αυτής της βασικής λογιστικής αρχής επιβάλλει τη δημοσίευση των λογιστικών δεδομένων στο τέλος κάθε λογιστικής χρήσης, με αναφορά τουλάχιστον σε δύο συνεχόμενα έτη, ώστε ο τρίτος ενδιαφερόμενος να μπορεί να βγάλει συμπεράσματα για τη διαχρονική πορεία της επιχείρησης. Έτσι, οι δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις περιλαμβάνουν στοιχεία τόσο για τη χρήση στην οποία απευθύνονται, όσο και για την προηγούμενη χρήση, για να μπορεί να φανεί η μεταβολή στα διάφορα μεγέθη που συνδέονται με τη χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

Στη συνέχεια, θα ασχοληθούμε με την αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων. Η βασική λογιστική αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων υποχρεώνει, κατά την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων, στην εφαρμογή των ίδιων μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν την προηγούμενη λογιστική χρήση, ώστε να μην αλλοιώνεται η διαχρονική χρηματοοικονομική εικόνα της λογιστικής μονάδας.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι, εάν κριθεί απαραίτητο, δεν μπορεί η λογιστική μονάδα να αλλάξει τις μεθόδους που χρησιμοποιούσε στο παρελθόν. Θα πρέπει όμως η μεταβολή αυτή και οι συνέπειές της να φαίνονται μέσα στις οικονομικές καταστάσεις ή στο προσάρτημα. Το αν η εταιρία διατήρησε ή τροποποίησε κάποια από τις μεθόδους που χρησιμοποίησε κατά την προηγούμενη περίοδο ελέγχεται από τους ορκωτούς ελεγκτές και την εφορία. Αυτός ο έλεγχος βέβαια ισχύει και για το αν η εταιρία ακολουθεί τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές στο σύνολό τους.

Η τελευταία αρχή με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η αρχή της ουσιαστικότητας των λογιστικών πληροφοριών. Τη βάση για την εφαρμογή αυτής της λογιστικής αρχής αποτελεί το γεγονός ότι οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις είναι συνοπτικές, για να μπορεί ο τρίτος ενδιαφερόμενος εύκολα να καταλαβαίνει τη χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Συνεπώς, οι πληροφορίες που θα περιλαμβάνονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι οι σημαντικότερες.

Κατ' επέκταση, η συγκεκριμένη αρχή θέτει ένα όριο ως προς τον αριθμό των πληροφοριών που ανακοινώνονται στους χρήστες με τις πληροφορίες που παραλείπονται να είναι πραγματικά ασήμαντες. Υπάρχει λοιπόν και το στοιχείο της εντιμότητας του λογιστή και του επιχειρηματία οι οποίοι οφείλουν να ενημερώνουν ουσιαστικά τους ενδιαφερόμενους.

Τι να συγκρατήσετε από αυτό το κεφάλαιο:

- Τις τρεις βασικές αρχές του ΕΓΛΣ
- Τις τρεις γενικές αρχές τήρησης των λογαριασμών
- Τις πέντε ομάδες των λογαριασμών
- Τις 15 λογιστικές αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΝΙΑΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (ΕΓΛΣ) ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μάθετε:

1. Για τον ορισμό, τους σκοπούς και τους κλάδους της λογιστικής.
2. Για τις οικονομικές καταστάσεις, όπως είναι ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης.
3. Για το Εθνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και τις ομάδες λογαριασμών του Ενεργητικού.

3.1 Εισαγωγή στις οικονομικές καταστάσεις

Μέσω της λογιστικής, τα λογιστικά γεγονότα μιας επιχείρησης μετατρέπονται σε λογιστικές πληροφορίες, που στο τέλος αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις. Οι σημαντικότερες οικονομικές καταστάσεις είναι ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Στη συνέχεια θα μιλήσουμε για την έννοια της λογιστικής και τους κλάδους της και εισαγωγικά για τον ισολογισμό και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

3.1.1 Λογιστική (έννοια και κλάδοι)

Η λογιστική είναι ένα πληροφοριακό σύστημα που μετρά, επεξεργάζεται και μεταδίδει χρηματοοικονομικές πληροφορίες για μια οικονομική μονάδα. Ως οικονομική μονάδα νοείται ο οργανωμένος συνδυασμός των συντελεστών παραγωγής, δηλαδή της φύσης, της εργασίας και του κεφαλαίου, για την επίτευξη συγκεκριμένων αντικειμενικών σκοπών, δηλαδή για την παραγωγή οικονομικών αγαθών και την παραγωγή υπηρεσιών, με στόχο την κάλυψη ανθρωπίνων αναγκών.

Από τον ορισμό αυτό γίνεται φανερό ότι κάθε επιχείρηση είναι μια οικονομική μονάδα.

Όπως είπαμε και στο πρώτο κεφάλαιο, αντικειμενικός σκοπός της Λογιστικής είναι:

Η παροχή πληροφοριών αφενός στη διοίκηση των οικονομικών μονάδων για την αποτελεσματική λειτουργία, τον έλεγχο και τη διαχείριση των μονάδων αυτών και, αφετέρου, σε πρόσωπα ή φορείς που βρίσκονται εκτός της οικονομικής μονάδας για τη λήψη ορθών οικονομικών αποφάσεων επί θεμάτων επενδύσεων, χορηγήσεων κ.λπ. Με άλλα λόγια, η λογιστική είναι ο σύνδεσμος μεταξύ των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και εκείνων που λαμβάνουν αποφάσεις.

Η λογιστική μετρά τις οικονομικές δραστηριότητες της επιχείρησης και καταγράφει στοιχεία - δεδομένα για να τα χρησιμοποιήσει άμεσα ή σε μελλοντικό χρόνο. Μετρά δηλαδή καθημερινές δραστηριότητες μιας επιχείρησης όπως:

- Την εισφορά κεφαλαίων από τους φορείς της επιχείρησης
- Την αγορά μηχανημάτων
- Την αγορά πρώτων υλών
- Την πληρωμή των εργαζομένων
- Τη χρησιμοποίηση υπηρεσιών τρίτων
- Την πώληση εμπορευμάτων
- Την είσπραξη απαιτήσεων
- Την πληρωμή υποχρεώσεων
- Την πληρωμή των φόρων
- Τη διανομή μερισμάτων.

Αυτά τα στοιχεία ή δεδομένα, αποθηκεύονται και διατηρούνται όσο χρόνο χρειάζεται και στη συνέχεια επεξεργάζονται με σκοπό να γίνουν χρήσιμες πληροφορίες.

Τέλος, αυτές οι πληροφορίες μεταδίδονται στους λήπτες αποφάσεων μέσω των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Η λογιστική διαιρείται σε διάφορους ειδικούς και επιμέρους κλάδους με κριτήριο την εξέταση, τη μελέτη, την εμβάθυνση και την επίλυση επιμέρους θεμάτων.

Διακρίνουμε λοιπόν, ονομαστικά, τους εξής κλάδους:

- Χρηματοοικονομική ή Γενική Λογιστική
- Μηχανογραφημένη Λογιστική
- Διοικητική Λογιστική
- Φορολογική Λογιστική
- Ελεγκτική Λογιστική και Κοστολόγηση.

Η Χρηματοοικονομική Λογιστική, στην οποία δίνουμε έμφαση στο παρόν κεφάλαιο με τα λογιστικά θέματα μιας επιχείρησης, είναι ο κλάδος της Λογιστικής ο οποίος ασχολείται με την παροχή χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Βασικά χαρακτηριστικά της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής είναι:

- η συγκέντρωση του ενδιαφέροντος και άρα η έμφαση στην ενημέρωση των τρίτων προς την επιχείρηση χρηστών πληροφοριών,

- η εξάρτηση από νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς τη διαδικασία και τον τρόπο σύνταξης των αποτελεσμάτων της λογιστικής και, τέλος,
- η παραγωγή των λογιστικών διαδικασιών σε λογιστικούς κανόνες που να διασφαλίζουν τα χαρακτηριστικά των λογιστικών πληροφοριών.

Η Μηχανογραφημένη Λογιστική είναι ο κλάδος που ασχολείται με την οργάνωση των υπηρεσιών του λογιστηρίου, που στην κλασική τους δομή περιλαμβάνουν τη συγκέντρωση, την ταξινόμηση, την αξιολόγηση, την καταχώρηση, τον έλεγχο των λογιστικών πληροφοριών και την παρουσίασή τους με τον τρόπο που η νομοθεσία επιβάλλει. Η μηχανογραφημένη λογιστική θα παρουσιαστεί αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο.

Η Διοικητική Λογιστική είναι ο κλάδος που ασχολείται με την παροχή πληροφοριών στη διοίκηση της επιχείρησης. Ασχολείται με την υποβοήθηση της ηγεσίας των μονάδων στην επισήμανση χρηματοοικονομικών προβλημάτων και των αιτιών τους, στην εξεύρεση λύσεων, στον προγραμματισμό, στη χάραξη πολιτικής και στον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των αποφάσεων.

Η Φορολογική Λογιστική είναι ο κλάδος που ασχολείται με τις επιπτώσεις της φορολογικής νομοθεσίας στον προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων χρήσης των οικονομικών μονάδων.

Η Ελεγκτική είναι ο κλάδος που ασχολείται με το σύνολο των κανόνων, μεθόδων και διαδικασιών ελέγχου για την αποφυγή και αποκάλυψη λαθών και ατασθαλιών.

Η Κοστολόγηση είναι ο κλάδος που ασχολείται με τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία των αναγκαίων στοιχείων για τον προγραμματισμό, προσδιορισμό και απολογιστικό έλεγχο του κόστους παραγωγής των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

3.1.2 Εισαγωγή στις οικονομικές καταστάσεις

Ο σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι διττός. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι έτσι δομημένες και διαρθρωμένες που να μπορούν να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοοικονομική θέση, τη χρηματοοικονομική επίδοση και τις μεταβολές στη χρηματοοικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης που θα είναι χρήσιμες για λήψη οικονομικών αποφάσεων σε ένα μεγάλο αριθμό χρηστών. Επιπλέον, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να δείχνουν την αποτελεσματικότητα της διοίκησης στη διαχείριση των πόρων που της εμπιστεύθηκαν οι μέτοχοι.

Οι οικονομικές καταστάσεις δεν παρέχουν όλες τις πληροφορίες που πιθανόν να είναι αναγκαίες για τη λήψη αποφάσεων, δεδομένου ότι παρουσιάζουν τις χρηματοοικονομικές επιδράσεις γεγονότων που έλαβαν χώρα στο παρελθόν, ενώ δεν παρέχουν μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Προκειμένου να λάβουν οικονομικές αποφάσεις, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων πρέπει

να προβούν σε κάποια εκτίμηση τόσο της ικανότητας της οικονομικής μονάδας να δημιουργεί εισροές ρευστού όσο και της βεβαιότητας πραγματοποίησης αυτών των εισροών, καθώς και προσδιορισμό του χρόνου πραγματοποίησής τους.

Θεωρείται ότι οι χρήστες είναι σε ευνοϊκότερη θέση να κάνουν τέτοιες εκτιμήσεις όταν τους παρέχεται πληροφόρηση σχετικά με τη χρηματοοικονομική θέση, τη χρηματοοικονομική επίδοση και τις μεταβολές στη χρηματοοικονομική κατάσταση μιας οικονομικής μονάδας.

Άρα, οι οικονομικές καταστάσεις είναι μία δομημένη παρουσίαση της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί από αυτή σε χρηματικούς όρους με σκοπό την παροχή πληροφοριών σχετικά με την οικονομική θέση της επιχείρησης, την αποδοτικότητά της, καθώς και τις μεταβολές στην οικονομική της θέση.

Οι λογιστικές καταστάσεις πρέπει να χαρακτηρίζονται από μια σειρά ποιοτικά χαρακτηριστικά που θα εξασφαλίζουν, κατ' επέκταση, ποιότητα στο αποτέλεσμα της επεξεργασίας τους από τους διάφορους χρήστες των πληροφοριών.

Πρέπει, λοιπόν, να διακρίνονται από σαφήνεια, δηλαδή να είναι κατανοητές από το χρήστη που έχει μια σχετική γνώση λογιστικής και επιθυμεί να μελετήσει τις πληροφορίες.

Πρέπει επίσης να είναι σχετικές για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων, δηλαδή πρέπει να παρέχουν πληροφόρηση που μέσω επεξεργασίας να οδηγήσει σε αξιόπιστες αποφάσεις.

Πρέπει ακόμα να είναι ουσιώδεις και έγκυρες με την έννοια ότι δεν πρέπει να περιέχουν λάθη κατά τη σύνταξή τους.

Σε αυτή τη λογική κινείται και το χαρακτηριστικό της πιστής παρουσίασης των γεγονότων. Άρα, ευνόητη είναι η ανάγκη ύπαρξης ουδετερότητας, δηλαδή αμεροληψίας κατά τη σύνταξή τους.

Η πληροφόρηση που παρέχεται από τις οικονομικές καταστάσεις πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται από πληρότητα και να μπορούν να συγκριθούν με καταστάσεις προηγούμενων ετών για την εξαγωγή αποτελεσματικότερων συμπερασμάτων.

Τέλος, η δημοσίευσή τους στον Τύπο επιβάλλεται να χαρακτηρίζεται από συνέπεια και ποιότητα με την έννοια της διαφάνειας των λογιστικών πολιτικών που ακολουθήθηκαν, των μεταβολών αυτών των πολιτικών, αν βέβαια υπήρξαν, και των επιπτώσεών τους.

3.1.3 Ισολογισμός

Η πρώτη χρηματοοικονομική κατάσταση που θα παρουσιάσουμε είναι ο Ισολογισμός. Ο Ισολογισμός είναι η λογιστική κατάσταση η οποία εμφανίζει την οικονομική ή αλλιώς τη χρηματοοικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Μπορούμε να προσδιορίσουμε την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης όταν μπορούμε να προσδιορίσουμε:

- α) τα μέσα δράσης της οικονομικής μονάδας,
- β) τις υποχρεώσεις της προς τρίτους,
- γ) τις υποχρεώσεις προς τους φορείς του κεφαλαίου.

Άρα, ο ισολογισμός δείχνει συνοπτικά και με αναφορά σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και τις πηγές άντλησης των κεφαλαίων που χρησιμοποιήθηκαν για την απόκτηση των περιουσιακών της στοιχείων.

Μέσω του ισολογισμού, η χρηματοοικονομική θέση μιας επιχείρησης φαίνεται σε τρία επίπεδα.

Πρώτα φαίνεται στο ενεργητικό. Στο ενεργητικό περιλαμβάνονται τα (περιουσιακά) στοιχεία που ελέγχονται από την επιχείρηση και δημιουργήθηκαν από παρελθούσες συναλλαγές και από τα οποία αναμένεται να εισρεύσουν στην επιχείρηση μελλοντικά οικονομικά οφέλη.

Στη συνέχεια, αλλά ταυτόχρονα, φαίνεται και στο παθητικό. Στο παθητικό περιλαμβάνονται οι παρούσες υποχρεώσεις της επιχείρησης που προέκυψαν από παρελθούσες συναλλαγές, η τακτοποίηση των οποίων θα προκαλέσει μία εκροή ενεργητικών στοιχείων.

Τέλος, η χρηματοοικονομική θέση φαίνεται στα ίδια κεφάλαια ή αλλιώς στην καθαρή θέση της επιχείρησης. Η καθαρή θέση είναι ένα υπολειμματικό μέγεθος που προκύπτει αν από το ενεργητικό αφαιρεθεί το παθητικό.

Ως βασικά χαρακτηριστικά ενός ισολογισμού θεωρούνται τα εξής:

- Ο ισολογισμός αναφέρεται σε συγκεκριμένη επιχείρηση και σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, π.χ. την 31/12/2008, άρα η προσέγγιση είναι στατική.
- Όλα τα στοιχεία του ισολογισμού εκφράζονται σε νομισματικές μονάδες.
- Θεωρείται ότι η οικονομική μονάδα θα συνεχίσει τη λειτουργία της στο προσεχές μέλλον.
- Τα (περιουσιακά) στοιχεία του ενεργητικού εμφανίζονται στον ισολογισμό στο κόστος κτήσης τους.
- Ο ισολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος, δηλ. το Σύνολο του Ενεργητικού να ισούται με το Σύνολο του Παθητικού συν την Καθαρή Θέση.
- Ο ισολογισμός πρέπει να εμφανίζει την πραγματική χρηματοοικονομική κατάσταση της λογιστικής μονάδας, δηλαδή να είναι αξιόπιστος και να επιτρέπει την ευχερή μελέτη του και την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων. Γι' αυτό, η νομοθεσία επιβάλλει οι ισολογισμοί να χαρακτηρίζονται από:
 - 1) ειλικρίνεια 2) σαφήνεια
 - 3) συνέπεια 4) συγκρισιμότητα

Για να εκπληρώνει ο ισολογισμός τις βασικές αυτές προϋποθέσεις απαιτείται να καταρτίζεται:

- α) με βάση τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές,
- β) με βάση την ισχύουσα νομοθεσία.

Ως βάση ταξινόμησης των στοιχείων του ισολογισμού χρησιμοποιείται η ικανότητα της οικονομικής μονάδας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της.

Τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται με βάση το κριτήριο της ρευστότητας, δηλαδή της δυνατότητας και της ταχύτητας να μετατραπούν σε χρήμα.

Τα στοιχεία του παθητικού ταξινομούνται με βάση το κριτήριο του χρόνου λήξης των υποχρεώσεων, δηλαδή του χρόνου μέσα στον οποίο πρέπει να εξοφληθούν.

Τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Πάγιο ενεργητικό, που είναι τα στοιχεία του ενεργητικού που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της μονάδας για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της λογιστικής χρήσης.
- Κυκλοφοριακό ενεργητικό, που είναι τα στοιχεία του ενεργητικού που μετατρέπονται άμεσα ή έμμεσα σε χρήμα εντός της επόμενης λογιστικής χρήσης.
- Διαθέσιμο ενεργητικό, που είναι τα στοιχεία του ενεργητικού που είτε είναι χρηματικά μέσα, είτε μπορούν να μετατραπούν σε χρήμα αμέσως και ασφαλώς.

Τα στοιχεία του παθητικού ταξινομούνται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Βραχυπρόθεσμο παθητικό, δηλαδή υποχρεώσεις που λήγουν εντός της επόμενης χρήσης.
- Μακροπρόθεσμο παθητικό, δηλαδή υποχρεώσεις που λήγουν μετά το τέλος της επόμενης λογιστικής χρήσης.

3.1.4 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης

Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης είναι η λογιστική κατάσταση η οποία εμφανίζει το αποτέλεσμα το οποίο πέτυχε μια επιχείρηση κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου, καθώς και τους προσδιοριστικούς παράγοντες αυτού του αποτελέσματος.

Το αποτέλεσμα που επέτυχε μια οικονομική μονάδα κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης προσδιορίζεται από τη σύγκριση ή αλλιώς τη συσχέτιση των θετικών με τους αρνητικούς προσδιοριστικούς παράγοντες που διαμορφώνουν το αποτέλεσμα. Όταν το αποτέλεσμα της σύγκρισης είναι θετικό η οικονομική μονάδα παρουσιάζει κέρδη, ενώ όταν το αποτέλεσμα είναι αρνητικό η οικονομική μονάδα παρουσιάζει ζημίες.

Προσδιοριστικοί παράγοντες του αποτελέσματος είναι: τα έσοδα και τα έξοδα.

Έξοδο θεωρείται κάθε μείωση της καθαρής θέσης της λογιστικής μονάδας που προέρχεται από τις δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας.

Τα έξοδα διακρίνονται σε:

- οργανικά, δηλαδή εκείνα τα οποία αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσης και σε
- ανόργανα ή έκτακτα, δηλαδή εκείνα τα οποία δεν αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσης.

Έσοδο θεωρείται κάθε αύξηση της καθαρής θέσης μιας οικονομικής μονάδας η οποία προέρχεται από τις δραστηριότητές της.

Κατά το Εθνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο «Έσοδο είναι η χρηματική έκφραση της αγοραστικής δύναμης που αποκτάται, άμεσα ή έμμεσα, από τη δραστηριότητα της οικονομικής μονάδας και ειδικότερα από την πώληση ή εκμετάλλευση αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων. Στην έννοια του εσόδου περιλαμβάνονται και τυχόν κονδύλια που καταβάλλονται στην οικονομική μονάδα για την υποβοήθηση επίτευξης των σκοπών της».

Τα έσοδα διακρίνονται σε:

- οργανικά, δηλαδή εκείνα τα οποία αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσης και σε
- ανόργανα, δηλαδή εκείνα τα οποία δεν αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσης.

Καταλήγουμε ότι η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης εμφανίζει τα έσοδα και τα έξοδα που πραγματοποίησε η επιχείρηση κατά τη διάρκεια μιας περιόδου και επομένως δείχνει το κέρδος ή τη ζημία που προέκυψε από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της επιχείρησης.

Τα σημαντικότερα στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης είναι τα εξής:

- Ο κύκλος εργασιών: Στην κατηγορία αυτή παρακολουθούνται τα έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων, προϊόντων ετοιμών και ημιτελών, πωλήσεις λοιπών αποθεμάτων και άχρηστων υλικών και τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών εφόσον αυτές υπάγονται στις κύριες δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας.
- Το κόστος πωλήσεων. Εδώ ανήκουν το κόστος κτήσης ή κόστος ιδιοπαραγωγής των αγαθών που πουλήθηκαν.

Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης: Στην κατηγορία αυτή μεταξύ άλλων συγκεντρώνονται:

- Τα έσοδα που πραγματοποιεί η οικονομική μονάδα από επιχορηγήσεις του κράτους,
- Τα έσοδα από παρεπόμενες ασχολίες, δηλ., εκείνα που προέρχονται από δραστηριότητες σχετικές με το κύριο αντικείμενο δραστηριότητας, λ.χ. έσοδα από προμήθειες και μεσιτείες, έσοδα από προνόμια και διοικητικές παραχωρήσεις, έσοδα από εκμίσθωση παγίων. Επισημαίνεται ότι οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με το κύριο αντικείμενο δράσης, δεν αποτελούν όμως το κύριο αντικείμενο δράσης.
- Τα έξοδα διοικητικής λειτουργίας, δηλαδή όλες οι δαπάνες που αφορούν τη λειτουργία της διοίκησης.
- Τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης, τα οποία αφορούν την έρευνα και ανάπτυξη αλλά δεν αφορούν την παραγωγή έργων μακροχρόνιας ανάπτυξης.

- Τα έξοδα λειτουργίας διάθεσης είναι τα έξοδα που γίνονται για την προώθηση, προετοιμασία και πραγματοποίηση των πωλήσεων.
- Τέλος, τα έσοδα εκ συμμετοχών και χρεογράφων, δηλαδή τα έσοδα από μερίσματα συμμετοχών και χρεογράφων καθώς και οι τόκοι ομολογιών.
Άλλα στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης είναι:
- Τα κέρδη από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων.
- Οι πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα, δηλαδή οι δεδουλευμένοι τόκοι των γραμματίων εισπρακτέων και αλλά έσοδα από τόκους.
- Οι προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών και χρεογράφων, δηλαδή οι διαφορές μεταξύ της τρέχουσας αξίας και της αξίας κτήσης των χρεογράφων και συμμετοχών όταν η τρέχουσα τιμή είναι χαμηλότερη της αξίας κτήσης.
- Τα έξοδα και ζημίες εκ συμμετοχών και χρεογράφων, δηλαδή τα κάθε είδους και μορφής έξοδα που πραγματοποιούνται από την οικονομική μονάδα για την αγορά, πώληση και γενική διαχείριση των συμμετοχών και χρεογράφων και ζημίες που πραγματοποιούνται από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων.
- Οι χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα, δηλαδή όλα τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται η οικονομική μονάδα λόγω χρησιμοποίησης δανειακών τοκοφόρων κεφαλαίων.
- Τα έκτακτα και ανόργανα έσοδα είναι τα έσοδα που προέρχονται από τυχαίες και συμπτωματικές πράξεις, συναλλαγές ή άλλες δραστηριότητες της επιχείρησης.
- Τα έκτακτα και ανόργανα έξοδα συνδέονται με τυχαίες και ευκαιριακές πράξεις ή δραστηριότητες, λ.χ. φορολογικά πρόστιμα, καταπτώσεις εγγυήσεων και ποινικών ρητών, κλοπές κ.λπ.

3.2 Ομάδα 1^η: Πάγιο ενεργητικό

Το αντικείμενο αυτού του υποκεφαλαίου είναι το πάγιο ενεργητικό. Το πάγιο ενεργητικό αφορά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Θα δούμε λοιπόν τις κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης. Οι λογαριασμοί που απαρτίζουν το πάγιο ενεργητικό θα παρουσιαστούν αναλυτικά. Τα περιουσιακά στοιχεία με την πάροδο του χρόνου, χάνουν μέρος της αξίας τους. Θα προσεγγίσουμε στο παρόν υποκεφάλαιο την έννοια της απόσβεσης και θα εξετάσουμε πώς λογίζονται οι αποσβέσεις αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Τέλος θα παρουσιαστεί το μητρώο πάγιων στοιχείων.

3.2.1 Εισαγωγή στο πάγιο ενεργητικό

Αναλύσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο τις ομάδες με τους λογαριασμούς του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Η 1η ομάδα του ΕΓΛΣ αφορά το πάγιο

ενεργητικό. Το πάγιο ενεργητικό παρουσιάζεται στον Ισολογισμό της επιχείρησης, και πιο συγκεκριμένα στην πλευρά του ενεργητικού του.

Στο πάγιο ενεργητικό περιλαμβάνονται τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, δηλαδή το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων, που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια, με την ίδια περίπου μορφή, στην οικονομική μονάδα, καθώς και τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης και οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις.

Οι κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων που συναντάμε στο πάγιο ενεργητικό είναι τέσσερις:

1. Η πρώτη αφορά τα ενσώματα πάγια στοιχεία που κωδικοποιούνται στους λογαριασμούς 10-15. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία είναι τα υλικά αγαθά που αποκτά η οικονομική μονάδα με σκοπό να τα χρησιμοποιεί ως μέσα δράσης της κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία είναι οπωσδήποτε μεγαλύτερη από ένα έτος.

2. Στο πάγιο ενεργητικό, εκτός από ενσώματα πάγια στοιχεία, συναντάμε και ασώματα. Οι ασώματες ακινητοποιήσεις ή τα άυλα πάγια στοιχεία αποτελούν τη 2η κατηγορία στοιχείων του πάγιου ενεργητικού και παρακολουθούνται στους λογαριασμούς 16.00-16.09. Οι ασώματες ακινητοποιήσεις είναι τα ασώματα οικονομικά αγαθά που αποκτώνται από την οικονομική μονάδα με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα οπωσδήποτε μεγαλύτερο από ένα έτος.

3. Τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης, που καταχωρούνται στους λογαριασμούς 16.10-16.19, είναι τα έξοδα που αποσβένονται τμηματικά και πραγματοποιούνται για την ίδρυση και οργάνωση της οικονομικής μονάδας, για την απόκτηση διαρκών μέσων εκμετάλλευσης και για την επέκταση και αναδιοργάνωσή της.

4. Το τέταρτο και τελευταίο επίπεδο του πάγιου ενεργητικού αφορά τις συμμετοχές και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, δηλαδή το λογαριασμό 18. Οι συμμετοχές γίνονται στο κεφάλαιο άλλων οικονομικών μονάδων, οποιασδήποτε νομικής μορφής.

Οι συμμετοχές εξασφαλίζουν την άσκηση επιρροής πάνω σε αυτές τις εταιρίες και αποκτώνται με σκοπό τη διαρκή κατοχή τους. Οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις είναι οι κατά τρίτων απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας, για τις οποίες η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης.

Η πρώτη κατηγορία πάγιων περιουσιακών στοιχείων αφορά τα ενσώματα πάγια στοιχεία.

Στα ενσώματα πάγια στοιχεία συναντούμε, στο λογαριασμό 10, τις εδαφικές εκτάσεις. Ως εδαφικές εκτάσεις ορίζονται τα οικόπεδα, τα γήπεδα, τα αγροτεμάχια, τα δάση, τα ορυχεία, τα μεταλλεία, τα λατομεία, οι φυτείες και γενικά οποιαδήποτε έκταση γης της οποίας η κυριότητα ανήκει στην οικονομική μονάδα.

Στο λογαριασμό 11 καταγράφονται τα κτίρια. Τα κτίρια είναι οι οικοδομικές κατασκευές που γίνονται με τη χρησιμοποίηση δομικών υλικών και προορίζονται για κατοικίες, βιομηχανοστάσια, αποθήκες ή οποιαδήποτε άλλη εκμετάλλευση ή δραστηριότητα της οικονομικής μονάδας.

Στο λογαριασμό 12 παρακολουθούνται τα μηχανήματα της οικονομικής μονάδας, δηλαδή οι μηχανολογικές κατασκευές, μόνιμα εγκατεστημένες ή κινητές, οι οποίες χρησιμεύουν για να αποσπών από τη φύση, να επεξεργάζονται ή να μετασχηματίζουν υλικά αγαθά ή για να παράγουν υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο δραστηριότητάς της.

Στους οικείους υπολογαριασμούς του 13 παρακολουθούνται τα κάθε είδους οχήματα με τα οποία η οικονομική μονάδα διενεργεί μεταφορές και μετακινήσεις του προσωπικού και των υλικών αγαθών της π.χ. εμπορευμάτων, έτοιμων προϊόντων ή υλικών, είτε μέσα στους χώρους όπου λειτουργεί η επιχείρηση, είτε έξω από αυτούς.

Τέλος, στους υπολογαριασμούς του 14 συναντάμε τον εξοπλισμό της επιχείρησης όπως, μεταξύ άλλων, έπιπλα, υπολογιστές, διάφορες μηχανές που χρησιμοποιεί η επιχείρηση για τις απογραφές που διενεργεί, μέσα αποθήκευσης και μεταφοράς εμπορευμάτων.

Οι ασώματες ακινητοποιήσεις αφορούν τα άυλα πάγια στοιχεία. Τα άυλα πάγια στοιχεία είναι τα ασώματα εκείνα οικονομικά αγαθά τα οποία μπορούν να αποτιμηθούν χρηματικά και είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής είτε από μόνα τους είτε μαζί με επιχείρηση. Τα άυλα πάγια στοιχεία αποκτώνται με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από ένα έτος. Με αυτή την έννοια ανήκουν στο πάγιο ενεργητικό και διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στα δικαιώματα και στην υπεραξία ή φήμη και πελατεία.

Στην κατηγορία των δικαιωμάτων συναντάμε δικαιώματα, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμποροβιομηχανικά σήματα ή την πνευματική ιδιοκτησία.

Η δεύτερη κατηγορία, αυτή της υπεραξίας, περιλαμβάνει πραγματικές καταστάσεις, ιδιότητες και σχέσεις, όπως π.χ. η πελατεία, η φήμη, η πίστη, η καλή οργάνωση της οικονομικής μονάδας ή η ειδικεύση στην παραγωγή ορισμένων αγαθών.

Στη δεύτερη αυτή κατηγορία ανήκουν τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν, κατά κύριο λόγο, την έννοια του γνωστού όρου της «υπεραξίας» ή «φήμης και πελατείας» της οικονομικής μονάδας και τα οποία προσδίνουν στη μονάδα που λειτουργεί παραγωγικά συνολική αξία μεγαλύτερη από εκείνη που προκύπτει από την αποτίμηση των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων. Δηλαδή αποτελούν τη σύνδεση μεταξύ λογιστικής αξίας και πραγματικής αξίας της επιχείρησης.

Ο όρος υπεραξία απαντάται στο λογαριασμό 16.00, «υπεραξία επιχείρησης (Goodwill)», όπου παρακολουθείται η υπεραξία που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση μιας επιχείρησης και που είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων.

Η υπεραξία της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητά της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστης στην αγορά, της καλής οργάνωσης, της ιδιαίτερης εξειδίκευσης στην παραγωγή ορισμένων αγαθών, της καλής προ-

οπτικής ανάπτυξης του κλάδου στον οποίο ανήκει, των εξαιρετικών πλεονεκτημάτων της θέσης όπου είναι εγκατεστημένη, της υψηλής στάθμης των στελεχών που απασχολεί (επιστημονική κατάρτιση, εμπειρία) και του κύρους, δυναμισμού και αποτελεσματικότητας του διοικητικού και διευθυντικού της μηχανισμού.

Μαζί με τις ασώματες ακινητοποιήσεις συναντούμε και τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης. Έξοδα πολυετούς απόσβεσης είναι εκείνα που γίνονται για την ίδρυση και αρχική οργάνωση της οικονομικής μονάδας, την απόκτηση διαρκών μέσων εκμετάλλευσης, καθώς και για την επέκταση και αναδιοργάνωσή της. Τα έξοδα αυτά εξυπηρετούν την οικονομική μονάδα για μεγάλη χρονική περίοδο, οπωσδήποτε μεγαλύτερη από ένα έτος, και για το λόγο αυτό αποσβένονται τμηματικά.

Στο λογαριασμό 16.10 «έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης» παρακολουθούνται τα έξοδα κατάρτισης και δημοσίευσης του καταστατικού των οικονομικών μονάδων εταιρικής μορφής, τα έξοδα δημόσιας προβολής της ίδρυσης, της κάλυψης του εταιρικού κεφαλαίου, της εκπόνησης τεχνικών, εμπορικών και οργανωτικών μελετών, καθώς και τα έξοδα διοίκησης που πραγματοποιούνται μέχρι την έναρξη της εκμετάλλευσης. Στον ίδιο λογαριασμό παρακολουθούνται και τα μεταγενέστερα, δηλαδή μετά την έναρξη της παραγωγικής δράσης, έξοδα που δημιουργούνται για την επέκταση της δραστηριότητας της επιχείρησης.

Οι συμμετοχές που έχει η επιχείρησή μας αφορούν στο μερίδιο που κατέχει σε άλλες επιχειρήσεις και δεν σκοπεύει να το πουλήσει νωρίτερα από το τέλος της επόμενης χρήσης. Στους λογαριασμούς 18.00 «συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις» και 18.01 «συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις» παρακολουθούνται οι μετοχές ανωνύμων εταιριών, τα εταιρικά μερίδια ΕΠΕ και οι εταιρικές μερίδες των άλλης νομικής μορφής εταιριών, που η διαρκής κατοχή τους κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη για τη δραστηριότητα της επιχείρησής μας, κυρίως γιατί της εξασφαλίζει άσκηση επιρροής στις αντίστοιχες εταιρίες.

Οι συμμετοχές χαρακτηρίζονται ως μορφή πάγιας επένδυσης όταν κατά την απόκτησή τους υπάρχει σκοπός για διαρκή κατοχή τους και επιπλέον το ποσοστό συμμετοχής υπερβαίνει το 10% του κεφαλαίου κάθε εταιρίας. Στην αντίθετη περίπτωση χαρακτηρίζονται σαν χρεόγραφα.

Στους λογαριασμούς 18.02 έως και 18.16 παρακολουθούνται οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας, δηλαδή οι απαιτήσεις για τις οποίες η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης.

Οι απαιτήσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μέχρι το τέλος της επόμενης του ισολογισμού χρήσης, παρακολουθούνται στους οικείους λογαριασμούς των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων της ομάδας 3 του Σχεδίου Λογαριασμών.

Λογαριασμοί μακροπρόθεσμων απαιτήσεων είναι οι «μακροπρόθεσμες απαιτήσεις κατά συνδεδεμένων επιχειρήσεων», τα «γραμμάτια εισπρακτέα μακροπρόθεσμα σε ευρώ», όπου παρακολουθούνται τα γραμμάτια εισπρακτέα που η λήξη τους υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες από το τέλος της χρήσης του ισολογισμού και οι «μη δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων εισπρακτέων μακροπρόθεσμων σε ευρώ».

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι κατά την κατάρτιση του ισολογισμού, κάθε μακροπρόθεσμη απαίτηση, η οποία έχει καταστεί βραχυπρόθεσμη, μεταφέρεται στον οικείο λογαριασμό των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων της ομάδας 3. Επιπλέον, κάθε απαίτηση που εμφανίζεται στους λογαριασμούς μακροπρόθεσμων απαιτήσεων, αν γίνει επισφαλής, μεταφέρεται αμέσως στους οικείους λογαριασμούς της ομάδας 3 του Σχεδίου Λογαριασμών, με τους οποίους παρακολουθούνται οι επισφαλείς απαιτήσεις.

3.2.2 Κόστος κτήσης

Όταν ένα ενσώματο πάγιο στοιχείο αποκτάται με αγορά μετρητοίς, καταχωρείται στα βιβλία στο κόστος κτήσης του.

Στο κόστος κτήσης περιλαμβάνονται: η τιμή αγοράς, οι δασμοί εισαγωγής, οι μη επιστρεπτέοι φόροι αγοράς, π.χ. φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο μη εκπιπτόμενος ΦΠΑ, το κόστος μεταφοράς, το κόστος διαμόρφωσης του χώρου, το κόστος εγκατάστασης, οι επαγγελματικές αμοιβές π.χ. αρχιτεκτόνων και μηχανικών, κάθε άλλο κόστος που απαιτείται για να λειτουργήσει το στοιχείο.

Όταν ένα ενσώματο πάγιο στοιχείο αποκτάται με πίστωση, καταχωρείται στα βιβλία με την αξία που έχει μετρητοίς, και η διαφορά της αξίας αυτής με το τίμημα επί πιστώσει, αν το τελευταίο αυτό είναι μεγαλύτερο, συνιστά χρηματοοικονομικό έξοδο που πρέπει να βαρύνει τα αποτελέσματα της περιόδου της πίστωσης.

Όταν ένα ενσώματο πάγιο στοιχείο ιδιοκατασκευάζεται, καταχωρείται στα βιβλία στο κόστος κατασκευής του.

Στο κόστος κατασκευής περιλαμβάνονται: το κόστος αγοράς των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν, το άμεσο κόστος μετατροπής των υλικών, τα άμεσα εργατικά, με το ενδεχόμενο κόστος δανεισμού.

3.2.3 Αποσβέσεις

As δούμε τώρα τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Θα ασχοληθούμε δηλαδή με την έννοια της απόσβεσης, με τα στοιχεία που μπορούν να αποσβεστούν, με την ωφέλιμη διάρκεια ζωής, την αποσβεστέα αξία και την υπολειμματική αξία ενός αποσβέσιμου πάγιου περιουσιακού στοιχείου.

Απόσβεση είναι η απώλεια της αξίας του πάγιου στοιχείου από την πάροδο του χρόνου, της φθοράς του από τη χρήση και της οικονομικής του απαξίωσης. Η αξία ενός πάγιου στοιχείου μπορεί να αποσβεσθεί στο χρόνο, άρα είναι αποσβεστέα.

Για πόσο καιρό μπορεί να αποσβένεται; Για όσο καιρό μπορεί να προσφέρει παραγωγικά στην επιχείρηση. Για όσο καιρό δηλαδή έχει ωφέλιμη ζωή.

Εναλλακτικά λοιπόν, απόσβεση είναι η χρονική κατανομή της αποσβεστέας αξίας του πάγιου περιουσιακού στοιχείου, που υπολογίζεται με βάση την ωφέλιμη

διάρκεια ζωής του και, συνακόλουθα, η λογιστική απεικόνιση και ο καταλογισμός της σε κάθε μία χρήση. Οι αποσβέσεις κάθε χρήσης βαρύνουν το λειτουργικό κόστος ή απευθείας τα αποτελέσματα χρήσης όταν πρόκειται για αποσβέσεις που δεν ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος.

Το ποσό της ετήσιας απόσβεσης αντιπροσωπεύει τη μείωση της αξίας του πάγιου στοιχείου, που επέρχεται λόγω της χρήσης του, της παρόδου του χρόνου και της οικονομικής του απαξίωσης.

Άρα, τα τρία συστατικά στοιχεία της απόσβεσης είναι η απώλεια αξίας, η κατανομή της αξίας στο χρόνο και η θεώρηση της αξίας που χάνεται κάθε χρόνο ως λειτουργικού κόστους, άρα εξόδου.

Πριν δούμε κάποιο παράδειγμα που θα μας βοηθήσει στην κατανόηση της έννοιας της απόσβεσης, χρήσιμη θα ήταν η παράθεση κάποιων ορισμών.

Αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο είναι το ενσώματο ή άυλο πάγιο στοιχείο που αποκτάται από την επιχείρηση για διαρκή παραγωγική χρήση και έχει ωφέλιμη διάρκεια ζωής περιορισμένη, πάντως μεγαλύτερη από ένα έτος.

Ωφέλιμη διάρκεια ζωής είναι είτε η χρονική περίοδος κατά την οποία υπολογίζεται ότι το αποσβέσιμο πάγιο στοιχείο θα χρησιμοποιείται παραγωγικά από την επιχείρηση είτε η συνολική ποσότητα παραγωγής που αναμένεται να επιτύχει η επιχείρηση από το πάγιο αυτό στοιχείο, όπως είναι για παράδειγμα η ωφέλιμη διάρκεια ζωής μηχανήματος μετρημένη σε παραγωγικές ώρες (π.χ. 5.000 ώρες).

Αποσβεστέα αξία ενός αποσβέσιμου πάγιου περιουσιακού στοιχείου είναι το ιστορικό κόστος του (δηλαδή, το κόστος του κατά τη χρονολογία αγοράς του) ή άλλο ποσό που αντικατέστησε νομότυπα το ιστορικό κόστος (όπως για παράδειγμα η αξία αναπροσαρμογής που επιβλήθηκε από το νόμο), μειωμένο κατά την υπολειμματική αξία του, εφόσον αυτή είναι αξιόλογη. Αν η υπολειμματική αξία δεν είναι αξιόλογη, δε λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της αποσβεστέας αξίας. Η κρίση για την αξιολόγηση αυτή αφήνεται στην οικονομική μονάδα.

Τέλος, ως υπολειμματική αξία ενός αποσβέσιμου πάγιου περιουσιακού στοιχείου ορίζεται η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία του, δηλαδή, η καθαρή τιμή την οποία θα μπορούσε να αποφέρει για την επιχείρηση ή πώλησή του κατά το τέλος της ωφέλιμης διάρκειας της ζωής του.

As δούμε ένα παράδειγμα για να καταλάβουμε την έννοια της απόσβεσης.

Έστω ότι αγοράζουμε αντί 100.000 € ένα μηχανήμα που έχει ωφέλιμη ζωή 10 έτη, δηλαδή μπορεί να παράγει για την επιχείρηση επί 10 έτη.

Άρα, είναι σωστό να θεωρήσουμε ότι σήμερα, το έξοδό μας είναι το συνολικό κόστος του μηχανήματος, δηλαδή οι 100.000; Πιο σωστό δεν είναι να κατανείμουμε το κόστος αυτό για όσα χρόνια θα λειτουργεί το μηχανήμα;

Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι για κάθε χρόνο που περνά, το μηχανήμα παλιώνει, άρα χάνει μέρος της αξίας του. Πόσο χάνει; Έστω ότι χάνει το 1/10 της αξίας του ετησίως, δηλαδή 10.000 € κάθε χρόνο, άρα στο τέλος δεν έχει υπολειμματική αξία. Αυτά τα 10.000 € είναι η απόσβεση, δηλαδή η απώλεια της

αξίας του μηχανήματος από την πάροδο του χρόνου, απώλεια που για εμάς θεωρείται έξοδο.

Τα πάγια στοιχεία, τα οποία αποσβένονται, χρησιμοποιούνται για τις κύριες δραστηριότητες, άρα είναι μέρος του λειτουργικού κόστους.

Σε αυτό το σημείο, θα δούμε τις γενικές αρχές λογισμού των αποσβέσεων. Δηλαδή, κάποιους βασικούς κανόνες και κάποιες συγκεκριμένες προσεγγίσεις που ακολουθούνται για να υπολογιστούν και να πραγματοποιηθούν οι αποσβέσεις.

Πρώτον, η αποσβεστέα αξία των πάγιων περιουσιακών στοιχείων κατανέμεται σε κάθε λογιστική χρήση, κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, με ομοιόμορφο τρόπο. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων μπορεί να εφαρμοστεί η μέθοδος της σταθερής απόσβεσης, σύμφωνα με την οποία η ετήσια απόσβεση είναι ίδια σε όλες τις χρήσεις της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου.

Δεύτερον, οι αποσβέσεις υπολογίζονται με βάση τους προβλεπόμενους από την κείμενη νομοθεσία συντελεστές ετήσιας τακτικής απόσβεσης για κάθε κατηγορία αποσβεσίμων πάγιων στοιχείων. Οι συντελεστές αυτοί, κατά τεκμήριο, καλύπτουν τη φυσική φθορά, δηλαδή τη φθορά από τη χρήση και από την πάροδο του χρόνου, καθώς και την οικονομική απαξίωση των οικείων στοιχείων.

Κατ' επέκταση, δεν επιτρέπεται ο λογισμός (δηλαδή, ο υπολογισμός και η λογιστική καταχώρηση) αποσβέσεων με συντελεστές μεγαλύτερους από εκείνους που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Επίσης, δεν επιτρέπεται ο λογισμός αποσβέσεων με συντελεστές μικρότερους από τους ελάχιστους συντελεστές, που η κείμενη νομοθεσία προβλέπει ως υποχρεωτικούς.

Επίσης, η διενέργεια αποσβέσεων για κάθε έτος με τους θεσπισμένους ελάχιστους συντελεστές είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή μη κερδών. Η διενέργεια αποσβέσεων διακόπτεται από τη στιγμή που το σύνολο των διενεργημένων αποσβέσεων για κάθε αποσβεσίμο στοιχείο γίνει ίσο με την αποσβεστέα αξία αυτού του στοιχείου (μείον μία μονάδα), ανεξάρτητα από το αν εξακολουθεί η παραγωγική χρησιμοποίησή του.

Ο υπολογισμός των αποσβέσεων γίνεται από τη στιγμή που το πάγιο στοιχείο αρχίζει να χρησιμοποιείται ή να λειτουργεί. Αν ο χρόνος αυτός δε συμπίπτει με την έναρξη της λογιστικής χρήσης, η απόσβεση υπολογίζεται σε τόσα δωδέκατα της ετήσιας απόσβεσης, όσοι είναι οι μήνες μέχρι το τέλος της χρήσης, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο μήνας μέσα στον οποίο το πάγιο στοιχείο αρχίζει να χρησιμοποιείται ή να λειτουργεί.

Τέλος, οι αποσβέσεις των πάγιων στοιχείων τα οποία παραμένουν σε αδράνεια για χρονικό διάστημα που διαρκεί συνέχεια πέρα από έξι μήνες υπολογίζονται, για το διάστημα αυτό, με μειωμένους συντελεστές.

Ανάλογα με την υπόθεση που γίνεται για τη χρονική κατανομή των υπηρεσιών που προσφέρει το πάγιο περιουσιακό στοιχείο στην επιχείρηση, οι μέθοδοι υπολογισμού των αποσβέσεων των πάγιων ομαδοποιούνται ως εξής:

1. Μέθοδος σταθερής απόσβεσης. Η μέθοδος αυτή οδηγεί σε σταθερό ετήσιο ποσό αποσβέσεων και είναι η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μέθοδος.

2. Μέθοδος φθίνουσας απόσβεσης. Με βάση αυτή τη μέθοδο, οι αποσβέσεις των πρώτων ετών χρησιμοποίησης του παγίου είναι αυξημένες, σε σχέση με τη σταθερή απόσβεση, και οι αποσβέσεις των τελευταίων ετών μειωμένες. Αυτή η μέθοδος διαχωρίζεται στη μέθοδο του αθροίσματος της σειράς των ετών της ζωής και στη μέθοδο των ωρών λειτουργίας.

Ας δούμε ένα παράδειγμα που θα μας βοηθήσει στην κατανόηση των μεθόδων απόσβεσης.

Τα παρακάτω δεδομένα αφορούν ένα φωτοτυπικό μηχάνημα ιδιοκτησίας της Αντώνης Α.Ε.:

Κόστος κτήσης	37.400 €
Υπολειμματική αξία	1.400 €
Ωφέλιμη ζωή	3 χρόνια €

Ας δούμε πώς υπολογίζεται η απόσβεση για κάθε χρόνο της ωφέλιμης ζωής του μηχανήματος με τη σταθερή μέθοδο και με τη μέθοδο του αθροίσματος της σειράς των ετών της ζωής.

Σύμφωνα με τη μέθοδο σταθερής απόσβεσης, το ετήσιο ποσό αποσβέσεων είναι σταθερό, άρα η ετήσια απόσβεση υπολογίζεται ως εξής:

Ετήσια απόσβεση ίσον κόστος κτήσης μείον υπολειμματική αξία και αυτό που βρίσκουμε το διαιρούμε με τον αριθμό των ετών της ωφέλιμης ζωής. Ο συντελεστής απόσβεσης που πολλές φορές χρησιμοποιείται είναι: ένα (1) προς τα έτη ωφέλιμης ζωής. Πολλαπλασιάζοντας το συντελεστή με την αποσβεστέα αξία, δηλαδή το κόστος κτήσης μείον την υπολειμματική αξία, καταλήγουμε στην ετήσια απόσβεση.

Παρουσιάζοντας τον τρόπο υπολογισμού των αποσβέσεων σε πίνακα θα κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο υπολογισμού τους. Το κόστος κτήσης είναι 37.400 €. Άρα, η αποσβεστέα αξία είναι 36.000, που προκύπτει αν από το κόστος κτήσης αφαιρέσουμε την υπολειμματική αξία που είναι 1.400 €. Η ετήσια απόσβεση σύμφωνα με τον τύπο που αναλύθηκε παραπάνω θα ισούται με 1 διá 3 επί 36.000 ή διαφορετικά 36.000 διá 3 έτη, δηλαδή 12.000 €.

Έτσι, συμπληρώνοντας τον πίνακα για τον πρώτο χρόνο, η αποσβεστέα αξία είναι 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης μας οδηγεί στην ετήσια απόσβεση. Άρα, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί για το 1ο έτος προφανώς είναι 12.000 €, με την αναπόσβεστη αξία να είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 12.000 ίσον 25.400 €.

Έτος	Αποσβεστέα αξία	Συντελεστής	Ετήσια απόσβεση	Συσσωρευμένες αποσβέσεις	Αναπόσβεστη Αξία
1	36.000	1/3	12.000	12.000	25.400 €
2	36.000	1/3	12.000	24.000	13.400 €
3	36.000	1/3	12.000	36.000	1.400 €

Για το 2ο χρόνο, η αποσβεστέα αξία θα είναι πάντα 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης μας οδηγεί στη σταθερή ετήσια απόσβεση. Μετά το 2ο έτος, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί θα είναι 12.000 από το 1ο και 12.000 από το 2ο έτος, δηλαδή 24.000 €. Η αναπόσβεστη αξία θα είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 24.000 ίσον 13.400 €.

Για τον 3ο χρόνο, η αποσβεστέα αξία θα είναι πάντα 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης μας οδηγεί στη σταθερή ετήσια απόσβεση των 12.000 €. Μετά το 3ο έτος, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί θα είναι 36.000 €. Η αναπόσβεστη αξία θα είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 36.000 ίσον 1.400 €, όσο δηλαδή η υπολειμματική αξία.

Σύμφωνα, τώρα, με τη μέθοδο του αθροίσματος των αριθμών των ετών της ωφέλιμης ζωής, το ετήσιο ποσό αποσβέσεων φθίνει με την πάροδο των ετών με το συντελεστή της ετήσιας απόσβεσης να υπολογίζεται ως εξής:

Συντελεστής απόσβεσης ίσον υπόλοιπα έτη λειτουργίας από την αρχή του έτους προς το άθροισμα των αριθμών των ετών της ωφέλιμης ζωής.

As δούμε και πάλι τον πίνακα. Το κόστος κτήσης είναι 37.400. Άρα, η αποσβεστέα αξία είναι 36.000 €, που προκύπτει αν από το κόστος κτήσης αφαιρέσουμε την υπολειμματική αξία που είναι 1.400 €. Η ωφέλιμη ζωή του στοιχείου είναι 3 έτη, άρα το άθροισμα των ετών θα είναι ένα συν δύο συν τρία, σύνολο έξι. Η ετήσια απόσβεση, σύμφωνα με τον τύπο που αναλύθηκε παραπάνω, για τον πρώτο χρόνο θα ισούται με 3 δια 6 επί 36.000, δηλαδή 18.000 €.

Έτσι, συμπληρώνοντας τον πίνακα για τον πρώτο χρόνο, η αποσβεστέα αξία είναι 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης μας οδηγεί στην ετήσια απόσβεση. Άρα, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί για το 1ο έτος προφανώς είναι 18.000 €, με την αναπόσβεστη αξία να είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 18.000 ίσον 19.400 €.

Για το 2ο χρόνο, η αποσβεστέα αξία θα είναι πάντα 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης μας οδηγεί στη φθίνουσα ετήσια απόσβεση των 12.000 αυτή τη φορά, καθώς 2 διὰ έξι επί 36.000 ίσον 12.000 €. Μετά το 2ο έτος, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί θα είναι από το 1ο έτος 18.000 και από το 2ο έτος 12.000, δηλαδή 30.000 €. Η αναπόσβεστη αξία θα

είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 30.000 ίσον 7.400 €.

Για τον 3ο χρόνο, η αποσβεστέα αξία θα είναι πάντα 36.000 €, που αν πολλαπλασιαστεί με το συντελεστή απόσβεσης, δηλαδή ένα διά έξι, μας οδηγεί στη φθίνουσα ετήσια απόσβεση των 6.000 €. Μετά το 3ο έτος, οι αποσβέσεις που έχουν συσσωρευθεί θα είναι 36.000 €. Η αναπόσβεστη αξία θα είναι ίση με το κόστος κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις, δηλαδή 37.400 μείον 36.000 ίσον 1.400 €, όσο δηλαδή η υπολειμματική αξία.

Στη μέθοδο των ωρών λειτουργίας ο συντελεστή απόσβεσης ισούται με: ένα (1) διά τον προβλεπόμενο αριθμό ωρών λειτουργίας στην ωφέλιμη ζωή του πάγιου στοιχείου. Η ετήσια απόσβεση για κάθε έτος θα ισούται με την αποσβεστέα αξία επί τις ώρες λειτουργίας μέσα στο έτος επί το συντελεστή απόσβεσης.

Κλείνοντας τις συγκεκριμένες μεθόδους αποσβέσεων, που είναι και οι σημαντικότερες, πρέπει να επισημάνουμε ότι, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αποσβέσεις αποτελούν λειτουργικό έξοδο και αφαιρούνται από τα κέρδη, μια εταιρία ευνοείται από τη μέθοδο απόσβεσης στην οποία οι αποσβέσεις των πρώτων ετών είναι μεγαλύτερες από των επόμενων, καθώς, σύμφωνα με τη χρονική αξία του χρήματος, 1.000 € σήμερα έχουν μεγαλύτερη αξία από 1.000 € σε ένα χρόνο.

Έτος	Αποσβεστέα αξία	Συντελεστής	Ετήσια απόσβεση	Συσσωρευμένες αποσβέσεις	Αναπόσβεστη Αξία
1	36.000	3/6	18.000	18.000	19.400 €
2	36.000	2/6	12.000	30.000	7.400 €
3	36.000	1/6	6.000	36.000	1.400 €

3.2.4 Υπεραξία

Σε αυτό το σημείο, ας δούμε κάποια θέματα που συνδέονται με τα άυλα στοιχεία του πάγιου ενεργητικού και, πιο συγκεκριμένα, την περίπτωση ενοποίησης δύο επιχειρήσεων.

Ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού κατά την ενοποίηση δύο επιχειρήσεων θα πρέπει να αναγνωρίζεται εφόσον ικανοποιούνται τα γνωστά κριτήρια που έχουν ήδη αναφερθεί.

Τα άυλα στοιχεία αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, δηλαδή στην πραγματική τους αξία, κατά την ημερομηνία απόκτησής τους.

Αν αυτό το άυλο στοιχείο διαπραγματεύεται σε κάποια ελεύθερη αγορά, η πιο κατάλληλη τιμή είναι η τελευταία τιμή πώλησης του στοιχείου. Αν δεν υπάρχει τέτοια αγορά, που είναι και το πιο συνηθισμένο, εύλογη τιμή θεωρείται το ποσό που η επιχείρηση θα διέθετε κατά την ημερομηνία εξαγοράς σε συνθήκες μιας ακριβοδίκαιης συναλλαγής.

Η απόκτηση μιας επιχείρησης από μια άλλη πραγματοποιείται προκειμένου να αυξηθεί η αποδοτικότητα της αγοράστριας. Από την επιτυχή δράση της πωλούμενης επιχείρησης δημιουργούνται άυλα στοιχεία τα οποία δεν συγκεντρώνουν τα προαναφερόμενα κριτήρια αναγνώρισης, όπως π.χ. η εμπειρία του προσωπικού, η καλή σχέση της επιχείρησης με τους πελάτες και τους προμηθευτές, το μερίδιο αγοράς κ.λπ.

Αυτά τα άυλα στοιχεία συνιστούν την «υπεραξία» η οποία καταχωρείται στα βιβλία του αγοραστή κατά την αγορά μετοχών, κατά τη συγχώνευση επιχειρήσεων με απορρόφηση ή κατά τη συγχώνευση επιχειρήσεων με εξαγορά.

Η υπεραξία είναι ίση με τη διαφορά του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων.

Για να κατανοήσουμε την έννοια της υπεραξίας, ας δούμε το εξής παράδειγμα: Η επιχείρηση Α εξαγοράζει το 80% της επιχείρησης Β αντί ποσού 120.000. Ο ισολογισμός (σε λογιστικές αξίες) της Β είναι:

Περιγραφή	Λογιστική αξία
Άυλα	0
Πάγια	150.000
Αποσβεσμένα πάγια	(67.500)
Αποθέματα	30.000
Απαιτήσεις	20.000
Διαθέσιμα	5.000
Σύνολο ενεργητικού	137.500
Μετοχικό κεφάλαιο	60.000
Αποθεματικά	20.000
Κέρδη εις νέον	30.000
Υποχρεώσεις	27.500
Σύνολο παθητικού	137.500 €

Η επιχείρηση Β δραστηριοποιείται στην παραγωγή μονωτικών υλικών και έχει αναπτύξει και εμπορεύεται μια φόρμουλα για την παραγωγή συγκεκριμένου προϊόντος. Τα δικαιώματα αποκλειστικής χρήσης της φόρμουλας τα έχει καταχωρήσει για τα επόμενα 5 έτη, ενώ στη συνέχεια μπορεί να γίνει χρήση από οποιαδήποτε επιχείρηση. Η Β προσδιόρισε την αξία του άυλου στοιχείου για τα 5 έτη στα 20.000. Ο προσδιορισμός της αξίας έγινε με την τεχνική της προεξόφλησης των αναμενόμενων ταμειακών ροών. Στην επόμενη οθόνη θα δούμε τις εύλογες αξίες.

Έστω, λοιπόν, ότι οι εύλογες αξίες των στοιχείων του ισολογισμού είναι οι εξής:

Άυλα	20.000
Πάγια	163.650
Αποσβεσμένα πάγια	(73.650)
Αποθέματα	10.000
Απαιτήσεις	20.000
Διαθέσιμα	5.000
Σύνολο ενεργητικού	145.000
Μετοχικό κεφάλαιο	60.000
Αποθεματικά	20.000
Κέρδη εις νέον	37.500
Υποχρεώσεις	27.500
Σύνολο παθητικού	145.000 €

Κατά την ενοποίηση ισχύουν τα εξής:

Στην τελευταία στήλη βλέπουμε το 80% της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού (δεδομένου ότι εξαγοράζεται το 80% της εταιρίας).

Με αξία συμμετοχής στις 120.000 € και καθαρή θέση, δηλαδή σύνολο ενεργητικού μείον υποχρεώσεις, στις εύλογες τιμές, ίση με 94.000 €, η υπεραξία είναι 26.000 €, όπως προκύπτει αν από το ολικό τίμημα αφαιρέσουμε την καθαρή θέση, δηλαδή την πραγματική αξία των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων.

3.2.5 Μητρώο Πάγιων Στοιχείων

Το Μητρώο Πάγιων Στοιχείων είναι το βιβλίο της επιχείρησης στο οποίο:

- (1) παρακολουθείται ο τρόπος διαχείρισης από την οικονομική μονάδα κάθε πάγιου στοιχείου της και
- (2) παρακολουθείται λογιστικά η αξία κτήσης και οι αποσβέσεις του πάγιου στοιχείου.

Το Μητρώο Πάγιων Στοιχείων αποτελεί την τελευταία ανάλυση των λογαριασμών των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή στο μητρώο παρακολουθούνται λογαριασμοί τρίτου ή τέταρτου βαθμού.

Από το μητρώο πάγιων στοιχείων, οι λεπτομέρειες και ο τρόπος τήρησης του οποίου αφήνονται στην κρίση της οικονομικής μονάδας, πρέπει να προκύπτουν τουλάχιστον τα παρακάτω στοιχεία:

- Τα στοιχεία που εξατομικεύουν το είδος του παγίου, δηλαδή ονοματολογία και διακριτικά στοιχεία.
- Τα στοιχεία της λογιστικής του ένταξης, δηλαδή τίτλοι και κωδικοί αριθμοί του πρωτοβάθμιου και του λογαριασμού της τελευταίας βαθμίδας.
- Η αιτιολογία και τα σχετικά στοιχεία κτήσης, η αρχική αξία κτήσης και οι μεταβολές της, όπως προσθήκες, βελτιώσεις, μειώσεις.
- Ο τόπος εγκατάστασης.

- Η ημερομηνία κατά την οποία άρχισε η χρησιμοποίηση ή λειτουργία του, καθώς και η ημερομηνία που τυχόν τέθηκε σε αδράνεια.
- Η τυχόν κτήση του με ευεργετική φορολογική διάταξη.
- Οι λογισμένες αποσβέσεις, δηλαδή συντελεστές και ποσά, καθώς και τα στοιχεία της λογιστικής τους εγγραφής, δηλαδή α/α παραστατικού, ημερομηνία, καθώς και οι αντιλογισμένες αποσβέσεις, π.χ. σε περίπτωση πώλησης ή καταστροφής.
- Τα στοιχεία και η αιτία του τερματισμού της παραγωγικής του ζωής, π.χ. εκποίηση, διάλυση ή καταστροφή.

3.3 Ομάδα 2^η: Αποθέματα

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα στοιχεία που απαρτίζουν τα αποθέματα και οι κατηγορίες αποθεμάτων. Επιπλέον, θα αναπτυχθεί η έννοια της απογραφής και των μεθόδων της, ενώ θα παρουσιαστούν και οι μέθοδοι υπολογισμού της τιμής κτήσης των αποθεμάτων.

3.3.1 Το περιεχόμενο και η έννοια της 2^{ης} ομάδας

Στη 2^η ομάδα λογαριασμών του ΕΓΛΣ παρακολουθούνται τα αποθέματα της επιχείρησης που μπορεί να προέρχονται:

- είτε από την προηγούμενη χρήση,
- είτε από νέα αγορά,
- είτε από ιδιοπαραγωγή.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα αποθέματα της επιχείρησης μπορεί να προέρχονται από ανταλλαγή ή από εισφορά σε είδος ή και από δωρεά.

Είναι λογικό να αντιλαμβανόμαστε εύκολα την έννοια των αποθεμάτων, καθώς χρησιμοποιείται ευρύτητα στην καθημερινότητά μας. Θα ήταν όμως χρήσιμο να δούμε έναν πιο τεχνικό ορισμό.

Η συνήθης έννοια των αποθεμάτων που έχει επικρατήσει, είναι ότι τα αποθέματα είναι τα υλικά αγαθά που ανήκουν στην επιχείρηση και τα οποία προορίζονται να πωληθούν από την επιχείρηση στους πελάτες της. Αυτή η προσέγγιση εκφράζει τη βασικότερη έννοια των αποθεμάτων, καθώς οδηγεί κατευθείαν στα έσοδα αλλά δεν καλύπτει άλλες μορφές των αποθεμάτων. Τα τελικά προϊόντα προορίζονται βέβαια να πωληθούν αλλά μέχρι να φτάσουν στην τελική τους μορφή περνούν από τη διαδικασία της παραγωγής.

Ως αποθέματα λογίζονται και τα προϊόντα που προορίζονται να αναλωθούν για την παραγωγή έτοιμων αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, όπως επίσης και αυτά που προορίζονται να αναλωθούν για την καλή λειτουργία, τη συντήρηση ή επισκευή, καθώς και την ιδιοπαραγωγή πάγιων στοιχείων. Τέλος, ως αποθέματα

λογίζονται και αυτά που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για τη συσκευασία, π.χ. των παραγόμενων έτοιμων προϊόντων ή των εμπορευμάτων που προορίζονται για πώληση.

3.3.2 Κατηγορίες αποθεμάτων

Από τον ορισμό των αποθεμάτων που μόλις αναπτύξαμε, το ΕΓΛΣ ορίζει συγκεκριμένο λογαριασμό για κάθε μία από αυτές τις κατηγορίες. Έτσι λοιπόν, ο πρώτος λογαριασμός με τον αριθμό 20 είναι ο λογαριασμός «Εμπορεύματα», που περιλαμβάνει τα υλικά αγαθά, δηλαδή αντικείμενα, ύλες, υλικά, που αποκτώνται από την επιχείρηση με σκοπό να μεταπωληθούν στην κατάσταση που αγοράζονται.

Ο επόμενος που εμφανίζεται στο ΕΓΛΣ, με τον αριθμό 21, είναι ο λογαριασμός «Προϊόντα Έτοιμα και Ημιτελή». Ως έτοιμα προϊόντα θεωρούνται τα υλικά αγαθά που παράγονται, κατασκευάζονται ή συναρμολογούνται από την επιχείρηση με σκοπό την πώλησή τους. Ένα στάδιο πριν τα έτοιμα προϊόντα είναι τα «Ημιτελή προϊόντα» με τον αριθμό 21 στο ΕΓΛΣ, δηλαδή εκείνα τα υλικά αγαθά τα οποία, μετά από μία πρώτη κατεργασία, είναι έτοιμα για παραπέρα επεξεργασία ή για πώληση στην ημιτελή τους κατάσταση.

Μια επιχείρηση έχει τα προϊόντα της αλλά μπορεί να υπάρχουν και τα υποπροϊόντα. Στο λογαριασμό 22 του ΕΓΛΣ συναντάμε τα «Υποπροϊόντα», δηλαδή, εκείνα τα υλικά αγαθά που παράγονται μαζί με τα κύρια προϊόντα, σε διάφορα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, από τις ίδιες πρώτες και βοηθητικές ύλες. Τα υποπροϊόντα μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν από την οικονομική μονάδα σαν πρώτη ύλη ή να πουληθούν αυτούσια.

Οι λογαριασμοί που προηγήθηκαν είναι οι σημαντικότεροι της 2ης ομάδας αλλά δεν σταματούν εδώ. Στο λογαριασμό 23 του ΕΓΛΣ συναντάμε το λογαριασμό «Παραγωγή σε εξέλιξη», δηλαδή, κατά βάση τις πρώτες ύλες, τα βοηθητικά υλικά και τα ημιτελή προϊόντα που βρίσκονται στη διαδικασία του παραγωγικού μετασχηματισμού.

Όλα αυτά βέβαια δεν θα ήταν δυνατά αν δεν υπήρχαν οι «Πρώτες και βοηθητικές ύλες - υλικά συσκευασίας», δηλαδή ο λογαριασμός 24, που περιλαμβάνει τα υλικά αγαθά τα οποία η οικονομική μονάδα αποκτά με σκοπό τη βιομηχανική επεξεργασία ή συναρμολόγησή τους για την παραγωγή ή κατασκευή προϊόντων. Ακόμα και αν παραχθεί το τελικό προϊόν, πολλές φορές χρειάζονται υλικά για τη συσκευασία των προϊόντων.

Τα «Υλικά συσκευασίας», δηλαδή ο λογαριασμός 24, είναι τα υλικά αγαθά που η οικονομική μονάδα αποκτά με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για τη συσκευασία των προϊόντων της, ώστε τα τελευταία να φτάνουν στην κατάσταση εκείνη στην οποία είναι δυνατό ή σκόπιμο να προσφέρονται στην πελατεία.

Βέβαια, για να φτάσει ένα προϊόν στον πελάτη, χρειάζονται και άλλα υλικά όπως είναι η γραφική ύλη. Αυτά τα υλικά αποτελούν το λογαριασμό 25 με τίτλο

«Αναλώσιμα υλικά» τα οποία είναι εκείνα που η οικονομική μονάδα αποκτά με προορισμό την ανάλωσή τους για συντήρηση του πάγιου εξοπλισμού της και γενικά για την εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών λειτουργίας των κύριων και βοηθητικών υπηρεσιών της.

Στο λογαριασμό 26 καταγράφονται τα «Ανταλλακτικά πάγιων στοιχείων», δηλαδή τα υλικά αγαθά που η οικονομική μονάδα αποκτάει με σκοπό την ανάλωσή τους για συντήρηση και επισκευή του πάγιου εξοπλισμού της.

Στο λογαριασμό 26 καταγράφονται τα «Είδη συσκευασίας», δηλαδή τα υλικά μέσα που χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση για τη συσκευασία εμπορευμάτων ή προϊόντων της και παραδίνονται στους πελάτες μαζί με το περιεχόμενό τους. Τα είδη συσκευασίας είναι επιστρεπτέα ή μη επιστρεπτέα, ανάλογα με τη συμφωνία που γίνεται κατά την πώληση σχετικά με την επιστροφή τους ή μη.

Τέλος, πρώτες και βοηθητικές ύλες, υλικά συσκευασίας, αναλώσιμα υλικά, ανταλλακτικά πάγιων στοιχείων και είδη συσκευασίας που αγοράζονται ή παράγονται από την επιχείρηση με σκοπό να μεταπωλούνται, θεωρούνται σαν εμπορεύματα ή έτοιμα προϊόντα και παρακολουθούνται, αντίστοιχα, στους λογαριασμούς 20 ή 21.

3.3.3 Απογραφή αποθεμάτων

Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να πραγματοποιούν πραγματικές, δηλαδή φυσικές απογραφές των αποθεμάτων τους, τουλάχιστον μία φορά μέσα σε κάθε χρήση και σίγουρα στο τέλος της. Ο σκοπός της απογραφής είναι να αναγνωρίζονται, να καταμετρούνται και να καταγράφονται όλα τα αποθέματα της επιχείρησης σε 3 επίπεδα. Συγκεκριμένα, τα αποθέματα της επιχείρησης απογράφονται κατ'είδος, ποιότητα και ποσότητα και στο τέλος γίνεται η κατάταξη αυτών των αποθεμάτων σε κατηγορίες που να αντιστοιχούν στους επιμέρους λογαριασμούς των αποθεμάτων.

Οι επιχειρήσεις που τηρούν τους λογαριασμούς αποθεμάτων κατά τη μέθοδο της διαρκούς απογραφής, ουσιαστικά πραγματοποιούν απογραφή διαρκώς για όλα τα είδη. Η αποτίμηση των ειδών που απογράφονται με τη μέθοδο της περιοδικής απογραφής γίνεται στο τέλος της χρήσης, με βάση τις ποσότητες που προκύπτουν από τα λογιστικά δεδομένα της τελευταίας εργάσιμης ημέρας.

Πριν προχωρήσουμε σε μεθόδους αποτίμησης των αποθεμάτων που έχουν καταγραφεί κατά την απογραφή, θα φανεί χρήσιμη η παρουσίαση της έννοιας της τιμής κτήσης των αποθεμάτων.

Ως τιμή κτήσης ορίζεται η αξία αγοράς των αποθεμάτων που εμφανίζεται στα τιμολόγια αγοράς, δηλαδή η τιμολογιακή αξία, αυξημένη με τα ειδικά έξοδα αγοράς και μειωμένη με τις εκπτώσεις.

Στην περίπτωση που ο προμηθευτής έχει κάνει έκπτωση στην επιχείρηση, ως τιμολογιακή αξία ορίζεται η αξία αγοράς που αναγράφεται στα τιμολόγια, μειωμέ-

νη κατά την έκπτωση που μπορεί να έχει χορηγηθεί και βέβαια, απαλλαγμένη από τους φόρους και τα τέλη που δεν βαρύνουν τελικά την οικονομική μονάδα.

Ως ειδικά έξοδα αγοράς θεωρούνται τα άμεσα έξοδα αγοράς που γίνονται μέχρι την παραλαβή και αποθήκευση του αγαθού και ιδιαίτερα οι δασμοί και λοιποί φόροι και τέλη εισαγωγής, καθώς και τα έξοδα μεταφοράς και παραλαβής των σχετικών ειδών.

Τρέχουσα τιμή αγοράς είναι η τιμή αντικατάστασης του συγκεκριμένου αποθέματος, δηλαδή η τιμή στην οποία η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να προμηθευτεί το αγαθό κατά την ημέρα σύνταξης της απογραφής, από τη συνήθη αγορά, με συνήθεις όρους και κάτω από κανονικές συνθήκες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη περιπτώσιακά και προσωρινά γεγονότα που προκαλούν αδικαιολόγητες προσωρινές διακυμάνσεις τιμών. Η τρέχουσα τιμή αγοράς διαμορφώνεται με το συνυπολογισμό όλων των στοιχείων του κόστους κτήσης.

Ιστορικό κόστος παραγωγής είναι το άμεσο κόστος αγοράς, δηλαδή η τιμή κτήσης των πρώτων υλών και των διάφορων υλικών που χρησιμοποιήθηκαν στην παραγωγή των αγαθών, προσαυξημένο όμως με τα γενικά έξοδα αγορών, καθώς και άλλα κόστη, όπως το κόστος κατεργασίας, που δαπανήθηκαν για να φτάσουν τα παραγμένα αγαθά στη θέση και κατάσταση που βρίσκονται κατά την απογραφή.

Ως καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία θεωρείται η τιμή πώλησης του αποθέματος, στην οποία υπολογίζεται ότι αυτό θα πωληθεί κάτω από συνθήκες ομαλής πορείας των εργασιών της επιχείρησης, μειωμένη με το κόστος ολοκλήρωσης της επεξεργασίας (όταν πρόκειται για ημιτελή αποθέματα ή αποθέματα που βρίσκονται στο στάδιο της κατεργασίας) και με τα έξοδα που υπολογίζεται ότι θα πραγματοποιηθούν για την επίτευξη της πώλησης.

Τα αποθέματα που προέρχονται από αγορές αποτιμώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσης και τρέχουσας τιμής αγοράς.

Τα αποθέματα που προέρχονται από παραγωγή της ίδιας της επιχείρησης και προορίζονται είτε για πώληση ως έτοιμα προϊόντα είτε για παραπέρα επεξεργασία για να οδηγήσουν αργότερα στη παραγωγή έτοιμων προϊόντων, αποτιμώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ ιστορικού κόστους παραγωγής και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας.

3.3.4 Μέθοδοι υπολογισμού τιμής κτήσης

Η τιμή κτήσης υπολογίζεται με διάφορες μεθόδους, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

α. Η μέθοδος του μέσου σταθμικού κόστους. Κατά τη μέθοδο αυτή η μέση σταθμική τιμή κτήσης υπολογίζεται με τον εξής τύπο:

Αξία αποθέματος έναρξης της περιόδου συν αξία αγορών της περιόδου στην τιμή κτήσης προς ποσότητα αποθέματος έναρξης της περιόδου συν ποσότητα που αγοράζεται στην περίοδο.

β. Η μέθοδος του κυκλοφοριακού μέσου όρου ή των διαδοχικών υπολοίπων. Κατά τη μέθοδο αυτή, μετά από κάθε εισαγωγή καθορίζεται η μέση τιμή του υπολοίπου με τον εξής τύπο:

Αξία προηγούμενου υπολοίπου συν αξία νέας αγοράς στην τιμή κτήσης προς ποσότητα προηγούμενου υπολοίπου συν ποσότητα νέας αγοράς.

γ. Η μέθοδος πρώτη εισαγωγή - πρώτη εξαγωγή, γνωστή ως FIFO από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων First In First Out. Κατά τη μέθοδο αυτή θεωρείται ότι η πρώτη εισαγωγή, δηλαδή η πρώτη αγορά, εξάγεται πρώτη, δηλαδή πωλείται πρώτη, και ότι τα αποθέματα της απογραφής προέρχονται από τις τελευταίες αγορές της χρήσης που δεν έχουν πουληθεί ακόμα και αποτιμώνται στις τιμές που αντίστοιχα αγοράστηκαν. Η αρχή του υπολογισμού της τιμής κτήσης γίνεται από την τελευταία αγορά.

δ. Η μέθοδος τελευταία εισαγωγή - πρώτη εξαγωγή, γνωστή ως LIFO από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων Last In First Out. Κατά τη μέθοδο αυτή θεωρείται ότι η πρώτη εξαγωγή, δηλαδή η πρώτη πώληση, προέρχεται από την τελευταία εισαγωγή, δηλαδή την τελευταία αγορά. Κατ' επέκταση, τα αποθέματα τέλους χρήσης προέρχονται από τις παλαιότερες εισαγωγές. Η αρχή του υπολογισμού της τιμής κτήσης γίνεται από την πρώτη αγορά της χρήσης.

Το παράδειγμα που ακολουθεί θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε τις μεθόδους υπολογισμού της τιμής κτήσης.

Έστω ότι η επιχείρηση Κεραυνός είχε κατά τη διάρκεια της χρήσης τις εξής συναλλαγές:

Στις 16/2 αγορά 60 μονάδων εμπορεύματος προς 725 € ανά μονάδα προϊόντος.

Στις 30/3 πώληση 62 μονάδων εμπορεύματος προς 1.200 € ανά μονάδα προϊόντος.

Στις 17/4 αγορά 80 μονάδων εμπορεύματος προς 825 € ανά μονάδα προϊόντος.

Το ζητούμενο της άσκησης είναι να υπολογιστεί το κόστος των αποθεμάτων που έχουν πωληθεί, δηλαδή το κόστος πωληθέντων καθώς και η αξία των αποθεμάτων τέλους χρήσης, με την επιχείρηση να πραγματοποιεί διαρκή απογραφή. Να συμπληρωθεί ότι το αρχικό απόθεμα ήταν 32 μονάδες με τιμή κτήσης τα 400 €, ενώ η μέθοδος απογραφής που χρησιμοποιεί η επιχείρηση είναι η FIFO.

Στον υπολογισμό των δεδομένων θα μας βοηθήσει ιδιαίτερα ένας πίνακας με 11 στήλες. Στην πρώτη στήλη θα αναγραφεί η ημερομηνία. Η 1η ημερομηνία είναι η 1η Ιανουαρίου που μας ενημερώνει για το απόθεμα αρχής της λογιστικής χρήσης. Αυτή ακριβώς είναι και η αιτιολογία που αναφέρεται στη 2η στήλη.

Στις στήλες 3, 4 και 5 αναφέρονται οι εισαγωγές, δηλαδή οι αγορές. Συγκεκριμένα, αναφέρονται οι μονάδες, η τιμή ανά μονάδα και το σύνολο, δηλαδή η αξία της εισαγωγής. Για το απόθεμα αρχής, αυτό μεταφράζεται σε 32 μονάδες επί 400 ανά μονάδα, σύνολο 12.800 και φαίνεται στις τρεις τελευταίες στήλες.

Στις στήλες 6, 7 και 8 αναφέρονται οι εξαγωγές, δηλαδή οι πωλήσεις, ανα-

φέρονται δηλαδή οι μονάδες, η τιμή ανά μονάδα και το σύνολο, δηλαδή η αξία της πώλησης. Στις τελευταίες στήλες αναφέρονται τα ίδια μεγέθη, δηλαδή οι μονάδες, η τιμή ανά μονάδα και το σύνολο, αλλά για το υπόλοιπο των αποθεμάτων που υπάρχουν στην επιχείρηση.

Στην περίπτωση αποθέματος αρχής αυτό ισούται με τις εισαγωγές, καθώς δεν έχει γίνει ακόμα καμία αγορά και καμία πώληση.

Στις 16 Φεβρουαρίου πραγματοποιείται μία εισαγωγή. Αγοράζονται 60 μονάδες εμπορεύματος προς 725 € ανά μονάδα. Άρα, με ημερομηνία 16/2 και με αιτιολογία αγορά, εισάγονται 60 μονάδες προς 725 € ανά μονάδα, σύνολο 43.500 €. Το υπόλοιπο διαμορφώνεται από το απόθεμα αρχής συν την αγορά στις 16/2, δηλαδή αθροιστικά 56.300 €.

Στις 30 Μαρτίου πραγματοποιείται μία εξαγωγή. Πωλούνται 62 μονάδες εμπορεύματος προς 1.200 € ανά μονάδα. Άρα, καταγράφεται με ημερομηνία 30/3 και με αιτιολογία πώληση. Ποιες μονάδες όμως εξάγονται; Η επιχείρηση ακολουθεί το σύστημα FIFO, δηλαδή ό,τι αγοράστηκε πρώτο πωλείται και πρώτο. Τα αποθέματα που εισήχθησαν πρώτα ήταν του αποθέματος αρχής 32 μονάδες και στη συνέχεια της αγοράς 16/2 60 μονάδες. Η επιχείρηση πούλησε 62 μονάδες, άρα τις 32 από το απόθεμα αρχής και 30 από τις 60 της αγοράς στις 16/2. Στον πίνακα, και συγκεκριμένα στις εξαγωγές, αναγράφονται οι 32 μονάδες επί 400 € ανά μονάδα συν οι 30 μονάδες εμπορεύματος προς 725 € ανά μονάδα, άρα σύνολο 34.550 €. Το υπόλοιπο διαμορφώνεται στις 30 μονάδες που έχουν απομείνει από την αγορά στις 16/2, δηλαδή 30 μονάδες εμπορεύματος προς 725 €, ίσον 21.750 €.

Με τη λογική της αγοράς στις 16/2, εισάγουμε και τις μονάδες που αγοράστηκαν στις 17/4, με το υπόλοιπο να διαμορφώνεται στα 89.750 €. Από τη στιγμή που δεν θα γίνει άλλη συναλλαγή, τα 89.750 € θα είναι και η αξία αποθεμάτων τέλους χρήσης. Το κόστος των πωληθέντων είναι το άθροισμα των πωλήσεων, όπως αυτό εξάγεται αν αθροίσουμε τα σύνολα στη στήλη που αφορά τις εξαγωγές. Στην περίπτωση μας είναι 34.550 €.

Διαρκής απογραφή - FIFO										
Ημερ.	Αιτιολογία	Εισαγωγές			Εξαγωγές			Υπόλοιπο		
		Μονάδες	Τιμή ανά μονάδα	Σύνολο	Μονάδες	Τιμή ανά μονάδα	Σύνολο	Μονάδες	Τιμή ανά μονάδα	Σύνολο
	Απόθεμα αρχής	32	400	12800				32	400	12800
16-Φεβ	Αγορά	60	725	43500				32	400	
								60	725	56300
30-Μαρ	Πώληση				32	400				
					30	725	34550	30	725	21750
17-Απρ	Αγορά	80	850	68000				30	725	
								80	850	89750
		172		124300	62		€ 34550			€ 89750

3.4 Ομάδα 3^η: Απαιτήσεις και διαθέσιμα

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα στοιχεία που απαρτίζουν τις απαιτήσεις, ο τρόπος που διαχωρίζονται οι απαιτήσεις και τα αξιόγραφα. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού καθώς και αυτοί των χρηματικών διαθεσίμων.

3.4.1 Το περιεχόμενο και η έννοια της 3ης ομάδας

Στην ομάδα 3 παρακολουθούνται οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα αξιόγραφα και τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

Ως βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις θεωρούνται εκείνες που, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, είναι εισηρακτές μέσα στη χρήση που ακολουθεί. Δηλαδή, ως βραχυπρόθεσμη απαίτηση της επιχείρησης θεωρείται κάθε απαίτηση της οποίας η προθεσμία εξόφλησης λήγει μέσα στην επόμενη χρήση.

Οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις που αφορούσαν συνδεδεμένες επιχειρήσεις, αναφέρθηκαν στο πάγιο ενεργητικό, καθώς έχουν την έννοια ότι δεν είναι εισηρακτές μέσα στη χρήση που ακολουθεί, αλλά αναμένεται να εισηραχθούν σε χρόνο μεγαλύτερο των 12 μηνών. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Στους λογαριασμούς των αξιογράφων παρακολουθούνται οι μετοχές ανω-νύμων εταιριών, οι ομολογίες, τα έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, τα ομόλογα τραπεζών, δηλαδή επενδύσεις που αποκτώνται από την επιχείρηση με σκοπό την τοποθέτηση των κεφαλαίων της και την πραγματοποίηση κάποιου κέρδους.

Τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης περιλαμβάνουν, εκτός από τα μετρητά και τις εισηρακτές επιταγές επί λογαριασμών όψεως, τα ληξιπρόθεσμα τοκομερίδια, τις καταθέσεις όψεως και τις καταθέσεις προθεσμίας.

3.4.2 Απαιτήσεις

Ο ένας από τους δύο σημαντικότερους λογαριασμούς απαιτήσεων είναι ο λογαριασμός «Πελάτες». Ο λογαριασμός 30 με τον τίτλο «Πελάτες» περιλαμβάνει απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση από πελάτες αλλά και ορισμένες υποχρεώσεις της ίδιας της επιχείρησης έναντι πελατών της. Οι συγκεκριμένες απαιτήσεις απορρέουν από τις πωλήσεις της με ανοιχτή πίστωση, δηλαδή με πώληση χωρίς κάποιον πιστωτικό τίτλο, όπως γραμμάτιο εις διαταγή ή συναλλαγματική.

Πιο συγκεκριμένα, στο λογαριασμό 30.00 «Πελάτες εσωτερικού» παρακολουθούνται οι απαιτήσεις από πωλήσεις που γίνονται στο εσωτερικό της χώρας, στο βαθμό που δεν συνδέονται με εταιρίες ή οργανισμούς του Ελληνικού Δημο-

σίου. Στο λογαριασμό 30.01 βρίσκουμε το λογαριασμό «Πελάτες εξωτερικού» στον οποίο παρακολουθούνται οι απαιτήσεις από πωλήσεις στο εξωτερικό. Βέβαια, η αξία του τιμολογίου μετατρέπεται σε ευρώ, εάν είναι προσαρμοσμένη στο νόμισμα του πελάτη.

Στην ομάδα των απαιτήσεων και στο λογαριασμό «Πελάτες» παρακολουθούνται και οι «Προκαταβολές πελατών», δηλαδή οι προκαταβολές που λαμβάνονται από πελάτες για παραγγελίες που γίνονται από τους τελευταίους προς την επιχείρηση. Ο συγκεκριμένος λογαριασμός αντιμετωπίζεται αντίθετα από τους άλλους λογαριασμούς των απαιτήσεων, καθώς ουσιαστικά εκφράζει υποχρέωση της επιχείρησης προς τον πελάτη.

Δυστυχώς, κάποιες από τις απαιτήσεις από πελάτες, υπάρχει η πιθανότητα να μην εισπραχθούν, λόγω αδυναμίας τους να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους. Στο λογαριασμό 30.97 «Πελάτες επισφαλείς» παρακολουθούνται οι απαιτήσεις κατά πελατών που η είσπραξή τους γίνεται επισφαλής, δηλαδή αμφίβολης ρευστοποίησης. Οι πελάτες που έχουν ελάχιστη πιθανότητα να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους είναι οι ανεπίδεκτοι είσπραξης πελάτες.

Όταν η απαίτηση που η επιχείρηση έχει από κάποιον πελάτη έχει καταγραφεί σε κάποιον πιστωτικό τίτλο, τότε αναφερόμαστε στο λογαριασμό 31, δηλαδή στο λογαριασμό «Γραμμάτια εισπρακτέα», που είναι ο δεύτερος σημαντικότερος λογαριασμός απαιτήσεων.

Στους υπολογαριασμούς του λογαριασμού 31 παρακολουθούνται οι απαιτήσεις κατά τρίτων, που είναι ενσωματωμένες σε τίτλους συναλλαγματικών ή γραμματίων σε διαταγή, δηλαδή σε «Γραμμάτια εισπρακτέα».

Τα γραμμάτια εισπρακτέα σε ευρώ καταχωρούνται στο λογαριασμό 31.00 «Γραμμάτια στο καρτοφυλάκιο». Όσα από αυτά τα γραμμάτια μεταβιβάζονται στις τράπεζες με τις οποίες η επιχείρηση συνεργάζεται για είσπραξη μετρητών ή για εγγύηση για κάποιο δάνειο, παρακολουθούνται στο λογαριασμό 31.01 «Γραμμάτια στις τράπεζες για είσπραξη» ή 31.02 «Γραμμάτια στις τράπεζες σε εγγύηση», αντίστοιχα.

Στο λογαριασμό 31.03, «Γραμμάτια σε καθυστέρηση», παρακολουθούνται οι απαιτήσεις κατά οφειλετών γραμματίων εισπρακτέων, τα οποία δεν εξοφλούνται κατά την ημερομηνία λήξης τους και παραμένουν απλήρωτα στην κατοχή της επιχείρησης. Στην περίπτωση που οι συγκεκριμένοι πελάτες μετατραπούν σε επισφαλείς, μεταφέρονται στους λογαριασμούς «Πελάτες επισφαλείς».

Πολλοί επιχειρηματίες, σε περιπτώσεις έλλειψης ρευστότητας, για να συναλλαχθούν με τους προμηθευτές τους, μεταβιβάζουν σε αυτούς γραμμάτια πελατών τους. Στο λογαριασμό 31.04 «Γραμμάτια μεταβιβασμένα σε τρίτους» παρακολουθούνται τα γραμμάτια εισπρακτέα τα οποία μεταβιβάζονται σε τρίτους. Πάντα στην προσπάθεια απόκτησης ρευστότητας, η επιχείρηση μπορεί να προεξοφλήσει τα γραμμάτια εισπρακτέα σε μια τράπεζα.

Η τράπεζα, για τη δυνατότητα που δίνει στην επιχείρηση, αλλά και για τον κίνδυνο που αναλαμβάνει, δεν διαθέτει στην επιχείρηση το ποσό που αναγράφει-

ται στο γραμμάτιο. Έτσι, το ποσό του γραμματίου μεταφέρεται στο λογαριασμό απαιτήσεων με τον αριθμό 31.05 και τον τίτλο «Γραμμάτια προεξοφλημένα», τα χρήματα που εισπράττει η επιχείρηση μεταφέρονται στο λογαριασμό διαθεσίμων που θα δούμε στη συνέχεια με τον τίτλο «Ταμείο», ενώ η διαφορά του προϊόντος της προεξόφλησης και του ποσού του γραμματίου μεταφέρεται στο λογαριασμό εξόδων, που θα δούμε επίσης στη συνέχεια με τον τίτλο «Προεξοφλητικοί τόκοι και έξοδα τραπεζών», ο οποίος αφορά τους τόκους και τα έξοδα προεξόφλησης.

Σε αυτή τη φάση θα ήταν χρήσιμο να θυμηθούμε το στοιχείο της ανάλωσης από το κεφάλαιο με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές. Το στοιχείο της ανάλωσης κρίνεται καθοριστικό για να θεωρηθεί πραγματοποιημένο ή, όπως λέμε, δεδουλευμένο, ένα έξοδο.

Όταν αναφερόμαστε σε απαιτήσεις, είναι πιθανό η επιχείρηση, εξαιτίας της διευκόλυνσης που κάνει στον πελάτη, να αξιώνει και τόκους. Στους λογαριασμούς 31.06 παρακολουθούμε το λογαριασμό για τους «Μη δεδουλευμένους τόκους γραμματίων εισπρακτέων σε ευρώ», όπου καταχωρούνται οι τόκοι που περιλαμβάνονται στα άληκτα γραμμάτια στο τέλος της χρήσης.

Έτσι, και πιο συγκεκριμένα, οι τόκοι των γραμματίων που εκδίδονται και λήγουν μέσα στη χρήση καταχωρούνται απευθείας στο λογαριασμό εσόδων, που θα αναλύσουμε και σε επόμενο κεφάλαιο, 76.02 «Δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων εισπρακτέων». Για πιο μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, από τους τόκους των γραμματίων που εκδίδονται μέσα στη χρήση και λήγουν μετά το τέλος της, εκείνοι που αναλογούν στη χρονική περίοδο μέχρι τη λήξη της χρήσης αυτής καταχωρούνται απευθείας στο λογαριασμό «Δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων εισπρακτέων» και εκείνοι που αναλογούν στη χρονική περίοδο μετά τη λήξη της χρήσης αυτής καταχωρούνται στον αντίθετο λογαριασμό «Μη δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων εισπρακτέων».

Στον επόμενο λογαριασμό που θα εξετάσουμε, δηλαδή αυτόν με τον αριθμό 33 και τον τίτλο «Χρεώστες διάφοροι» παρακολουθούνται οι απαιτήσεις που δεν υπάγονται σε κάποια από τις κατηγορίες απαιτήσεων στις οποίες έχουμε αναφερθεί μέχρι τώρα. Σε αυτή την ομάδα λογαριασμών συναντάμε το λογαριασμό 33.00 «Προκαταβολές προσωπικού» στον οποίο καταχωρούνται οι προκαταβολές που δίνονται στο προσωπικό έναντι των αποδοχών για την περίοδο που διανύεται.

Στην ίδια λογική, αλλά όχι με την έννοια των προκαταβολών, είναι οι διευκολύνσεις σε μετρητά που μπορεί να κάνει μια επιχείρηση σε κάποιον υπάλληλό της. Στο λογαριασμό 33.01 βρίσκουμε τις «Χρηματικές διευκολύνσεις προσωπικού», όπου παρακολουθούνται οι χρηματικές αυτές διευκολύνσεις.

Στο λογαριασμό 33.02 με τίτλο «δάνεια προσωπικού» καταχωρούνται τα ποσά που καταβάλλονται στο προσωπικό με μορφή δανείου. Τέλος, στο λογαριασμό 33.19 «Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις εισπρακτέες στην επόμενη χρήση σε ευρώ» καταχωρούνται, όπως αναφέρει και ο τίτλος, απαιτήσεις που δεν είναι βραχυπρόθεσμες και δεν είναι κατά συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

3.4.3 Χρεόγραφα

Στη συγκεκριμένη κατηγορία λογαριασμών συναντούμε τις επενδύσεις που μπορεί να έχει πραγματοποιήσει μια επιχείρηση. Ο γενικότερος τίτλος είναι «Χρεόγραφα» και ο αριθμός που αντιστοιχεί το 34. Στους υπολογαριασμούς του 34 παρακολουθούνται οι μετοχές ανωνύμων εταιριών, οι ομολογίες, τα έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, τα ομόλογα τραπεζών, δηλαδή επενδύσεις που αποκτώνται από την επιχείρηση με σκοπό την τοποθέτηση κεφαλαίων της και την πραγματοποίηση κάποιου κέρδους.

Στη λογική των παραπάνω, στο λογαριασμό 34.00 καταγράφεται η αξία που έχουν οι επενδύσεις σε «Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιριών εσωτερικού», στον 34.01 η αξία που έχουν οι επενδύσεις σε «Μετοχές μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιριών εσωτερικού». Στην ίδια λογική, αλλά για μετοχές του εξωτερικού, συναντάμε τους λογαριασμούς «Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιριών εξωτερικού» και «Μετοχές μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιριών εξωτερικού».

Οι επενδύσεις σε ομολογίες καταγράφονται στο λογαριασμό 34.05 «Ομολογίες ελληνικών δανείων», ενώ εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι οι λογαριασμοί 34.07 «Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού», 34.08 «Έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου» και 34.17 «Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων εξωτερικού» αφορούν τους λογαριασμούς με τους οποίους παρακολουθούνται, αντίστοιχα, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων και τα έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου που αποκτώνται από την επιχείρηση.

Όταν κάποιο από αυτά τα χρεόγραφα ρευστοποιείται, δηλαδή πωλείται, το τίμημα που εισπράττεται, αφαιρείται από τον υπολογαριασμό που αφορά και το αποτέλεσμα που προκύπτει, αν αυτό είναι ζημιά, καταχωρείται στο λογαριασμό «Ζημίες από πώληση χρεογράφων», ενώ όταν πρόκειται για κέρδος, καταχωρείται στο λογαριασμό «Κέρδη από πώληση χρεογράφων». Το αποτέλεσμα προκύπτει αν από την αξίας κτήσης ή την αξία της τελευταίας απογραφής, αφαιρέσουμε την τιμή πώλησης.

3.4.4 Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού

Μια ενδιαφέρουσα κατηγορία λογαριασμών είναι οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού που έχουν τον αριθμό 36. Στους μεταβατικούς λογαριασμούς ενεργητικού καταχωρούνται τα έξοδα που πληρώνονται μεν μέσα στη χρήση, ανήκουν όμως στην επόμενη ή σε επόμενες χρήσεις. Στους ίδιους μεταβατικούς λογαριασμούς καταχωρούνται και τα έσοδα που ανήκουν στη χρήση που κλείνει, δηλαδή είναι δεδουλευμένα, αλλά που δεν εισπράττονται μέσα σε αυτήν, ούτε επιτρέπεται η καταχώρισή τους στη χρέωση προσωπικών λογαριασμών απαιτήσεων, επειδή δεν είναι ακόμη απαιτητά.

Έτσι, έχουμε το λογαριασμό 36.00 «Έξοδα επόμενων χρήσεων», όταν αναφερόμαστε σε έξοδα που πληρώνονται μεν μέσα στη χρήση, ανήκουν όμως στην επόμενη ή σε επόμενες χρήσεις και το λογαριασμό 36.01 «Έσοδα χρήσης εισπρακτέα» όταν αναφερόμαστε σε έσοδα που ανήκουν στη χρήση που τώρα κλείνει αλλά δεν είναι ταυτόχρονα απαιτητά.

3.4.5 Χρηματικά διαθέσιμα

Στους υπολογαριασμούς του 38 παρακολουθούνται τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης στα οποία περιλαμβάνονται, εκτός από τα μετρητά, δηλαδή τα χρήματα στο ταμείο, και τις εισπρακτέες επιταγές επί λογαριασμών όψεως, τα ληξιπρόθεσμα τοκομερίδια, οι καταθέσεις όψεως και οι καταθέσεις προθεσμίας, εκτός αν υπάρχει ειδικός απαγορευτικός λόγος ανάληψής τους, οπότε πρόκειται για δεσμευμένες καταθέσεις, οι οποίες παρακολουθούνται στους λογαριασμούς 33.17 «Λογαριασμοί δεσμευμένων καταθέσεων σε ευρώ» και 33.18 «Λογαριασμοί δεσμευμένων καταθέσεων σε ξένο νόμισμα».

Τι να συγκρατήσετε από αυτό το κεφάλαιο:

- Την έννοια και τους κλάδους της λογιστικής.
- Την έννοια και το περιεχόμενο των ομάδων λογαριασμών:
 - ✓ Πάγιων στοιχείων
 - ✓ Αποθεμάτων
 - ✓ Απαιτήσεων και διαθεσίμων.

Άσκηση 2.

Να επισημάνετε τις κύριες διαφορές μεταξύ ισολογισμού και λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΘΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μάθετε:

- 1.** Για τους λογαριασμούς καθαρής θέσης ή καθαρής περιουσίας της επιχείρησης.
- 2.** Για τους λογαριασμούς και τις κατηγορίες των προβλέψεων.
- 3.** Για τη διάκριση μεταξύ μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και τους αντίστοιχους λογαριασμούς.

4.1 Ομάδα 4^η: Καθαρή θέση και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Το αντικείμενο αυτού του υποκεφαλαίου είναι η καθαρή θέση της επιχείρησης, οι προβλέψεις και οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η καθαρή θέση ή καθαρή περιουσία και οι διάφορες μορφές της, είναι η πρώτη ομάδα λογαριασμών που θα παρουσιαστούν.

Στη συνέχεια θα αναπτυχθεί η έννοια των προβλέψεων και θα παρουσιαστούν αναλυτικά οι σημαντικότεροι λογαριασμοί τους.

Τέλος θα διαχωρίσουμε τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις από τις βραχυπρόθεσμες και θα παρουσιαστούν οι σημαντικότεροι λογαριασμοί των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στην 4η ομάδα.

4.1.1 Ορισμοί

Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, με τους ορισμούς της καθαρής θέσης και των υποχρεώσεων.

Ως καθαρή θέση ή καθαρή περιουσία θεωρείται το ίδιο κεφάλαιο κάθε επιχείρησης, το οποίο αποτελείται από το μετοχικό ή εταιρικό κεφάλαιο, από τα κάθε είδους και φύσης αποθεματικά και από το εκάστοτε υπόλοιπο εις νέο, είτε είναι κερδών είτε είναι ζημιών.

Οι υποχρεώσεις της επιχείρησης διαχωρίζονται, ανάλογα με τη χρονική στιγμή που λήγουν, σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες. Μακροπρόθεσμες είναι οι υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησής τους λήγει μετά από το τέλος της επόμενης χρήσης. Οι λοιπές υποχρεώσεις, δηλαδή εκείνες για τις οποίες η προθεσμία εξόφλησής τους λήγει ως το τέλος της επόμενης χρήσης, θεωρούνται βραχυπρόθεσμες και παρακολουθούνται στην επόμενη ομάδα λογαριασμών, δηλαδή στην 5η ομάδα.

4.1.2 Καθαρή θέση

Ο πρώτος λογαριασμός της 4^{ης} ομάδας που θα αναλύσουμε είναι ο λογαριασμός «Κεφάλαιο» ο οποίος διαφοροποιείται ανάλογα με τη νομική μορφή της εταιρίας. Το κεφάλαιο, στις μεν ατομικές επιχειρήσεις αντιστοιχεί στην καθαρή περιουσία τους, ενώ στις εταιρίες αντιπροσωπεύει την ονομαστική αξία των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων ή μερίδων.

Το μετοχικό κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρίας διαιρείται σε μετοχές που δίνονται στους μετόχους της. Το κεφάλαιο αυτό σχηματίζεται:

(1) από τις εισφορές των μετόχων που καταβάλλονται κατά τη σύσταση της εταιρίας για να συγκροτηθεί το αρχικό κεφάλαιό της, καθώς και μεταγενέστερα για την αύξησή του και

(2) από τη διάθεση αποθεματικών ή αδιανέμητων καθαρών κερδών, εφόσον η διάθεση αυτή αποφασίζεται από τη Γενική Συνέλευση της εταιρίας.

Το εταιρικό κεφάλαιο των λοιπών εταιριών σχηματίζεται όπως το μετοχικό κεφάλαιο, με τη διαφορά ότι δεν έχουμε μετόχους αλλά εταίρους. Πιο συγκεκριμένα, το εταιρικό κεφάλαιο σχηματίζεται:

(1) από τις εισφορές των εταίρων που καταβάλλονται κατά τη σύσταση της εταιρίας, καθώς και μεταγενέστερα για την αύξησή του και

(2) από τη διάθεση αποθεματικών ή κερδών, εφόσον η διάθεση αυτή αποφασίζεται και πραγματοποιείται για την αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου.

Το κεφάλαιο, με τη σειρά του, έχει διαβαθμίσεις σε:

- καταβεβλημένο κεφάλαιο,
- οφειλόμενο κεφάλαιο,
- μετοχικό κεφάλαιο,
- εταιρικό και
- κεφάλαιο ατομικών επιχειρήσεων.

«Καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο» ανώνυμης εταιρίας είναι το μέρος της ονομαστικής αξίας των μετοχών της που έχει εισπραχτεί. «Καταβεβλημένο κεφάλαιο» εταιρικής εταιρίας είναι το μέρος της ονομαστικής αξίας των μετοχών της που έχει εισπραχτεί.

λαιο» εταιρίας άλλης μορφής είναι το μέρος που έχει εισπραχθεί από την ονομαστική αξία των εταιρικών μεριδίων ή μερίδων που συγκροτούν το κεφάλαιο της.

«Οφειλόμενο κεφάλαιο» είναι, στην περίπτωση ανώνυμης εταιρίας, το μέρος του μετοχικού της κεφαλαίου που οι μέτοχοι οφείλουν να καταβάλουν για να εξοφληθεί η αξία των μετοχών τους και στην περίπτωση εταιρίας άλλης μορφής, το μέρος του εταιρικού της κεφαλαίου που οι εταίροι οφείλουν να καταβάλουν για να εξοφληθεί η αξία των εταιρικών μεριδίων ή μερίδων τους.

Στο λογαριασμό 40.06 με τίτλο «Εταιρικό κεφάλαιο» παρακολουθείται το κεφάλαιο των λοιπών, εκτός από τις ανώνυμες, εταιριών.

Στο λογαριασμό 40.07 με τίτλο «Κεφάλαιο ατομικών επιχειρήσεων» παρακολουθείται το κεφάλαιο που καταθέτει ο επιχειρηματίας στην ατομική του επιχείρηση. Ο λογαριασμός 40.07 παραμένει αμετάβλητος σε όλη τη διάρκεια της χρήσης, εκτός αν γίνουν νέες καταθέσεις του επιχειρηματία, οι οποίες καταχωρούνται στην πίστωση του λογαριασμού αυτού.

Οι αναλήψεις του επιχειρηματία που γίνονται κατά τη διάρκεια της χρήσης καταχωρούνται στο λογαριασμό απαιτήσεων 33.07 με τίτλο «Δοσοληπτικοί λογαριασμοί εταίρων», ο οποίος μετονομάζεται σε «Ατομικό λογαριασμό επιχειρηματία». Στον τελευταίο αυτό λογαριασμό μεταφέρεται το αποτέλεσμα κάθε χρήσης.

Το υπόλοιπο που προκύπτει για το λογαριασμό 33.07, δηλαδή η διαφορά αναλήψεων και αποτελέσματος, είναι δυνατόν, κατά την κρίση του επιχειρηματία, να μεταφέρεται, είτε στο σύνολό του είτε κατά μέρος, στο λογαριασμό 40.07 με τίτλο «Κεφάλαιο ατομικών επιχειρήσεων».

Μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα, τα κέρδη που πραγματοποίησε σε μία λογιστική χρήση είτε να τα διανείμει στους μετόχους ή στους εταίρους είτε να τα κρατήσει με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει στο μέλλον. Τα αποθεματικά είναι τα συσσωρευμένα καθαρά κέρδη τα οποία δεν έχουν διανεμηθεί, ούτε έχουν ενσωματωθεί στο μετοχικό ή εταιρικό κεφάλαιο.

Στην κατηγορία των αποθεματικών κατατάσσεται και η διαφορά από έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων υπέρ το άρτιο, όπου διαφορά από την έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων υπέρ το άρτιο είναι το πλεόνασμα που προκύπτει από την έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους.

Τακτικό αποθεματικό είναι εκείνο που σχηματίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις περί ανωνύμων εταιριών και Ε.Π.Ε. που ισχύουν κάθε φορά.

Αποθεματικά καταστατικού είναι εκείνα που σχηματίζονται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις του καταστατικού της εταιρίας.

Οι διαφορές αναπροσαρμογής και οι επιχορηγήσεις επενδύσεων ανήκουν στον ίδιο λογαριασμό με τα αποθεματικά. Ας δούμε τι περιλαμβάνουν.

Διαφορά από αναπροσαρμογή είναι η υπεραξία που προκύπτει από αναπροσαρμογή της αξίας περιουσιακών στοιχείων του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας, η οποία γίνεται σύμφωνα με διατάξεις της νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά.

Αφορολόγητα αποθεματικά είναι εκείνα που σχηματίζονται από καθαρά κέρδη τα οποία, σύμφωνα με διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά, δεν υπάγονται σε φορολογία εισοδήματος.

Στο λογαριασμό «Κέρδη εις νέο» περιλαμβάνεται εκείνο το μέρος των κερδών που ούτε διανέμεται, ούτε αποθεματοποιείται, γιατί συνήθως είναι μικρό ποσό. Για το λόγο αυτό, το «κέρδος εις νέο» μεταφέρεται στην επόμενη χρήση και προστίθεται στα κέρδη της επόμενης χρήσης. Στη συνέχεια, το συνολικό αυτό ποσό διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται ή αποθεματοποιείται.

Έτσι, στο λογαριασμό 42.00 με τίτλο «Υπόλοιπο κερδών εις νέο», μεταφέρεται από το λογαριασμό αποτελεσμάτων της 8ης ομάδας 88.99 με τίτλο «Κέρδη προς διάθεση» το τελικό υπόλοιπο που απομένει μετά τη διάθεση των κερδών.

Στο λογαριασμό 42.01 με τίτλο «Υπόλοιπο ζημιών χρήσης εις νέο» μεταφέρεται από το λογαριασμό αποτελεσμάτων της 8ης ομάδας 88.98 με τίτλο «Ζημίες εις νέο» το ποσό των ζημιών που, τελικά, μένει ακάλυπτο.

Στο λογαριασμό 42.02 με τίτλο «Υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων» μεταφέρεται από το λογαριασμό 42.01 («Υπόλοιπο ζημιών χρήσης εις νέο») το ποσό εκείνο των ζημιών που δεν καλύπτεται κατά την επόμενη χρήση από κέρδη της ή από διάθεση αποθεματικών.

4.1.3 Προβλέψεις

Πρόβλεψη είναι η κράτηση ορισμένου ποσού, που γίνεται, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της επιχείρησης, σε βάρος του λογιστικού αποτελέσματος της επιχείρησης, δηλαδή αφαιρείται από το αποτέλεσμα χρήσης, είτε αυτό είναι κέρδος, είτε ζημία.

Η κράτηση αυτή αποβλέπει στην κάλυψη ζημίας ή εξόδων ή ενδεχόμενης υποτίμησης στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την ημερομηνία σύνταξης του ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους.

Η πρόβλεψη, δηλαδή η κράτηση ενός ποσού από το αποτέλεσμα της επιχείρησης, γίνεται ανεξάρτητα από το αν η επιχείρηση γνωρίζει ή όχι το ακριβές μέγεθος των ζημιών ή υποτιμήσεων ή το χρόνο πραγματοποίησής τους ή και τα δύο.

Οι προβλέψεις διακρίνονται στις εξής δύο βασικές κατηγορίες:

α. Στις προβλέψεις για κινδύνους εκμετάλλευσης και

β. Στις προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους δηλαδή έκτακτες ζημίες και έξοδα.

Οι προβλέψεις για κινδύνους εκμετάλλευσης προορίζονται να καλύψουν έξοδα της χρήσης που πιθανολογούνται ότι θα πραγματοποιηθούν μετά από το σχηματισμό των προβλέψεων. Τα έξοδα αυτά, αν είχαν πραγματοποιηθεί μέσα στη χρήση, θα είχαν καταχωρηθεί σε προσαύξηση των εξόδων της ομάδας 6.

Ο βασικός λογαριασμός αυτών των προβλέψεων είναι ο 44.00 με τίτλο «Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία».

Οι προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους προορίζονται να καλύψουν έκτακτες ζημίες και έκτακτα έξοδα που πιθανολογούνται ότι θα πραγματοποιηθούν μετά από

το σχηματισμό των προβλέψεων. Τα έξοδα αυτά, αν είχαν πραγματοποιηθεί μέσα στη χρήση, θα είχαν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς της 8ης ομάδας «έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα» και «έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων».

Οι βασικές κατηγορίες προβλέψεων για έκτακτους κινδύνους είναι:

44.10 Προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων

44.11 Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

44.12 Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι ο σχηματισμός των προβλέψεων είναι υποχρεωτικός, εφόσον συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, ανεξάρτητα αν η χρήση κλείνει με θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα.

4.1.4 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Όπως αναφέραμε στην αρχή του κεφαλαίου, οι υποχρεώσεις διακρίνονται, ανάλογα με το χρόνο λήξης τους, σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες. Μακροπρόθεσμες είναι οι υποχρεώσεις εκείνες για τις οποίες η προθεσμία εξόφλησής τους λήγει μετά από το τέλος της επόμενης χρήσης. Οι λοιπές υποχρεώσεις, δηλαδή εκείνες για τις οποίες η προθεσμία εξόφλησής τους λήγει ως το τέλος της επόμενης χρήσης, θεωρούνται βραχυπρόθεσμες και παρακολουθούνται στους οικείους λογαριασμούς της ομάδας 5.

Είναι ευνόητο, ότι κάθε μακροπρόθεσμη υποχρέωση που μετατρέπεται σε βραχυπρόθεσμη μεταφέρεται στον αρμόδιο λογαριασμό της ομάδας 5 που αφορά τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Το ίδιο ισχύει και για τις ομολογίες που είναι πληρωτέες μέσα στη νέα χρήση, οι οποίες και μεταφέρονται στο λογαριασμό βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων «ομολογίες πληρωτέες».

Υπολογαριασμοί των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι:

- τα ομολογιακά δάνεια που μπορεί να έχει πάρει η επιχείρηση,
- τα δάνεια που δεν λήγουν μέσα στην επόμενη χρήση και έχουν αντληθεί από εμπορικές τράπεζες,
- οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις από συνδεδεμένες επιχειρήσεις,
- οι υποχρεώσεις προς ασφαλιστικούς οργανισμούς που επίσης δεν λήγουν μέσα στην επόμενη χρήση, και
- οι μη δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων πληρωτέων που δεν λήγουν μέσα στην επόμενη χρήση.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε κάποιους λογαριασμούς μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων:

45.00 Ομολογιακά δάνεια σε μη μετατρέψιμα σε μετοχές

45.01 Ομολογιακά δάνεια σε μετατρέψιμα σε μετοχές

45.10 Τράπεζες - λογαριασμοί μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων σε.

45.14 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις σε.

4.2 Ομάδα 5^η: Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Το αντικείμενο αυτού του υποκεφαλαίου είναι οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης. Οι σημαντικότερες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις μιας επιχείρησης είναι οι υποχρεώσεις προς προμηθευτές για αγορές με ανοικτή πίστωση ή με την ύπαρξη πιστωτικού τίτλου.

Οι λογαριασμοί προμηθευτών και γραμματίων πληρωτέων είναι η πρώτη ομάδα λογαριασμών που θα παρουσιαστούν και θα δούμε τις διαφορές μεταξύ τους.

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι υποχρεώσεις από φόρους και τέλη και, τέλος, θα παρουσιαστεί η έννοια των μεταβατικών λογαριασμών του παθητικού.

4.2.1 Προμηθευτές

Στους υπολογαριασμούς του λογαριασμού 50 με τίτλο «Προμηθευτές» παρακολουθούνται οι κάθε φύσης δοσοληψίες της επιχείρησης με τους προμηθευτές της, από τους οποίους αγοράζει περιουσιακά στοιχεία ή υπηρεσίες με ανοικτή πίστωση.

Οι προμηθευτές της επιχείρησης μπορούν να διαχωριστούν σε «Προμηθευτές εσωτερικού» και «Προμηθευτές εξωτερικού» στους οποίους παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας από τις «επί πιστώσει» αγορές της από προμηθευτές εσωτερικού και εξωτερικού, αντίστοιχα.

Ο λογαριασμός των προμηθευτών είναι ο αντίστροφος από το λογαριασμό των απαιτήσεων «Πελάτες». Δηλαδή, ο λογαριασμός «Προμηθευτές» ενσωματώνει τις υποχρεώσεις της επιχείρησης προς του προμηθευτές που έχουν δημιουργηθεί από ανοικτή πίστωση, δηλαδή χωρίς κάποιον πιστωτικό τίτλο.

Με την ίδια λογική, στους λογαριασμούς 50.02 «Ελληνικό Δημόσιο» και 50.03 «Ν.Π.Δ.Δ. και Δημόσιες Επιχειρήσεις» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας από τις «επί πιστώσει» αγορές της από το Ελληνικό Δημόσιο ή από τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, όταν έχουν την ιδιότητα του προμηθευτή.

Στο λογαριασμό 50.05 με τίτλο «Προκαταβολές σε προμηθευτές» είναι δυνατό να παρακολουθούνται τα ποσά που καταβάλλονται σε προμηθευτές προκαταβολικά για την εκτέλεση παραγγελιών.

4.2.2 Γραμμάτια πληρωτέα

Στο λογαριασμό 51 με τίτλο «Γραμμάτια πληρωτέα» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης σε και σε ξένο νόμισμα, οι οποίες είναι ενσωματωμένες σε τίτλους συναλλαγματικών ή «γραμματίων εις διαταγή». Οι συγκεκριμένοι τίτλοι αφορούν γραμμάτια πληρωτέα της επιχείρησης προς τους προμηθευτές της.

Τις περισσότερες φορές, τα γραμμάτια πληρωτέα, λόγω της εξυπηρέτησης που υποδηλώνουν προς τον πελάτη, ενσωματώνουν τόκους. Οι τόκοι που περιλαμβάνονται στα άληκτα γραμμάτια πληρωτέα κατά το τέλος της χρήσης καταχωρούνται στους αντίθετους λογαριασμούς 51.03 «Μη δεδουλευμένοι τόκοι γραμματίων πληρωτέων σε».

4.2.3 Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Για μια επιχείρηση υπάρχει το ενδεχόμενο, εξαιτίας της ανάγκης της για κεφάλαιο κίνησης, να δανείζεται από τράπεζες για μικρό χρονικό διάστημα, έτσι ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει σε βραχυπρόθεσμες ανάγκες της.

Στο λογαριασμό 52 «Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας από βραχυπρόθεσμες, κάθε φύσης, τραπεζικές χρηματοδοτήσεις προς αυτή.

Για κάθε τράπεζα υπάρχει και ένας λογαριασμός βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Για παράδειγμα, οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς την Εθνική Τράπεζα καταχωρούνται στο Λογαριασμό π.χ. 52.01 «Τράπεζα Εθνική».

Στους υπολογαριασμούς του 53 «Πιστωτές διάφοροι» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας οι οποίες δεν υπάγονται σε οποιαδήποτε κατηγορία υποχρεώσεων από εκείνες που παρακολουθούνται στους λογαριασμούς της ομάδας 5 που έχουμε δει μέχρι τώρα. Με αυτή τη λογική, στους υπολογαριασμούς του 53 συναντούμε, μεταξύ άλλων:

- τις «Αποδοχές προσωπικού πληρωτέες», δηλαδή αμοιβές προς το προσωπικό που δεν έχουν καταβληθεί αλλά θα καταβληθούν μέσα στην επόμενη χρήση,
- τα «Μερίσματα πληρωτέα», δηλαδή το μέρος των κερδών που θα διανεμηθεί στους μετόχους μέσα στην επόμενη λογιστική χρήση,
- τις «Ομολογίες πληρωτέες», δηλαδή τις ομολογίες που θα εξοφληθούν μέσα στην επόμενη χρήση, και
- τους «Δικαιούχους αμοιβών» όπου καταχωρούνται οι αμοιβές που οφείλονται σε ελεύθερους επαγγελματίες, σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου της οικονομικής μονάδας και σε τρίτους.

Στους υπολογαριασμούς του 54 με τίτλο «Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας από φόρους και τέλη προς το Ελληνικό Δημόσιο, τους δήμους, τις κοινότητες και άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Πιο αναλυτικά, στους λογαριασμούς 54.00 «Φόρος προστιθέμενης αξίας», δηλαδή ο γνωστός ΦΠΑ, 54.01 «Φόρος κατανάλωσης ειδών πολυτελείας» και 54.02 «Χαρτόσημο τιμολογίων πώλησης» παρακολουθούνται οι φόροι και τα τέλη χαρτοσήμου που αναλογούν στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών. Στο λογαριασμό 54.03 «Φόροι - τέλη αμοιβών προσωπικού» συναντούμε τους φό-

ρους και τα τέλη χαρτοσήμου και ΟΓΑ που παρακρατούνται από τις αποδοχές του προσωπικού και από τις αποζημιώσεις του λόγω απόλυσης ή εξόδου από την υπηρεσία, καθώς και τα τέλη χαρτοσήμου μισθωτών υπηρεσιών.

Στο λογαριασμό 54.04 «Φόροι - τέλη αμοιβών τρίτων» απαντώνται οι φόροι και τα τέλη χαρτοσήμου που η οικονομική μονάδα παρακρατεί για τις αμοιβές τρίτων. Το αυτό ισχύει και για όλες τις άλλες περιπτώσεις παρακρατημένων φόρων και τελών.

Στο λογαριασμό 54.07 «Φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών» καταχωρούνται, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, ο φόρος εισοδήματος και η υπέρ ΟΓΑ εισφορά, που αναλογούν στα φορολογητέα κέρδη της χρήσης.

Στους υπολογαριασμούς του 55 με τίτλο «Ασφαλιστικοί οργανισμοί» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας προς τους διάφορους ασφαλιστικούς οργανισμούς από εισφορές εργοδότη και κρατήσεις εργαζομένων.

Στο λογαριασμό 55.00 «Ιδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας προς το ΙΚΑ, ως εξής:

Στους λογαριασμούς 55.01 «Λοιπά ταμεία κυρίας ασφάλισης», 55.02 «Επικουρικά ταμεία» και 55.03 «Εργατική εστία» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας προς τους λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Στο λογαριασμό 55.99 «Κρατήσεις και εισφορές καθυστερούμενες προηγούμενων χρήσεων» παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς ασφαλιστικούς οργανισμούς, όταν οι υποχρεώσεις αυτές αφορούν την προηγούμενη ή τις προηγούμενες χρήσεις και καθυστερεί η πληρωμή τους πέρα από την ημερομηνία κατά την οποία γίνονται ληξιπρόθεσμες.

Αντίστροφα με τους μεταβατικούς λογαριασμούς ενεργητικού, στους μεταβατικούς λογαριασμούς παθητικού

(1) καταχωρούνται τα έσοδα της επόμενης χρήσης που προεισπράττονται και
(2) τα πληρωτέα έξοδα της χρήσης που κλείνει, που πραγματοποιούνται δηλαδή μέσα στη χρήση, δεν πληρώνονται όμως μέσα σε αυτή.

Στο λογαριασμό 56.00 «Έσοδα επόμενων χρήσεων», σε περίπτωση που δεν καταχωρούνται απευθείας σε αυτόν, μεταφέρονται από τους οικείους λογαριασμούς εσόδων της ομάδας 7 όσα από τα έσοδα δεν αφορούν τη χρήση που κλείνει, αλλά την επόμενη ή τις επόμενες χρήσεις. Η ανάλυση του λογαριασμού 56.00 σε τριτοβάθμιους υπολογαριασμούς είναι αντίστοιχη των αναλύσεων των λογαριασμών εσόδων, στους οποίους μεταφέρονται τα κονδύλια που αφορούν την επόμενη χρήση, αμέσως μετά την έναρξή της.

Στο λογαριασμό 56.01 «Έξοδα χρήσης δεδουλευμένα (πληρωτέα)» καταχωρούνται τα έξοδα που ανήκουν στη χρήση που κλείνει αλλά δεν πληρώνονται μέσα σε αυτή, και τα οποία, σύμφωνα π.χ. με τις σχετικές συμβάσεις, δεν είναι στο τέλος της χρήσης απαιτητά από τους δικαιούχους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, Ν. Νιάρχος, Ν. Ηρειώτης, Χ. Αλεξιάκης, Κριτική, 2004.
2. Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική, Δ. Γκίνογλου, Π. Ταχυνάκης, Σ. Μωυσή, Rossili, 2006.
3. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, GrantThornton, 2006.
4. Κώδικας Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων, Δ. Σταματόπουλος, Φορολογικό Ινστιτούτο, 2006.
5. Παραδείγματα Εφαρμογής και Ανάλυσης του Εθνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, Δ. Καραγιάννης, 2005.
6. Χρηματοοικονομική Λογιστική, Π. Ευθύμογλου, 2001.

Λογιστικά θέματα εμπορικής επιχείρησης

ΤΟΜΟΣ Α΄

Το πρόγραμμα αυτό πραγματεύεται με τρόπο απλό τις βασικές έννοιες της λογιστικής και απευθύνεται σε επιχειρηματίες, εργοδότες και μάντζερ. Στόχος του είναι να συνειδητοποιήσει ο εκπαιδευόμενος ποιες είναι οι ενέργειες τις οποίες ακολουθεί ο λογιστής της επιχείρησης κατά τη διάρκεια της λογιστικής διαδικασίας, να κατανοήσει δηλαδή τη διάρθρωση και αναδιάρθρωση της επιχείρησής του με βάση τη λογιστική προσέγγιση και να αντιληφθεί καλύτερα τόσο την κατάσταση της επιχείρησής του όσο και την επίδραση ενός λογιστικού γεγονότος σε αυτή.

Στόχος είναι η παροχή γνώσεων και πληροφοριών για:

- Τις λογιστικές διαδικασίες, οι οποίες βασίζονται σε συγκεκριμένους κανόνες και συγκεκριμένες αρχές που πρέπει να τηρούνται για να εξαγονται αξιόπιστα αποτελέσματα και συμπεράσματα
- Τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την έννοια της επιχειρηματικότητας
- Τη χρησιμότητα της λογιστικής στη διοίκηση των εμπορικών επιχειρήσεων
- Τον ορισμό, τους σκοπούς και τους κλάδους της λογιστικής
- Τις οικονομικές καταστάσεις, όπως είναι ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης
- Το Εθνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και τις ομάδες λογαριασμών του Ενεργητικού
- Τους λογαριασμούς καθαρής θέσης ή καθαρής περιουσίας της επιχείρησης
- Τους λογαριασμούς και τις κατηγορίες των προβλέψεων

ISBN SET 978-618-5126-03-2
ISBN TOM. A' 978-618-512601-8

9 786185 126018

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

